LEONID LENCI

schițe

CÎND MEDICINA E NEPUTINCIOASĂ

LEONID LENCI
CÂND MEDICINA E NEPUTINCIOASĂ

Schiţe
1961
EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Dacă vreţi să vă amuzaţi

Schiţele lui Leonid Lenci îi sunt cunoscute cititorului român dintr-o serie de traduceri separate și din volumele *Schiţe umoristice,* apărut la noi în !953 și *Oaspeţi dragi,* apărut în !955.

Acum, *Când medicina e neputincioasă* pune sub ochii dumneavoastră cea mai largă culegere în limba română din schiţele acestui maestru contemporan al schiţei umoristice sovietice. Micile istorioare ale lui Lenci sunt pentru literatură, în unele privinţe, ceea ce este muzica ușoară pentru arta muzicală în general. Ele se urmăresc fără acel efort pe care îl face de obicei cititorul pentru a reţine în memorie identitatea unor personaje și a se „concentra"; sunt simple, captivante, se termină înainte de a fi apucat să te plictisească și, întocmai multor bucăţi de muzică ușoară, iradiază o permanentă bună dispoziţie, sunt parcurse cu zâmbetul pe buze și, după toate aparenţele, au fost și scrise tot cu zâmbetul pe buze. Aici însă se termină comparaţia cu muzica ușoară.

Căci, în timp ce raza de cuprindere a cântecelor e de obicei destul de restrânsă, schiţele lui Lenci, sub forma lor amabilă și nepretenţioasă, înmănunchează zeci de aspecte din cele mai diferite ale vieţii, cuprind adesea în miezul lor o idee profundă: marele roman epic, care se Concentrează asupra laturilor principale ale construcţiei comuniste în U.R.S.S., nu întotdeauna cuprinde aspectele aparent mărunte pe care le surprinde ochiul umoristului, cel al scriitorului de satiră sau al reporterului.

Adversarul pe care caută să-l izbească cel mai des râsul lui Lenci este spiritul mic-burghez, trivialitatea, filistinismul, apucăturile urâte ale oamenilor egoiști și mărginiţi. Iată-l pe nepotul care cere unchiului academician să intervină pentru el *(Stenocardie),* iată-l pe birocratul care „nu-și mai vede capul" tărăgănând sarcinile care-i revin și ţinându-se, chipurile, de „campanii" cu caracter abstract, sau cel care până și acasă pune „rezoluţii" anapoda *(Când medicina e neputincioasă),* iată-l pe lăudărosul care, când se trezește în faţa unor huligani, dezminte din laștate tot ceea ce spusese înainte despre sine *(Fluierarul),* iată-i pe părinţii care nu vor să-și lase odraslele să plece la ţară *(Spiritul vremii),* sau pe cei care înţeleg să-și crească odraslele ca pe niște oameni excepţionali prin… înfumurare și răzgâială *(O mamă plină de talente)* — și lista „clientelei" lui Leonid Lenci ar putea continua. Într-un fel, munca umoristului ar putea fi comparată cu aceea a unui ostaș lăsat în ariergardă, care veghează în urma unor coloane mari asupra acelora care s-au rătăcit, au obosit, au rămas la coadă; într-adevăr, societatea sovietică în ansamblu se avântă

înainte spre comunism, pe căi necunoscute încă, creează un tip nou, superior, de om, iar clien tela lui Lenci e compusă în mare măsură din elemente răzleţe, care nu sunt tipice pentru această societate. Lenin a atras atenţia în repetate rânduri asupra puterii dăunătoare a obișnuinţei, asupra faptului că rămăşiţele vechii mentalităţi în conștiinţă nu numai că supravieţuiesc în condiţiile socialismului, dar chiar se propagă la oameni carert-au fost și nu sunt moșieri sau burghezi.

În societate însă — spunea Lenin — a existat un tip ca Oblomov, care toată ziua trândăvea în pat și nu făcea altceva decât planuri deșarte. „De atunci a trecut multă vreme, Rusia a înfăptuit trei revoluţii și totuși oblomovii au rămas, fiindcă Oblomov n-a fost numai moșier… Vechiul Oblomov *a rămas, și va trebui vreme îndelungată să-l speli, să-l cureţi, să-l scarmeni și să-l scuturi pentru a putea scoate ceva dintr-însul.*[1]

Într-un fel. Schiţele lui Lenci se încadrează în activitatea pe care o duce societatea sovietică, oamenii sovietici, colectivul, opinia obștească, pentru „a spăla, curăţa, scărmăna și scutura" oamenii cu rămășiţe ale vechiului în conștiinţă. Un merit deosebit de mare al scriitorului ni se pare acela de a nu face de unul singur această operă de scărmănare: el știe să observe activitatea educativă a societăţii sovietice, și în majoritatea schiţelor sale măsurile și oamenii vechi se izbesc de oamenii sovietici tipici, de opinia publică, de mentalitatea socialistă: „clienţii" lui Lenci sunt înfăţișaţi — conform realităţii — ca niște *anormali,* care se izbesc de *normalitatea* celor din jur, iar din șocul acestei izbituri, Lenci face să scapere scânteia comicului. Nepotul „nepotist" e batjocorit de unchiul academician, birocratul care „nu-și vede capul", e făcut… să și-l vadă, doctorul chemat să vindece pe birocratul care punea rezoluţii anapoda îl reclamă organizaţiei de partid, singura în stare să-l vindece cu adevărat, lăudărosul laș se simte strivit de superioritatea micii și curajoasei Liolia, care îi înfruntă pe huligani, iar părinţii înapoiaţi, înainte de a simţi ironia scrii torului și a cititorilor, o simt pe aceea a propriilor lor copii.

Din însuși stilul schiţelor lui Lenci, se vede cât de colo că el este un admirator și un adept al schiţei cehoviene. Citiţi, de pildă, începutul schiţelor (un singur exemplu: *„Inginerul-proiectant Igor Nikolaevici Șaglov, un bărbat tânăr și blond, cu ochi albaștri frumoși și blânzi, dar cu un început de burtă, stătea cu un pahar de apă în mină, lângă divanul pe care nevastă-sa, Elena Vasilievna, zăcea cu faţa în jos, plângând în hohote",* din schiţa *O amendă cu bucluc).* Ca și la Cehov, eroul multor schiţe ale lui Lenci este „omul mărunt", umil, temător, de un tip apropiat acelui mic slujbaș cehovian, care murise de inimă rea și teamă, după ce o dată, la teatru, strănutase în ceafa șefului său. Dar împrejurările s-au schimbat, și de aceea există diferenţe simţitoare între „omul mic" din trecut și cel din schiţele lui Lenci: în *Tic nervos,* slujbașul — tot de frică, știind că trebuie să fie dat afară din serviciu pe bună dreptate — se apucă să-și critice directorul, iar acesta se jenează să-l mai

---

[1] V.I. Lenin, Opere, vol. 33, E.S.P.L.P., pag. 214 (sublinierea din text îi aparţine lui Lenin) (n.r.).

concedieze ca nu cumva să se creadă că înăbuşe critica; de la cel care a murit pentru că în drăznise să strănute la spatele şefului, până la cel care îşi critică demagogic şeful, e o distanţă uriaşă. Fricosul nou se teme nu atât de un şef sau altul, cât de opinia sovietică, de colectiv, pentru că el îşi dă seama că stăpânul adevărat al ţării este colectivul oamenilor muncii. Speculantul care a reuşit să-şi facă o vilă e condamnat — înainte ca autorităţile şi legea să-l descopere — de oamenii sovietici, a căror prietenie spera s-o obţină.

Aşa cum observa N. Leontiev, în revista *Neva,* în unele schiţe este vorba „despre acei care nu doresc să gândească sau împiedică pe alţii s-o facă*", problemă discutată îndeosebi la ultimele două Congrese ale P.C.U.S. Cunoaştem în prima schiţă a volumului pe birocratul care s-a obişnuit ca nici măcar să nu înţeleagă cuprinsul cererilor ce-i trec prin mână, deoarece *„sus gândesc… superiorii, jos — referenţii. El nu-şi ostenește nuntea câtuşi de puţin*". În schiţa *Un exemplar,* un director, sâcâit pe drept cuvânt de un funcţionar de modă veche, servil, care în loc să rezolve chestiunile ce-i revin voia neapărat „indicaţii" pentru fie care fleac — fie ele bune sau rele — îl pune la încercare, indicându-i să prindă câinii de pe teritoriul uzinei şi să-i arunce pe toţi în curtea fabricii învecinate. În *cu capul altuia* e vorba de „Criticul" ce se fereşte să-şi dea părerea despre o carte, până nu o află pe cea „autorizată", a unui critic cunoscut. În *Convocare urgentă,* o profesoară e ruptă de treburile ei pentru a repeta pa pagalicește o frază festivă. Autorul observă cu pătrundere că aceste năravuri stupide sunt combătute „de sus" şi „de jos", că stârpirea lor a devenit o treabă la care participă cu avânt comuniştii, întreaga opinie publică sovietică.

Dar, pe lângă tipurile respingătoare, există oameni care, fiind înapoiaţi printr-o trăsătură sau alta, rămân totuşi în ansamblul lor cinstiţi, bine intenţionaţi, unii dovedindu-se chiar folositori societăţii. Faţă de ei, umorul autorului e mult mai blând, nu izbeşte, ci înţeapă delicat, uneori chiar cu duioşie. În *Slujbă grea,* facem cunoştinţă cu un miliţian, care are meteahna de a se lăsa „ţinut sub papuc" de nevastă, dar care totuşi ştie într-o chestiune de serviciu să se menţină de partea dreptăţii; iar „dreptatea" e în trunchipată de un puşti simpatic, care a tras cu praştia într-un cotoi ce voia să mănânce porumbei dedicaţi Festivalului tineretului. Fete care umblă cu gura căscată după poze cu autograf masculin *(Albumul Liusiei),* scriitori ai unei singure cărţi, deveniţi apoi un fel de funcţionari rupţi de viaţă *(Scrisoarea unui prieten),* profesoare care vor să fie conştiincioase, dar n-au pătrundere pedagogică *(Sufletul copilului),* şi alte asemenea tipuri au parte de o tratare amabilă, o ironie destul de blândă. Autorul ţine se îma de faptul că e vorba totuşi de oameni sovietici; el se foloseşte mai mult de delicata până umoristică şi mai puţin de măciuca sau bisturiul satirei.

Mergând mai departe pe gama umorului lui Lenci, vom întâlni, după tipurile respingătoare şi după cele „aşa şi *aşa",* o serie de figuri simpatice şi comice totodată. Am ajuns la o interesantă problemă a teoriei satirei şi umorului — aceea a „umorului pozitiv", a „comicului pozitiv", care ocupă un loc destul de important în schiţa umoristică sovietică şi a lui Lenci îndeosebi. Se ştie că – dacă cititorul ne

îngăduie să rezumăm și să simplificăm — comicul derivă de obicei din înfățișarea critică a unei, slăbiciuni, din superioritatea calul ce râde faţă de ceea ce îl face să râdă. Și atunci? Nu cumva în cazul „comicului pozitiv" avem de-a face cu o încercare de a batjocori ceea ce este nou, înaintat? Nicidecum. Ar fi o manifestare de dogmatism să judecăm calităţile și lipsurile „în sine", indiferent de ansamblul viu al caracterului; dialectica vie a fiinţei omenești și a artei face ca uneori să existe calităţi care reflectă neajunsurile unui personaj, sau ca lipsurile să trădeze calităţi. Micile lipsuri ale unor personaje zu grăvite de Lenci trădează caracterul lor pozitiv, și astfel se naște umorul pozitiv, un comic care ne face nu să dispreţuim, ci să în bim personajele care-l inspiră. De pildă, timiditatea eroilor din *Inimă credincioasă* sau *în deșert* reflectă intensitatea iubirii ce şi-o poartă unii altora, curăţenia lor sufletească; asprimea „mamei lui Vaska", felul în care e temută, reflectă stăruinţa în atingerea unui scop just; în *Nenorocirea vieţii mele* e comic faptul că o fată se plânge de frumuseţea ei, dar îndărătul comicei ne mulţumiri se întrevede dorinţa reală și lăudabilă de a se impune numai prin calităţile spirituale; *O familie cât se poate de obişnuită* povestește cu duioșie despre faptele măreţe la care au asistat generaţiile succesive ale unei familii: contrastul dintre ne știinţa lui Dimka, un prunc care n-are nici măcar un an, și faptul că el este luat ca martor al trecerii satelitului deasupra Moscovei, ca să aibă ce povesti mai târziu, naște un comic ce înduioșează cititorul.

După cum aţi văzut, în majoritatea schiţelor pomenite până acum, comicul, fie el pozitiv sau altcum, se naște din caractere, din moravuri, mai mult decât din situaţii. Nu există o intrigă de tipul celor din farsele teatrale bazate pe *quiproquo;* când se ivește vreo încurcătură, ea e datorată caracterelor. Există și schiţe bazate pe comic de situaţie, reflectând o trăsătură, dacă nu a caracterului individual al eroilor, atunci a caracterului societăţii. Astfel, în *O persoană cunoscută* pasagerii unui compartiment sunt obsedaţi, nu pot să-și amintească cu cine seamănă însoţitorul de cale ferată al vagonului lor, cu care celebritate, cu care scriitor clasic sau savant faimos din trecut. Până la urmă, ei îşi dau seama că în soţitorul „seamănă cu el însuși": e un ilustru fruntaș în muncă, al cărui portret se găsește în toate revistele. Accident simbolic, care arată că în socialism omul simplu „seamănă cu el însuși", a ajuns el însuși o celebritate.

În sfârșit, vreo patru schiţe satirizează „modul de viaţă american". Dar nici aici Lenci nu trece de umorul delicat, căci „Clienţii" nu-s aţâţători la război sau cine știe ce dușmani, ci un turist american îmbibat de prejudecăţi, de care râde fiică-sa *(Carnetul ei de însemnări),* un onorabil *businesman,* care nu mai poate comunica avocatului secrete familiale din cauză că spiona rea convorbirilor a devenit în S.U.A. O pacoste de care nu scapă nicăieri *(Urechea care aude tot),* o fetiţă care înspăimântată de propaganda isterică întreabă „unde nu e cer" *(O frază),* sau un literat în căutarea cuiva care să-l publice *(Ce să scrii, cum să scrii, unde să fi vinzi marja?).* Din acest grup, mi s-a părut cu deosebire de interesantă *Urechea care aude tot,* deoarece aici Lenci practică exagerarea satirică — cei doi care vor să-și comunice secrete intră în apa rece a unui lac, se feresc de tocurile propriilor lor

pantofi etc. – iar efectul comic e astfel mai puternic.

În recenzia din *Neva,* pe care am amintit-o, sunt criticate, ca fiind mai slabe, schiţele *Un câine perspicace* și *Un număr misterios.* Celebrul foiletonist D. Zaslavski — el însuși unul din maeștrii satirei și publicisticii sovietice — laudă, într-o recenzie la noua carte a lui Lenci, „zâmbetul lui amabil" și faptul că „volumul ne face să râdem, dar ne silește și să medităm asupra unor probleme actuale"; totodată însă, Zaslavski, ca și alţi critici sovietici, găsește în unele schiţe ale lui Lenci un caracter cam dul ceag și facil: „când îşi bate joc de lucrurile perimate, zeflemeaua lui pare pe alocuri blajină, iar umorul lui prea dulce".

Lenci s-a mai întâlnit cu asemenea critici, dar el pare a fi de părere că o satiră mai ascuţită ar atenua veselia și caracterul comic al schiţelor sale: „Acei critici, care cer de la satiric numai accente pline de indignare, fac să pălească culorile satirei. Râsul biciuiește mai puternic decât orice indignare".

Este adevărat — de altminteri și Caragiale spunea — că nimic nu-i arde atâta pe ticăloși ca râsul, dar însuși acest râs poate avea mai multă ascuţime sau poate fi mai blând. Satira lui Gogol, Șcedrin, Maiakovski, de pildă, e mușcătoare și în același timp profund comică, iar uneori și înveselitoare. Lenci se simte atras mai mult de umorul liric al lui Cehov și e dreptul lui să aleagă nuanţele care-i convin mai bine.

Fiu de medic leningrădean (Popov, pe numele lui adevărat), după studii politehnice și economice, după munci de activist sân dical, economist, ziarist, Lenci s-a format la școala strălucitelor foiletoane ale lui Mihail Kolţov, a lui Maiakovski și Petrov (unul din cei doi autori ai romanului satiric *Douăsprezece scaune*) —, începând din !934, și-a legat activitatea de aceea a revistei *Krokodil,* al cărei colaborator permanent a devenit. În timpul războiului, a fost corespondent special al ziarului *Izvestia.* Pe drumul lui de muncă și creaţie se află un șir lung de cărţi umoristice și schiţe presărate în presa sovietică.

Cu schiţe ca acelea cuprinse în volumul de faţă, scriitorul – care e azi un om la 55 de ani — și-a cucerit de mult o largă popularitate între oamenii sovietici.

Sergiu Fărcășan.

CÂND MEDICINA E NEPUTINCIOASA…

În cabinetul profesorului X., mare specialist în boli de creier, ședea o femeie dolofană, bine îmbrăcată și spunea:

— Îmi dau seama, tovarășe profesor, că e o lipsă de tact din partea mea… Sigur că vă vine greu să-mi daţi vreun sfat dacă nu vedeţi bolnavul… Vă rog însă să mă înţelegeţi… Sunt o soţie iubitoare… Sunt mama copiilor lui… Nu mă condamnaţi și spuneţi-mi vă rog care-i părerea dumneavoastră. Liniștiţi-mă!

Tăcu și, ducând batista la ochi, lăsă capul în jos.

Profesorul — un bătrân zdravăn, cam roșu la faţă și cu niște mustăţi cărunte, de husar — se strâmbă, dar zise cu blândeţe:

— Nu trebuie să plângi… Așadar, zici că ai băgat de seamă că soţul dumitale a început să nu prea înţeleagă lucrurile, ca să zicem așa, cele mai obișnuite?

— Da! mai ales când… dă de ceva scris.

— Dar care sunt simptomele? Ai putea dumneata să-mi spui cum se manifestă această tulburare a facultăţilor lui mintale?

Corpolenta femeie se gândi puţin și zise:

— Bunăoară, ia o hârtie, o citește și nu poate să înţeleagă nimic… Mai întreabă o dată ce scrie acolo…și mereu anapoda!… Mai citește o dată, se căznește, se străduiește să priceapă, dar săracul de el nu poate să-i sesizeze înţelesul, și pace!

— Interesant, exclamă profesorul lungind cuvântul.

Ai putea dumneata să-mi dai un exemplu concret?

— Să vă povestesc un fapt întâmplat foarte recent, răspunse vizitatoarea înviorându-se. Am o soră: o cheamă Liolia. Stă la Dnepropetrovsk cu soţul ei, care este inginer petrolist. Primesc zilele trecute o scrisoare de la ea, în care ne spune că pleacă cu Ivan Nikolaevici (soţul Lioliei) la exploatările petrolifere din Bașkiria și că se pune problema lui Bobka. Bobka e băiatul soră-mii, adică nepotul meu, și-i student în anul întâi la facultatea de energetică. Un băiat foarte capabil: bate step o nebunie. Și soră-mea ar vrea să-l mute la institutul din Moscova ca să stea la noi.

Mă înţelegeţi?

— Înţeleg! zise profesorul, înclinând capul său mare. Părinţii se tem că dacă

băiatul ăsta capabil ar rămânea fără supravegherea familiei, atunci n-o să mai iasă din el un specialist în energetică care știe să bată stepul, ci doar un „stepist” care se dă bătut la energetică !

— Perfect exact!… Ce repede aţi sesizat, tovarășe profesor! Dar aţi înţeles cine și unde trebuie să plece și să se mute?

— Am înţeles! Liolia și Ivan Nikolaevici vor să se mute de la Dnepropetrovsk în Bașkiria, iar pe Bobka cu stepul vor să-l mute de la Dnepropetrovsk la Moscova, fapt pentru care îi felicit pe vecinii care stau sub apartamentul dumneavoastră !

Femeia durdulie schiţă un zâmbet, oftă și spuse:

— Ce plăcut e când omul înţelege repede. Pe când

Vasecika (Vasecika e soţul meu) a citit și a recitit scrisoarea Lioliei, iar apoi a spus: „Nu înţeleg ce nevoie au să-l trimită pe derbedeul ăsta de Bobka în Bașkiria?” Eu îi zic: „Vasecika, iubitule, citește mai atent!” El ia scrisoarea, o citește din nou, se concentrează și spune: „Nu pricep ce i-a venit mototolului de Ivan Nikolaevici să se bage la bătrâneţe în energetică, el care-i petrolist, și încă să vină pentru asta la Moscova!” Ce să spun, am simţit că îngheţ.

„Vasecika, dragule, zic, nu te forţa atât de mult, citește, simplu, ca toţi oamenii!” El s-a supărat și a aruncat scrisoarea pe masă: „N-am timp!” Și a plecat la birou. A doua zi, când făceam ordine la el pe masă, am dat cu ochii de scrisoarea Lioliei, soră-mii, și pe marginea scrisorii — aici femeia, îndurerată, trase cu zgomot în pieptu-i voluminos o priză de aer și adăugă — o rezoluţie!

— Interesant, repetă profesorul. Ce fel de rezoluţie?

— Scria așa: „Marusiei (Marusia sunt eu). Să facă propuneri pentru hotărârile ce trebuie luate?

Am citit. Și mi s-a făcut negru înaintea ochilor!… Și s-a mai întâmplat ceva, iarăși recent… Cu noi locuiește mama mea. Ea se ocupă de gospodărie. Vasecika ţine regim că-i bolnav de ficat. Mama i-a alcătuit meniul pe o săptămână, i l-a scris pe o foaie de hârtie și i l-a pus pe birou. Normal era să-l citească și să-i spună soacră-şi dacă ceva nu-i convine. Când ne uităm a doua zi, ce să vezi? O rezoluţie: „Elenei Stepanovna. Să facă modificările necesare, stabilindu-le de comun acord cu Marusia”. Dar ce fel de modificări, dumnezeu știe! Ce-o fi asta, tovarășe profesor?! Vă implor, ajutaţi-mă! Am fost la policlinică, am luat ultimele lui analize… Colesterina — normală, așa că scleroză nu pare să fie. Poftim, uitaţi-vă!…

Vizitatoarea începu să scotocească prin poșetă, dar profesorul o opri.

— Nu te mai osteni! O să procedăm altfel. Cazul soţului dumitale mă pasionează. E un caz interesant.

Unde lucrează?

Grăsana numi instituţia.

— Și când are audienţele pentru public?

— Marţi și vineri de la douăsprezece la trei.

— Perfect! Chiar mâine e marţi. O să mă duc la el în timpul orelor de primire și am să-l cercetez, ca să zicem așa, în acţiune. Iar miercuri treci matale pe la mine și mai stăm de vorbă.

— Să aduc și analizele?

— Poţi să le aduci. Deși… asta n-are importanţă.

Așadar, te aștept miercuri pe la ora șapte!

Miercuri, fix la ora șapte seara, aceeași vizitatoare intră în cabinetul profesorului. El o primi după toate regulile unei politeţi cam de modă veche, cu toate că mustăţile sale de husar erau zburlite și aveau parcă un aer din cale-afară de burzuluit.

— Din păcate, Maria Petrovna, n-am pentru dumneata nicio știre îmbucurătoare, începu el, încruntat. Starea soţului dumitale… lasă de dorit!

Maria Petrovna se smiorcăi și începu să-și caute batista în poșetă.

— Nu te alarma! îi spuse profesorul. În general e un om zdravăn, o să trăiască până la o sută de ani… Dar vezi dumneata cum stă treaba: dacă ai să ţii mâna nemișcată, mâna dumitale o să devină fără putere, o să piardă orice vlagă, iar cu timpul se va atrofia cu totul. Dacă n-ai să umbli, se va întâmpla același lucru cu picioarele. Or, soţul dumitale, te rog să mă ierţi, a încetat să mai lucreze cu capul!…

Şi iată rezultatul!…

Vizitatoarea se uită mirată la profesor. Mustăţile lui de husar se zburliseră acum atât de tare, încât păreau niște suliţi căzăcești gata-gata să te străpungă!

— Da, da, continuă bătrânul doctor pe un ton tot atât de agresiv. Am lămurit totul, am stat de vorbă cu oamenii. Marţi a primit zece persoane, printre care mă aflam și eu. A citit zece cereri. Ai avut dreptate în cele ce mi-ai povestit data trecută: într-adevăr, a căutat să se concentreze la citirea hârtiei, s-a încurcat și n-a izbutit până la urmă să sesizeze miezul problemei. De altfel n-a rezolvat niciuna din chestiuni. Pe toate cele zece cereri a pus aceeași rezoluţie: „Lui cutare. Să cerceteze, să facă propuneri”.

Or, oamenii așteptaseră plini de speranţe să fie primiţi de dânsul, crezuseră că „ștabul” va cerceta pe loc și va rezolva totul. Am aflat de asemenea că de mult obișnuiește să procedeze așa. Spune și dumneata.

Maria Petrovna, treabă-i asta? Sus gândesc pentru soţul dumitale superiorii, jos — referenţii. El nu-și ostenește mintea căutași de puţin. Ţine seama că Vasili Stepanovici al dumitale riscă să i se atrofieze complet creierul, încă n-a ajuns acolo, dar dacă nu se va schimba va ajunge. Și, judecând după manifestările lui de acasă, va ajunge foarte curând!…

Obrajii vizitatoarei se făcură ca para focului. Se sculă brusc și spuse cu voce tremurândă:

— V-am rugat să-i veniţi în ajutor soţului meu ca medic, iar dumneavoastră… veniţi cu nu ştiu ce critică.

— Păi l-am și ajutat! M-am dus la organizaţia lui de partid…

— În calitate de medic?

— În calitate de comunist! răspunse cu hotărâre profesorul. Și cei de acolo au fost în multe privinţe de acord cu mine. Așa că soţul dumitale va fi acum…tratat! Nicio grijă ! Iar medicina în astfel de probleme e, din păcate, neputincioasă, preastimabilo!

Maria Petrovna îl măsură pe bătrân din cap până în picioare cu o privire care mergea de la dispreţ până la dorinţa de a-l face scrum, apoi se răsuci pe călcâie și ieși.

Poftim, ce perfizi specialiști în bolile de creier se întâlnesc printre Esculapii noștri!…

TIC NERVOS

Critica — zic unii — e un lucru subtil și primejdios. Bunăoară critici conducerea, iar după o zi-două, când vii la lucru, vezi afișată pe perete o rezoluţie:

„Se desface contractul de muncă al tov. X., la ce rerea domniei-sale…"

— Dar staţi, oameni buni, n-am cerut niciodată nimănui așa ceva!

— N-are a face, noi am citit în sufletul dumitale această dorinţă și ţi-am acordat toată înţelegerea !

Așa se întâmplă câteodată! Dar se mai întâmplă și altfel, cum a fost cazul în instituţia noastră.

Aveam un salariat, unul… hai să-i zicem pe nume: Krivoedov. Ca înfăţișare era o figură cât se poate de ștearsă: avea obraji palizi, parcă încă necopţi bine, ochi mici de o culoare nedefinită, ca a sticlei de sifon, părul gălbui și rar, pieptănat cu cărare, parcă trasă cu rigla, și o mutră de mielușel. Nici n-ai fi zis că era om, ci curat un boţ cu ochi. Exact ca ăla din cupletul: „Muști din el, îl faci piftie și el stă ca o mumie!"

Era un funcţionar prost, leneș, cu apucături birocratice, și mereu făcea totul de-a-ndoaselea.

Într-o zi, acest Krivoedov a primit chiar din partea directorului nostru, Vasili Arhipâci, o sarcină importantă și de răspundere, pe care a dus-o de râpă. Trebuiau verificate calculele raţionalizatorilor și dat avizul în legătură cu o propunere preţioasă. Ca să se supraasigure, Krivoedov a tergiversat lucrurile de mama focului și a întârziat totul cu o lună în cap.

După aceea, când s-au făcut calculele s-a stabilit că din cauza acestei tărăgăneli a lui o uzină care ţinea de noi a suferit mari pierderi.

Cu toate că Vasili Arhipâci era de firea lui un om blând, de data aceasta s-a înfuriat și el și a spus că, pentru o figură ca asta, Krivoedov „trebuie să fie dat pe brânci afară".

Krivoedov a aflat firește imediat despre aceste cuvinte cumplite, s-a speriat, umbla cu coada între picioare, dar… s-a putut constata curând că acest „boţ cu ochi" al nostru, când era vorba de pielea și de pâinea lui, dădea dovadă de o viclenie inimaginabilă.

Tocmai atunci avu loc o adunare. Și hop, tovară să-l Krivoedov cere cuvântul. De obicei ședea și tăcea, și nu auzeai de la el altceva decât: „Să se încheie discuţiile!". „Ajunge!", „Pauză!". De data aceasta însă, nu se știe ce l-a făcut să ia și el cuvântul.

S-a urcat la tribună, l-a fixat pe Vasili Arhipâci, care era în prezidiu, cu ochii săi

de sticlă verzuie, lipsiţi de expresie, și a început:

— Vreau, tovarăși, să aduc o critică directă lui Vasili Arhipâci.

Întreaga sală rămase cu respiraţia oprită.

— Cu toate că e 0 persoană cu funcţie de răspundere, continuă Krivoedov, ar putea, când vine la birou, să dea bună-ziua tuturor funcţionarilor, fără deosebire de locul pe care îl ocupă în schemă. Dar Vasili Arhipâci a venit ieri în secţia noastră și a dat bună ziua numai șefului, iar la cei cu funcţii mai mici nici nu s-a uitat, ca și cum ei n-ar fi oameni, ci numai așa… niște mobile fără valoare, netrecute în inventar.

La auzul acestor cuvinte s-a făcut în sală ceea ce se cheamă în limbaj de stenogramă: „rumoare".

Krivoedov a prins curaj și a început să-i ardă înainte.

— Aţi putea, Vasili Arhipâci, să mai daţi mâna și cu noi câteodată. Oricum, e și ăsta un exerciţiu de cultură fizică… și la constituţia dumneavoastră v-ar fi chiar folositor.

În sală izbucniră râsete.

— Aţi putea să ne mai spuneţi și câte un cuvânt drăguţ. Să ne întrebaţi de sănătate, să vă interesaţi ce-i face unuia nevasta, altuia copiii. Nu v-ar durea gura pentru atâta!

Și toate acestea Krivoedov le spunea cu grimase, cu gesturile adecvate, făcând totodată și cu ochiul spre cei din sală. Actor, nu alta!

Vasili Arhipâci se făcuse roșu ca racul. Într-adevăr, intrase în ajun în biroul unde lucra Krivoedov, salutase pe funcţionari dând din cap, iar șefului îi strânsese mâna și discutase cu el o chestiune de serviciu.

Nici nu-i trecuse prin minte că atitudinea lui ar putea fi interpretată în felul acesta. Se înţelege că ar fi fost cazul să ia cuvântul și să-l pună pe Krivoedov la locul lui, cu atât mai mult cu cât toată lumea știa că Vasili Arhipâci e un om prietenos și binecrescut.

Dar din pricina timidităţii și a firii sale blânde nu spuse nimic. Și astfel Krivoedov a reușit în manevra lui perfidă.

În pauză, făcând pe eroul, spunea:

— Acum, gata. S-a zis cu mine! Mă zboară Arhipâci cum te văd și cum mă vezi pentru critica mea curajoasă. Cine a mai îndrăznit să-i spună ce i-am spus eu? Așa că mi-am atârnat o coadă, fraţilor, și am să zbor ca o cometă spre stelele verzi.

Vorbea și râdea, știind că merge la sigur. Și într-adevăr, când șeful serviciului unde lucra acesta i-a amintit lui Vasili Arhipâci de Krivoedov care „trebuia să fie dat pe brânci afară", Vasili Arhipâci a roșit ca o fată mare și i-a răspuns:

— O să creadă că e… o răzbunare personală pentru critica pe care mi-a făcut-o atunci… la adunare…Să nu-l concediem! Dă-i… deocamdată un avertisment !

I s-a comunicat lui Krivoedov avertismentul semnat de director, dar el a pufnit în râs: sperie găinile !

De lucrat lucra tot atât de prost ca și înainte, fără nicio tragere de inimă. După câtva timp au început iar să se adune norii deasupra capului său. Iarăși s-a

întâmplat să se ţină o adunare. Krivoedov s-a cățărat din nou la tribună și a început să-l critice pe director.

De data aceasta obraznic, ireverenţios, frecându-l după toate regulile poliloghiei critice.

— Nu ești atent, Vasili Arhipâci, la glasul oamenilor de rând, al maselor, nu te grăbești să te dezbari de funestele efecte ale cultului personalităţii de care orice personaj ocupând un post de conducere trebuie să se descotorosească rapid. De ce n-ai venit în ex cursia pe care am organizat-o noi duminica trecută?

De ce n-ai venit cu noi la pescuit? De ce n-ai făcut curte nevestelor noastre? Și ce dacă nu sunt prea tinere și poate nici prea frumoase? De ce n-ai dat dovadă de curaj și sensibilitate?

Și iarăși Vasili Arhipâci a tăcut, nu i-a obiectat nimic lui Krivoedov.

Și poate că Semion Kuzmici Krivoedov ar fi izbutit să se strecoare mai departe așa prin viaţă, apărându-se de vicisitudinile și de loviturile sorţii, ca o broască ţestoasă, opunând în loc de carapace blin dajul de „critic curajos", dacă într-o bună zi n-ar fi făcut-o de oaie… sărind puţin peste cal!

S-a purces la reorganizarea. Instituţiei noastre în scopul de a întări cu lucrători buni — cadre de nădejde și verificate — întreprinderile situate în regiunile periferice.

Mulţi dintre specialiștii noștri, oameni cinstiţi și de treabă, au înaintat cereri lui Vasili Arhipâci, prin care se ofereau benevol la chemarea partidului să plece la lucru în locurile unde e atât de multă nevoie de ei.

Fotografiile acestor tovarăși au fost expuse la ga zeta noastră de perete. A apărut și un articolaș sub titlul „Cei mai buni dintre cei mai buni".

Deodată aflăm că și Krivoedov a hotărât „să râs pundă la chemare", și că s-a și dus la Vasili Arhipâci cerând insistent să fie trimis în „sectorul rămas cel mai mult în urmă și care nu-și îndeplinește planul".

Trebuie să mărturisim că acest vulcan de entuziasm care a erupt pe neașteptate din adâncul inimii lui Krivoedov ne-a mirat. Ne-a mirat și faptul că *Vă ştii* Arhipâci i-a dat lui Krivoedov binecuvântarea sa și i-a aprobat cererea, deși nu putea să nu-și dea seama că întreprinderile locale vor avea de la Krivoedov exact atâta folos cât ai de la un ţap, care, după cum se știe, nu dă nici lină, nici lapte, ci numai răspândește un miros urât!

Mutra insipidă a lui Krivoedov răsări și ea la ga zeta de perete chiar în numărul următor. „Boţul cu ochi" umbla mândru, cu nasul pe sus.

Mai trecu câtva timp. Toţi tovarășii care declara seră că vor să plece pe teren plecaseră. Toţi, în afară de Krivoedov! În ultimul moment el a prezentat un certificat medical că suferă de o formă complicată de tic nervos, care — după cum reieșea din același certificat — poate fi tratată numai în centrele mari, înzestrate cu tot confortul și distracţii culturale.

Certificatul era cu ochi și cu sprâncene, dar ticluit cu atâta dibăcie încât nu-i puteai găsi niciun cusur.

După ce îl puse în tăcere pe masa lui Vasili Arhipâci.

Krivoedov dădu nervos de două ori din umeri, clipi din ochiul drept, se schimonosi la faţă și plecă bâţâind, fără să scoată un cuvânt.

Vasili Arhipâci citi certificatul, dădu braţele în lături ca omul care nu mai știe ce să facă și exclamă.

cu un oftat din fundul rărunchilor:

— Ce jigodie!

Ce-i al lui i-al lui; e cazul să spunem că chiar la prima adunare ce-a urmat, directorul l-a făcut pe Krivoedov, cum se zice, albie de porci, lăsând deoparte toată delicateţea și bunătatea sa.

Krivoedov ceru imediat cuvântul, se căţără la tri bună și recurse, bineînţeles, la metoda lui clasică și verificată: încercă să ne demonstreze că Vasili Arhipâci se răzbună pe el pentru „critica curajoasă" ce i-a făcut-o.

Dar în sală izbucni o adevărată furtună de proteste. Oamenii ţipau lui Krivoedov:

— Jos! Jos!

— Asta-i demagogie, nu critică !

— Unde ţi-e ticul? L-ai uitat?!

Krivoedov începu să clipească din ochiul drept și să se bâţâie, dar era prea târziu.

A doua zi și-a înaintat demisia. Iar noi ne-am dus la Vasili Arhipâci și i-am spus că cerem să nu i-o aprobe, ci să-i desfacă contractul de muncă pe baza punctului pe care de mult îl merita. De data aceasta directorul dădu dovadă de fermitate. Oftă și zise:

— Da, asta a fost o lecţie bună pentru mine. Daţi decizia încoace !

Și o semnă cu hotărâre.

CONVOCARE URGENTA

Directorul școlii stătea la fereastră și se uita! n curte. Era recreaţie și elevii clasei a treia, urlând și chiuind, se jucau prin iarbă cu o cutie goală de con serve pe care o expediau cu ţipete — și fluierături să înscrie goluri imaginare în porţile tot atât de imaginare de pe „stadionul Dinamo".

Era atât de cufundat în contemplarea acestui spectacol, încât Olga Filippovna se văzu nevoită să tușească spre a-și anunţa prezenţa. Directorul întoarse capul și, oarecum jenat, îi spuse zâmbind:

— Nu mai puteam să-mi iau ochii de la strengarii noștri! iartă-mă.

Citind însă îngrijorare și chiar neliniște pe obrazul serios și trecut al învăţătoarei, se grăbi să adauge:

— Ce este, Olga Filippovna? Ţi s-a întâmplat ceva?

— Nu mi s-a întâmplat nimic! răspunse Olga Filippovna. Numai că am primit… asta, și îi întinse directorului un plic, iar eu am acum lecţie cu clasa a patra. Și aici mi se indică precis ora la care trebuie să mă prezint.

Directorul scoase din plic hârtia, se uită la antetul plasat într-un colţ, o citi și, punând-o cu grijă înapoi în plic, o restitui învăţătoarei.

— Trebuie să te duci, Olga Filippovna! zise el oftând. Scrie aici: „Într-o chestiune care vă privește personal”. Probabil că e ceva important. Du-te, iar în clasa a patra, în locul orei dumitale, o să facem o oră de educaţie fizică. Îi spun eu lui Leșceov.

Învăţătoarea îl salută, înclinând capul cu păr în cărunţit, pieptănat strâns, și ieși — dreaptă, uscăţivă și totuși încă zveltă pentru vârsta ei.

Biroul celui care o convocase pe Olga Filippovna se afla la etajul trei. Liftul nu funcţiona; în cabina cu ușile date în lături meșterea zornăind cu sculele un mecanic încruntat și mustăcios. Olga Filippovna fu nevoită să urce până la etajul trei pe o scară ab ruptă și când dădu în sfârșit de biroul care avea pe ușă o tăbliţă: „M. S. Sataneev”, inima îi zvâcnea tare de tot. Îşi trase sufletul și bătu la ușă. Dinăuntru cineva răspunse cu o voce ciudat de piţigăiată și de subţire, ca de soprană: „Da, da !”.

Olga Filippovna deschise ușa și văzu că vocea aceea ciudată de soprano era a unui bărbat foarte voinic și înalt, care ședea la un birou obișnuit.

„M. S. Sataneev” era cam pleșuv și fără sprâncene, dar obrajii lui bucălaţi ca de copil iradiau sănătate și optimism, iar ochii lui mici și senini, albaștri ca niște peruzele, scânteiau blajin și prietenos.

Semăna cu un prunc care în curs de o săptămână fusese hrănit cu nu se ştie ce griș njiraculos și luase aproape proporţiile unui uriaș, apoi fusese îmbrăcat într-un modest costum bleumarin, încălţat cu pantofi nr. 46 de la fabrica „Skorohod”, și instalat singur într-un birou, primind un salariu mai mult decât onorabil.

Olga Filippovna îşi spuse numele. Sataneev exclamă bucuros:

— Da, da!… Luaţi loc, vă rog, Olga Feodorovna.

— Filippovna, îl corectă învăţătoarea, strângându-i mâna puhavă și moale.

— Da, da! Olga Filippovna, vă rog să mă iertaţi. Da, da !

„De ce o fi având vocea asta de scapet? se întrebă în gând Olga Filippovna, simţind imediat o antipatie pentru omul acesta. Și de ce tot repetă mereu: «da, da!» «da, da!» S-o fi obișnuit de mic, iar profesorii și părinţii nu l-au dezvăţat la timp”.

Îi spuse:

— Vă ascult, tovarășe Sataneev.

— Nu-i așa că profesaţi de vreo treizeci de ani Olga Feodoarovna?

— Filippovna mă cheamă! Și-i drept, am un stagiu de treizeci și unu de ani.

— Da, da!… Vă rog să mă iertaţi: sunt nevoit să ţin minte atâtea nume, ce să fac? Da, da!… Mi se pare că desfășuraţi o activitate obștească?

Cu meticulozitatea care o caracteriza, Olga Filip povna îi spuse ce activitate obștească desfășoară la școală și în afara școlii.

Sataneev se uita la ea, îi zâmbea amabil și părea mulţumit de răspunsurile ei, căci mereu dădea aprobator din cap și repeta: „Da, da!… Da, da!…”

— Și sănătatea vă permite?… o întrebă el, continuând să-i zâmbească blând și senin.

— N-am înţeles bine, ce anume să-mi permită?

— Zic, vă permite să îndepliniţi sarcini obștești și să luaţi pe umerii dumneavoastră munci care să nu vă împovăreze?

— Deocamdată îmi permite.

— Perfect!… Da, da… Perfect. Așadar, uitaţi-vă despre ce este vorba, Olga Fe… Fo… Sataneev se bâlbâi, și ochișorii lui ca peruzelele se umplură un moment de spaimă, dar se luminară iar ca după o victorie când izbuti totuși să sară hopul și să spună:

…Filippovna. Vă rog să citiţi cu glas tare acest mic text.

Și scoase din sertarul biroului său o hârtie pe care i-o întinse Olgăi Filippovna.

— Vă rog numai să-l citiţi cât mai nuanţat, adăugă el, încreţind galeș ochii. Ca și cum aţi citi în clasă copilașilor o poezie sau o fabulă.

Extrem de mirată, Olga Filippovna luă hârtia și citi tare, dar fără niciun fel de „nuanţare", aceste rânduri bătute la mașină:

— „Îngăduiţi-mi ca în numele învăţătorilor din orașul nostru să vă transmit tuturor un salut fier binte și să vă urez succes în activitatea dumneavoastră rodnică!"

Mirată, uluită, puse hârtia în poală și se uită la Sataneev, care exulta de fericire și entuziasm.

— Excelent, Olga Filippovna!… Da, da!… Pur și simplu admirabil! Aveţi o voce de invidiat! Da, da!… Acum o să vă rog să mai citiţi o dată, ca să înregistrez salutul la magnetofon. Apoi o să-l rugăm pe Ivan Savvici să asculte banda și o să ne sfătuim…

Dar nu trebuie să aveţi nicio grijă: o să reușiţi ! Vă garantez eu!

Spunând asta, se ridică de la birou, se duse la fereastră și începu să umble la un magnetofon pe care

Olga Filippovna abia acum îl băgă de seamă.

— Nu-i un lucru așa de simpip să saluţi o conferinţă, continuă Sataneev, învârtindu-se prin odaie.

Vezi câte unul, are dicţie proastă, parcă ar avea prune în gură, altul behăie ca un ţap… Da, da!… Ca mine, de pildă, zise el chicotind. Alţii pocesc cuvintele. Și se poate duce de râpă toată solemnitatea momentului!… Deci, să începem!… Poftim, Olga Filippovna !

— Cum de nu vă e rușine! spuse deodată învăţătoarea. Mă luaţi de la lucru pentru niște… repetiţii, care mă și jignesc. Pe mine mă așteaptă copiii la școală. Bună-ziua!

Se ridică și părăsi camera. Abia după asta, Sata neev, total buimăcit, închise magnetofonul. Șezu vreo jumătate de oră pufăind ofensat și gândindu-se cum s-o pedepsească mai sever pe această învăţătoare în dărătnică; apoi puse mâna pe telefonul interior și-l chemă pe Ivan Savvici. Acesta îi spuse că dacă are într-adevăr ceva urgent să vină imediat la el.

Ivan Savvici îl ascultă până la capăt pe Sataneev, tăcu timp de câteva secunde, uitându-se ţintă la subal ternul său cu ochii lui mici, negri și pătrunzători, iar apoi îl întrebă indiferent:

— Și ce propui?

— în primul rând, să luăm pe altcineva în locul ei, răspunse cu vioiciune Sataneey. Bineînţeles că am s-o pun la probă și pe cealaltă, Ivan Savvici, să

n-aveţi nicio grijă, mă conving eu dinainte dacă vocea îi sună bine. În al doilea rând, Ivan Savvici, propun s-o punem la respect pe astălaltă. Auzi dumneata cum s-a purtat între zidurile acestei instituţii! Eu aș zice așa: să telefonăm imediat la sindicat, întrucât, din păcate, nu-i membră de partid, și să cerem să fie chemată și fţecată cum trebuie!

Se opri, privind cu încordare figura impenetrabilă cu fălcile proeminente și dure a lui Ivan Savvici, om care era încă nou pentru el și căruia nu avusese timp să-i studieze toate subtilităţile și circumvoluţiunile sufletului lui sus-pus.

— Să începem cu partea a doua a propunerii, zise tărăgănat Ivan Savvici. Într-adevăr, „trebuie să telefonăm", așa cum ai spus dumneata.

Sataneev dădu din cap, murmurând:

— Da, da!…

— Numai că nu la sindicat, urmă Ivan Savvici, fără să-și ia ochii de la Sataneev. Ci la școală!

— Directorului? Am înţeles !

— Nu, nu directorului! Trebuie să telefonăm Olgăi Filippovna, învăţătoarei. Să-i telefonăm și să-i spunem: „Vă cer scuze, Olga Filippovna, pentru lipsa de tact de care am dat dovadă faţă de dumneavoastră!…"

Dacă leul de bronz care împodobea călimara de pe biroul lui Ivan Savvici ar fi înviat deodată și, răgind, l-ar fi pocnit pe Sataneev cu laba-i regală înarmată cu gheare ascuţite peste scăfârlia plești, tot n-ar fi fost Sataneev așa de uimit ca la auzul acestor vorbe. Stă tea cu gura căscată, cu mâinile și picioarele-i mari, exact ca un sugar-uriaș, care ar vedea pentru prima oară ceva fantasmagoric.

În cele din urmă se trezi și bolborosi:

— Dar eu… Am luat-o cu mult tact, Ivan Savvici!

— Foarte rău că nu înţelegi greșeala pe care ai făcut-o !

— Ba nu, înţeleg ! se grăbi să răspundă Sataneev, căruia nu-i plăcuseră niciodată în viaţă cuvinte ca „Greșeală", „nu înţelegi", și se temea de ele ca de moarte.

— Da, da!… înţeleg! Deși… pe timpul lui Serghei Vasilievici eu eram acela care mă îngrijeam totdeauna să asigur atmosfera solemnă… Și niciodată nu au fost niciun fel de nemulţumiri!… Da, da!…

Ivan Savvici strânse din umeri și spuse:

— Știi ceva, mai bine nu mai telefona…

— Ba nu, o să telefonez… Din moment ce așa e îi mă. Da, da!

— Ce-are a face aici linia?! făcu Ivan Savvici însoţindu-și vorbele cu un gest grăitor, care exprima tot ce credea el despre Sataneev.

— Înţeleg! Da, da !

În ochii negri, sfredelitori, ai lui Ivan Savvici Lică rea un zâmbet maliţios, care parcă spunea: „Nu înţelegi, nene, nimic !

Sataneev îl vedea și-l pricepea, dar continua să dea cu gura: „Înţeleg!… Da, da! Voi telefona! înţeleg!…"

Și tot bombănind așa și mergând într-o rână, ieși din biroul șefului.

UN EXEMPLAR

Un bărbat gol, dolofan, cu pielea.de culoarea rozalie a spumei de la dulceaţa de vișine, cobora, acoperindu-se pudic cu măturică, de pe banca de sus a băii de aburi, călcând cu băgare de seamă pe scăriţa lune coasă, presărată cu frunze ude de mesteacăn.

Oamenii mai în vârstă au în general la baie un aer destul de caraghios. Parcă-s mai impunători, au o fi gură mai inspirată când sunt cu pantaloni. Bărbatul care cobora de pe banca de sus nu constituia o excepţie de la regula generală.

Să vă spun acuma cum am făcut cunoștinţă.

Îi scăpase din mână bucăţica de săpun și, când s-a aplecat s-o ridice, a reușit să calce pe ea, a alunecat și deodată l-am văzut cu capul parcă era un taur în momentul când vrea să împungă, și cu siguranţă că ar fi intrat în găleata cu apă clocotită a unuia care ședea pe banca de jos, dacă eu, împins de un adânc spirit de abnegaţie, nu m-aș fi repezit spre el și nu i-aș fi ţinut trupul înfierbântat și vâscos. Nici n-a mai știut cum să-mi mulţumească. Iac-așa ne-am cunoscut.

La baie oamenii se împrietenesc repede. Când, după ce ne-am îmbăiat, ne-am dus împreună la garderobă, știam deja că îl cheamă Vasili Petrovici Beșmetov și că deocamdată nu lucrează nicăieri.

Am constatat că suntem și vecini de cabină. L-am trimis pe garderobier să ne-aducă bere, ne-am învelit în cearșafuri și, sorbind din pahare berea rece de „Jiguli”, ne-am așezat la taifas.

Mai întâi și-ntâi am clarificat între noi cum stăm cu principalele rubrici înscrise în fișele de cadre, adică: unde lucrezi, ce funcţie ai, ce salariu primești și dacă mai ciupești și ceva pe de lături. Iar dacă nu lucrezi, de ce ai fost scos și cu ce consecinţe.

Trebuie să mărturisesc că eu m-am dat drept salanat al sectorului comercial și care încă n-a fost scos „din motive independente de voinţa mea”, dar care a avut totuși „neplăceri”. El mi-a spus că a lucrat „pe linie administrativă”, la o uzină mare, că a fost scos recent și că, slavă domnului, a trecut de faza neplăcerilor.

— Și de ce… te-au măturat, Vasili Petrovici? îi spusei, adoptând un ton de intimitate și umplându-i iar paharul.

— Dacă am să-ţi spun, n-ai să mă crezi, răspunse el pe un ton tot atât de familiar, apoi luă o înghiţitură de bere, se linse pe buze de spumă și adăugă cu vizibilă satisfacţie și chiar cu mândrie parcă: Pentru prostie ! Chiar așa s-a și trecut în comunicarea de concediere!

Când am auzit lucrul ăsta, am tresărit de bucurie: că doar noi, satiricii și umoriștii, îi iubim pe proști.

Îi iubim cu o „dragoste ciudată”, așa cum iubește cunele de vânătoare iepurele, gaia — puiul de găină și cronicarul dramatic — piesele proaste. Iar eu aveam în mâinile mele un prost viu, official recunoscut și în registrat ca atare!

Se uită atent la mine și continuă:

— Mi s-a trecut această mică formulă fiindcă i-am rugat eu, altminteri — ar fi

trebuit să scrie „la cererea sa”. Și asta, frate, era mai rău!

L-am rugat să-mi explice cum s-au petrecut lucrurile.

S-a învoit bucuros.

— Apăi ar trebui să încep, frate, mai întâi cu asta… cum îi spune… cu pre… cu prea… cu pream…

— Cu preambulul, Vasili Petrovici.

— Exact, cu ăsta. Trebuie să-ţi spun că la noi, la uzină, directorii se schimbau cam des. Iar fiecare șef, înţelegi matale, îşi are năravul lui, gărgăunii lui, vorba ceea, stilul lui de muncă. Așa că trebuia să te adaptezi fiecăruia. Dar numai ce apucai să te obişnuieşti cu unul, să-l studiezi la perfecţie ca să-l cunoşti, așa cum cunoaşte ostașul închizătorul de la armă și hop ! — mi ţi-l scotea. Venea altul, ăsta, bineînţeles, avea cu totul alte apucături. Și ia, nenișorule, povestea de la capăt…

Mișcă îngândurat degetele de la piciorul drept, care îi ieșea afară de sub cearșaf și mai luă o înghiţitură de bere.

— Înaintea ăstuia care m-a scos pe mine, adică înaintea lui Burkin, l-am avut director pe Anisim Feodorovici Gremeaşkin, un lucrător de vază și băiat de ispravă, dar… cu un caracter, doamne!… Era poreclit la noi „eu și cu mine”. Se băga peste tot, voia să facă toate cele pentru toată lumea. Pentru orice fleac, în orice chestiune, oricât de măruntă, trebuia să-i raportezi personal și să capeţi aprobarea lui, altfel era nenorocire: te mânca fript ! Când se înfuria cumplit, băga groaza-n tine ! Zicea: „Crezul meu este ăsta: să nu cred pe nimeni! Un conducă tor cu post de răspundere trebuie să se bizuie numai pe el însuși, căci altfel nu se poate să nu se trezească într-o zi că i se face, o figură…și dacă iese scandal, te mai pomenești și la gazetă!”.

Vasili Petrovici oftă compătimitor.

— Tare se mai temea să nu fie dat la gazetă, dar până la urmă n-a scăpat, săracii: tot l-au dat! Și încă cum! „Înăbușirea iniţiativei, stil putred de conducere”… și alte drăgălășenii d-astea! Ei, și ce să-ţi spun multe, s-a isprăvit și cu Gremeaşkin. A fost azi, și mâine ia-l de unde nu-i. În locul lui a venit ăsta… cum îi zice, Burkin! Gremeaşkin era spaima lui dumnezeu, umbla totdeauna cu sprâncenele încruntate „cu fulgere în ochi, cu tunete în glas, într-un cuvânt — foc și pară, pe când Burkin era întotdeauna amabil, calm, mereu cu o glumă și cu zâmbetul pe buze.

Vasili Petrovici tăcu puţin, pufăi zgomotos, pe semne măcinat din nou de oful său, și apoi spuse cu ciudă:

— Glume! Ce rost au glumele în timpul serviciu lui? După lucru, mă rog. După lucru îmi place și mie să glumesc, să Joc domino, dar la lucru — niciodată!

Or, tocmai din cauza glumelor ăstora ale lui am avut eu de tras, dacă vrei să știi.

Iar. Fornăi supărat și tăcu.

— Dar cum s-a întâmplat toată dandanaua? l-am întrebat nerăbdător.

— Din pricina unor câini. Uzina noastră se întin dea pe un vast teren și se învecina cu altă uzină constructoare de mașini, care n-avea garduri bune, și așa se întâmpla că diverși câini de pripas pătrundeau acolo, la ei, din stradă, iar de acolo veneau la noi pe unde găseau o spărtură sau poate săpând pe sub gard cu labele.

Așadar, intrau pe terenul nostru, alergau prin toată curtea, diavolii, şi-şi vârau botul pretutindeni, căutând de mâncare. Într-o zi au lătrat la o fată, o muncitoare, și au speriat-o, în altă zi i-au rupt unui băiat de la școala profesională salopeta.

Muncitorii au început să mi se plângă: „la măsuri.

Vasili Petrovici!" Ce mi-am zis eu? Hai să raportez directorului ceea ce se întâmplă, ca să-mi spună ce am de făcut și să-mi dea și dezlegarea, așa cum făceam pe vremea lui Gremeaşkin.

M-am dus la Burkin. L-am găsit șezând, calm, prietenos, cu zâmbetul pe buze ca de obicei. A ascultat raportul meu cu multă atenţie și la urmă m-a întrebat; „Dar de fapt de ce nu poţi lua singur măsurile pe care le crezi de cuviinţă?" I-am răspuns: „Problema e delicată, Serioasă și de aceea aș vrea să primesc directive din partea conducerii !" Cu același zâmbet misterios mi-a zis: „Deoarece câinii intră în curtea noastră, venind de pe terenul uzinei vecine, părerea mea este că ar trebui prinși cu toţii și aruncaţi înapoi la vecini. Și, bineînţeles, după aceea să as tupăm găurile din gard. Asta este, Vasili Petrovici!"

Eu mă uitam la el, el se uita la mine. Și tocmai atunci, dă dracul și sună telefonul. Convorbire inter urbană! chema Moscova, ministerul! El a ridicat receptorul şi mi-a făcut semn cu mâna ca și cum ar fi vrut să-mi spună: poţi să te duci! Te întreb pe dumneata: cum trebuia să înţeleg gestul acesta al lui? Într-un singur fel, nu-i așa? „Ai primit instrucţiunile, tovarăşe Beşmetov, du-te și le execută". Ei, și le-am executat ! Am pus niște muncitori să astupe găurile de la gard, apoi am luat paznicii și un ca mion de o tonă și jumătate și am început să prind câinii.

Vasili Petrovici dădu la o parte marginea cearșa fului și îmi arătă pulpa goală și păroasă pe care se vedeau urme de mușcături de câine și adăugă lamentându-se:

— M-au mușcat de sus până jos, afurisiţii dracu' lui! Era printre ei o căţea să nu dai un ban pe ea, dar fioroasă foc! Am prins câinii, i-am încărcat în mașină și, după cum primisem dispoziţie, i-am aruncat peste gard. În curtea uzinei vecine, într-un loc mai dosnic. Locul era el dosnic, dar tot ne-a văzut cineva… Și m-a turnat! Știi doar ce fel de oameni sunt la noi!… Și mi-au trântit un foileton la ziarul uzinei, încheie Vasili Petrovici sumbru. M-au făcut de tot râsul, în toate felurile. Și spune și dumneata, ce vină aveam eu? Mi s-a dat ordin, l-am executat.

— Și de asta te-au scos, Vasili Petrovici?

— De asta! M-a chemat Burkin și mi-a zis cu zâmbetul lui veșnic amabil: „Îţi dai singur seama.

Vasili Petrovici, că după cele ce s-au întâmplat va trebui să ne despărţim. Am vrut să menţionez în de cizie, clar și categoric, că te scot pentru prostie, dar, hai, uite că scriu «la cererea sa»". „Nu! mi-am zis eu. Figura asta n-o să-ţi meargă, n-ai de-a face cu un netot!" Și i-am răspuns: „Nu, tovarăşe Burkin, aţi vrut să scrieţi «pentru prostie», scrieţi «pentru prostie»". „Mă rog!" Și a scris, nătărăul! încheie

Vasili Petrovici triumfător.

Mărturisesc că eram uimit, din cale-afară de uimit, și am cerut iarăși să-mi dea explicaţii.

— Păi e la mintea cocoșului! făcu Vasili Petrovici, încântat de sine. „La cererea

sa” — este o for mulă perfidă, cu multe înţelesuri, răsuflată, în dosul căreia se poate ascunde orice. Ea îi pune pe oameni în gardă și îi face să fie vigilenţi. Pe când „pentru prostie” e ceva neserios, seamănă a anecdotă. Cine o să creadă că o persoană care se află în slujba statului poate să fie proastă?!

Rânji mânios și adăugă:

— Eu pe dobitocul ăsta de Burkin am să-l târâi și la judecată, să vezi dacă nu scot untul din e-l și-l pun cu botul pe labe! O să cer o expertiză medicală: să constate medicii capacităţile mele intelectuale. Mă tem că am să fiu reintegrat în munca mea și atunci am să-l fac pe Burkin să-mi plătească pentru tot timpul cât am stat degeaba, și abia după aceea am să-mi dau demisia, „din motive familiale”.

M-am uitat la mutra stupidă și încrezută a lui va sili Petrovici și mi-am zis în gând: „De! Așa prost, mai rar!”

SUFLETUL COPILULUI

Ori de câte ori lua cuvântul la adunările pedagogice.

Anna Pavlovna, directoarea școlii, îşi încheia cuvântările ei lungi, inteligente și argumentate ştiinţificește cu invariabila frază:

— Dar principalul, prieteni dragi, este să cunoști și să înţelegi sufletul copilului !

Într-o zi i s-a raportat că elevii clasei a cincea nu se împacă bine între ei.

Curând după aceea, Maria Semionovna, diriginta clasei a cincea, o tânără palidă și sfioasă, cu un nas lung și trist, era în cabinetul directoarei și povestea agitată:

— Se ceartă foarte des, Anna Pavlovna. Mai ales fetele, Anna Pavlovna. Ieri Zina Kusitkaia s-a certat cu Tania Rundukova. Staţi că am și notat aici la mine pentru ce: s-au certat fiindcă Tania Rundukova a spus că Zina Kusitkaia are un nas ca un morcov. Și băieţii se ceartă, Anna Pavlovna. Acum trei zile – iată, am notat și asta — în timpul recreaţiei mari

Vitea Kopilkin l-a bătut pe Vasea Petuhov. N-am putut să aflu din ce cauză. Sunt toţi așa de ascunși.

Anna Pavlovna! V-aș ruga chiar să mă mutaţi de la clasa asta, Anna Pavlovna.

— Nu cunoști bine sufletul elevilor, îi spuse cu gravitate Anna Pavlovna. Trebuie să înţelegi, draga mea, că elevii noștri îşi au principiile lor morale. Mi se pare că clasa cincea are acum oră liberă, nu?

Uite, vin cu dumneata și o să discutăm cu copiii. Sin cer și prietenește, și să vezi că mie o să-mi povestească totul !

Anna Pavlovna îşi îndreptă taiorul bleumarin, mai mult surtuc bărbătesc, îşi netezi părul cărunt, tuns și el! bărbătește, și ieși din birou.

Clasa a cincea se afla la capătul coridorului, și venea de acolo un vuiet prelung.

Anna Pavlovna deschise energic ușa. Zgomotul se potoli instantaneu. Vitea Kopilkin, care sta călare pe Vasea Petuhov, sări imediat jos de pe victima sa.

Biata victimă se târî în patru labe până la bancă. În clasa a cincea se făcu o liniște încordată, plină de așteptare.

— Ședeţi, copii! spuse cu o voce metalică Anna

Pavlovna, uitându-se cu severitate în ochii elevilor, care o priveau speriaţi. Am aflat că în clasa voastră nu vă împăcaţi bine. Vă certaţi des, vă bateţi. Asta nu e bine, copii. În școala noastră socialistă trebuie să existe armonie. Cine din Voi vrea să-mi spună de ce-i dihonia aceasta între elevii clasei a cincea?

Dar clasa a cincea tăcea încruntată.

— Copii, noi construim doar împreună școala noastră socialistă! Noi toţi suntem, ca să zic așa, zidarii care înalţă acest minunat edificiu. Așa că vorbiţi-mi despre voi, cum aţi vorbi… unui zidar mai mare.

Într-o bancă din fund cineva pufni în râs. Tăcerea însă continua să domnească.

— Mda… Într-adevăr, Maria Semionovna, sunt ascunşi. Copii, vă previn că, dacă nu răspundeţi singuri la întrebările mele, am să vă strig pe fiecare la rând, după catalog.

Prin clasă trecu un fremăt, ce semăna a vânt prevestitor de ploaie. Din ultima bancă cineva ridică o mână tremurândă, cu degetele murdare de cerneală.

— În sfârșit! se bucură Anna Pavlovna. Spune, băieţașule. Cum te cheamă?

— Ba-ba-ba…

— Nu te emoţiona și atunci n-ai să te mai bâlbâi.

Spune-mi dumneala, Maria Semionovna, cum îl cheamă? Barabanov Mișa? Spune-mi, Mișa Barabanov, de ce elevii clasei a cincea nu trăiesc ca niște prieteni?

— Mă-mă-mă…

— Hai, mai mult curaj!

— Mă-mă tem. O să-și ba-ba-ba…

— Ce-i asta ba-ba?

— O să-și! ba-ba… bată joc de mine.

— Stai jos, stai jos. Da, Maria Semionovna, acum văd și eu că clasa dumitale este foarte rea. Băieţilor le e teamă să ia cuvântul. Copii, cum nu vi-e rușine?

Gâtuiţi în felul acesta autocritica?!

Mișa Barabanov se așeză la loc. Urechile îi erau roșii ca focul. Toţi ceilalţi copii se uitau la el cu în vidie. Norocosul, acum n-o să-l mai întrebe nimic.

— Bine. F-foarte bine! continuă, persistentă, Anna Pavlovna. Din moment ce nimeni, nici măcar pionie rii nu vor să vorbească, vom proceda altfel. Maria Semionovna, cum îi cheamă pe cei doi băieţi care mereu se iau la bătaie? Vitea Kopilkin și Vasea Petuhov? Kopilkin și Petuhov, ia veniţi încoace…

Cu aerul unor condamnaţi la moarte, Vitea Kopil kin și Vasea Petuhov ieșiră din bănci și veniră în mijlocul clasei.

— Ia spune-mi, Vitea Kopilkin, de ce te certi cu Vasea Petuhov și îl baţi?

Vitea Kopilkin tăcea, studiind cu luare-aminte vârful pantofului său.

— Aștept, Vitea Kopilkin.

Vitea oftă zgomotos și spuse cu o voce groasă:

— De ce înseamnă?

— Cum „de ce înseamnă”? Unde înseamnă? Ce vrei să spui? Vorbește clar!

— Ne înseamnă în carnet și apoi ne pârăște Mariei Semionovna.

Diriginta, palidă și așa, păli și mai mult și spuse:

— Vasea Petuhov este primul meu ajutor, Anna Pav lovna. El îi înseamnă în carnet pe cei care sunt nedis ciplinaţi, Anna Pavlovna. Vasea, arată-i Annei Pavlovna carnetul pe care ţi l-am făcut cadou.

Vasea Petuhov scoase din buzunarul pantalonilor un repertoar și i-l arătă directoarei.

— La mine totul e însemnat într-o ordine perfectă, spuse el pe un ton grav. Iaca, la litera „K" — Kopilkin Viktor. A întârziat zece minute la ora a treia. Și cu dată, vedeţi? Asta s-a întâmplat ieri. Tot el a aruncat pe fereastră cârpa de șters tabla. Asta s-a întâmplat azi. Tot el a scos limba la Maria Semionovna, când dumneaei a întors capul. Și acum, iată, dacă trecem la litera „S" — Slonikov Semion. A tras cu praștia în scuipătoare. La mine totul e scris într-o ordine perfectă. Uitaţi-vă, să luăm litera…

— Destul, îl opri Anna Pavlovna pe Vasea Petuhov. Am înţeles. Kopilkin, comunică tatălui tău să treacă pe la mine ca să discutăm despre purtarea ta.

Și tu, Slonikov, la fel. Copii, trebuie să-l stimaţi și să-l iubiţi pe Vasea Petuhov. Apropie-te, Vasea, ești un băiat cinstit și care spui numai adevărul. Vitea Kopilkin, strânge-i imediat mâna! Trebuie să înţelegi că el îţi vrea binele când te înseamnă în carnet. El ne ajută pe noi, zidarii mai mari, adică vreau să spun tovarășii mai mari, să te educăm. Ţi-e un bun, un adevărat prieten. M-ai înţeles, Vitea Kopilkin? Hai, daţi-vă mâna în faţa întregii clase.

Vitea Kopilkin și Vasea Petuhov îşi dădură mâna.

— F-foarte bine I Acum, gata, v-aţi împăcat și sunteţi prieteni. Vasea Petuhov, dacă prietenul tău Vitea

Kopilkin va continua să se poarte rău, să vii direct la mine, și noi doi împreună o să-l îndreptăm repede. Ai să vii, Vasea Petuhov?

— Am să viu, răspunse Vasea, plimbându-și hoţește privirea pe feţele împietrite ale elevilor clasei a cincea.

În timpul recreaţiei mari, Anna Pavlovna ședea cu organizatorul de comsomol, pe nume Palasov, în biroul său și îi povestea, încântată de ea însăși, cele petrecute în clasa a cincea.

— Ce bine cunosc eu sufletul copilului sovietic !

zicea ea. Te asigur că de acum înainte acești doi băieţi vor deveni adevăraţiprieteni. Băiatul acela, Vitea Kopilkin, m-a înţeles. Doar ei, copiii, îşi au legile lor morale!

În timpul cât ea îi vorbea astfel lui Palasov, Vitea Kopilkin și cu repetentul Slonikov, ascunși după o coloană la garderobă, pândeau pe cineva. Când Vasea Petuhov trecu prin dreptul coloanei, Slonikov îi îmbrăcă pe cap sacul în careâşi ţinea galoșii, iar Vitea Kopilkin îl trânti jos pe cel mai bun prieten al său și ridică deasupra capului acestuia mătura răzbunării.

SCRISOAREA UNUI PRIETEN

„Dragă Nikolka! Scrisoarea pe care mi-ai trimis-o pe adresa Uniunii Scriitorilor nu m-a mai prins la Moscova. Ea mi-a fost expediată aici, în Kazahslan, la sovhozul «Peredovik», unde mă aflu de mai bine de o lună și strâng material pentru o nuvelă.

Sunt încântat de tot ce văd aici, dragul meu. Încântat și de zorile radioase, și de apusurile impresionante, și de vulpile roșcovane de stepă, cu cozile ca de foc. Dar oamenii!!! Vai, ce oameni interesant sunt aici, Nikolka! Aici, frate, întâlneşti «eroi pozitivi» și «negativi» atât de grozavi, încât ţi-e și rușine pentru noi, literaţii, că descriem atât de sfios și palid viaţa lor atât de bogată în evenimente.

Dar despre oamenii Kazahstanului, despre asfin ţitul și zorile de aici și despre vulpi, vei citi în noua mea nuvelă pe care — pe cinstea mea! – o voi scrie cu tot entuziasmul puterilor mele dezlănţuite. Acum însă vreau să-ţi spun altceva.

Mă întrebi. În scrisoare cum se explică tăcerea mea din ultimul timp și de ce nu se mai vorbește nimic despre mine.

«Spovada mea s-o ascultaţi; apoi, vă rog, mă judecaţi!»[2]

E drept că tu ești departe de a fi Tatiana Larina[3], iar eu departe de a fi Oneghin[4], dar suntem prieteni vechi, legaţi de anii petrecuţi împreună la căminul studenţesc, anii de neuitat ai «tinereţii furtunoase», și de aceea, te rog, înarmează-te cu răbdare și citește până la capăt această mică schiţă autobiografică, mai curând tristă decât hazlie, dar în orice caz instructivă.

Ea ar putea fi intitulată: *Prăbușirea unui idol.*

Așadar, într-o bună zi, la Moscova, au început, vorba ceea, «să mă ridice».

Îmi aduc aminte ca acum telefonul pe care mi l-a dat într-o noapte Senea Tolski (există la noi, nu știu dacă știi, un om de litere cu acest nume); glasul lui era atât de răgușit de emoţie că nici nu putea rosti

(mai mult scuipa în receptor) cuvintele lui întretă iate, fără șir, parcă aiurite:

— Bătrâne, dormi?… Habar n-ai… Te ridică !

— Unde… mă ridică?!

— Ai să citești mâine, s-a și cules, dacă trece poţi să socotești că l-ai apucat pe dumnezeu de un picior. Dormi! Te îmbrăţișez!

Și toate acestea dintr-o singură răsuflare, fără punct și fără virgulă.

Mi-a spus el să dorm, dar bineînţeles că n-am mai închis ochii toată noaptea. *Ierburi de primăvară* este prima mea nuvelă. Ai citit-o și știi că e cam slăbuţă sub raportul compoziţiei, în multe privinţe necizelată.

Și deși se simte în ea «parfumul vieţii», totuși, după părerea mea, literatura nu este un articol de parfumerie. Așa că numai pentru parfumul ei nu ar fi fost cazul,

---

[2] Din cântecul XII al romanului în versuri *Evgheni Oneghin* de A. S. Pușkin. Versiunea românească de George Lesnea (n.r.).

[3] Eroina principală a romanului în versuri *Evgheni Oneghin* (n.r).

[4] Eroul principal al aceluiași roman (n.r.).

cred, «să mă ridice». «Să fi minţit Tolski?», mă întrebam eu. Dar, în definitiv, de ce să mă mintă?

Și încă noaptea, la telefon?! Și afară de asta este un om bine informat, care se învârtește la poalele Olimpului nostru, literar, vede tot și știe tot. Pe vremuri a scris și el câteva povestiri (tot cu «parfum»), a fost «ridicat» și după ce a fost «ridicat» a fost dat uitării, pentru că S. Tolski (așa semna el) s-a epuizat, cum se spune, în întregime cu aceste povestiri și… s-a stins ca un chibrit în bătaia vântului. Ajuns la înălţime într-o stare de epuizare literară, bietul Senea a început să tânjească, să ceară ajutor și să dea din picioare. Atunci a fost prăvălit de acolo de sus, fără milă, cu o viteză nepermisă și nu prea reverenţioasă. Un altul în locul lui ar fi ajuns la spital (după un asemenea coborâș), dar Senka, ajuns jos, s-a scuturat și și-a revenit numaidecât. Pe cuvântul meu că îl respect pentru tenacitatea lui ! Bineînţeles, omul și-a dat seama că n-a fost și nici n-osă ajungă vreodată scriitor, dar altă profesiune nu avea, nu i-a plăcut niciodată să înveţe și de aceea s-a adâncit în viitoarea așa-numitei «vieţi obștești» a Uniunii scriitorilor. Nikolka, dragul meu, te rog să mă înţelegi bine: n-am nimic împotrivă ca scriitorul să se ocupe de activitatea obștească. Scriitorul sovietic nu poate să nu activeze pe tărâm obștesc. Asta e o axiomă. Dar… există activitate obștească și activtate obștească. Uite, Cehov, de pildă, a construit școli pentru zemstvă, a participat la efectuarea recensământului, a luptat împotriva holerei, a fost în Sahalin, și asta numesc eu adevărată activitate obștească pentru un scriitor, căci ea a pus conștiinţa și mintea scriitorului în faţa unor probleme arzătoare ale vieţii, l-a ajutat să cunoască mai profund această viaţă și l-a legat de popor.

Scriitorul trebuie să desfășoare, desigur, și o activitate social-literară. Socot că scriitorii trebuie să se întrunească, să discute în contradictoriu până în zori, analizând un nou roman sau poem, și sunt de părere că adevăratele discuţii creatoare trebuie să fie ani mate și aprinse. Sunt iarăși de acord ca maeștrii bătrâni și cu experienţă să-i ajute pe cei tineri, să-i în veţe. Știu că ai să mă întrebi: «Dar oare Uniunea voastră nu se ocupă de lucrul ăsta?» Ba da, Nikolka.

Avem și adevăraţi militanţi pe tărâm obștesc, îi știe toată lumea și nu este nevoie să-ţi citez numele lor.

Dar alături de activitatea social-literară creatoare *a* scriitorului există și «arsul gazului» — mersul în gol.

N-are nicio legătură cu viaţa social-politică clocotitoare și plină de conţinut aţării. Mai mult decât atât.

toată această agitaţie fără rost, toate aceste ședinţe nesfârșite sunt parcă născocite dinadins ca să-l ţină pe scriitor departe de viaţă! «Slujirea muzelor nu îngăduie deșertăciunea.» Când să mai slujești muzele, dacă pur și simplu nu-ţi ajunge timpul pentru asta?

Întregul proces al activităţii literare nu constă numai în a sta la masa de scris: trebuie să mai și meditezi ia ceea ce ai de gând să aștern pe hârtie. Dar nu ai timp să chibzuiești: trebuie să participi-la ședinţe!

Ne-am obișnuit cu următoarea situaţie stupidă: un scriitor de seamă îşi ia

«concediu de creaţie» ca să poată scrie un roman, o nuvelă, un poem. Gândește-te tu singur ce absurditate: un scriitor să-și ia conce din ea să poată scrie! E ca și cum un arhitect de valoare și-ar face rost de un certificat medical pentru ca «pe motiv de boală» să se elibereze de tot felul de sarcini și astfel să poată construi pe furiș o căsuţă, sau ca și cum un pictor și-ar lucra tablourile numai duminica, când nu sunt ședinţe!

Dar pentru oameni ca Senea Tolski «deșertăciunea deșertăciunilor» în câmpul scriitoricesc constituie o admirabilă «ieșire din impas».

Senicika al nostru a început să fie văzut la ședinţe în imobilul din strada Vorovski, a devenit foarte curând un «om al casei», a căpătat o situaţie, a dobândit o funcţie, care îi permitea să ducă o existenţă aşi gurată, a început să plece în deplasări de creaţie (în special în regiunile producătoare de fructe citrice) și pentru inspectarea filialelor uniunii (de preferinţă în aceleași regiuni), scria impresii și cronici interne – pe scurt, vorba ceea: «ardea gazul». După un timp s-a mai îngrășat, s-a făcut mai greoi, pe de altă parte a devenit și atât de insolent, încât când întâlnea pe coridor un scriitor care prefera să scrie, decât «să ardă gazul», avea nerușinarea să-i facă observaţii cu vocea lui de bas:

— Te eschivezi, frate dragă, nu vrei să lucrezi !

Și noi trebuie aici să ne spetim pentru tine. Asta nu-i frumos, frate dragă !

Te rog din nou să mă înţelegi: nu vreau câtuşi de puţin «să denigrez», «să arunc o umbră» — sau cum se mai spune — asupra lucrătorilor din aparatul Uniunii. Orice organizaţie de creaţie are nevoie de un aparat al ei. Avem însă nevoie de lucrători, nu de mici «califi de un ceas» birocratici. Căci ăștia stau de obicei la cârma «activităţii de ars gazul», acţionând după principiul: ai luat în mână biciul, mână! Plini de ei înșiși, ţipă din când în când la scriitorii care, din punctul lor de vedere, nu au un cuvânt de spus în domeniul «activităţii de ars gazul». (Ah, dacă ar ști acești «califi de un minut» cât de caraghioasă este înfumurarea lor !)

Dar îţi aud glasul supărat, Nikolka, spunând: «Vorbeşte despre tine!»

Într-adevăr, m-am abătut de la subiect și te rog să mă ierţi.

Așadar, îţi spuneam că n-am închis ochii toată noaptea, iar dimineaţa m-am năpustit asupra ziarelor ca un tigru flămând asupra prăzii sale. Într-adevăr.

Senka nu minţise. Când am deschis ziarul, am văzut imediat un subsol despre *Ierburile* mele. Prima senzaţie pe care am avut-o după ce am citit articolul a fost una de jenă. Încă de pe atunci (nu mai vorbesc de acum!) îmi dădeam seama perfect că nuvela mea este departe de a fi perfectă, iar articolul vorbea despre ea ca de ceva monumental și epocal.

L-am citit a doua oară și — o, slăbiciune omenească! – senzaţia de jenă mi-a dispărut. După ce l-am citit și a treia oară, m-am declarat în totul de acord cu criticul și m-am convins și eu că *Ierburi de primăvară* constituie o operă monumentală și epocală.

În aceeași zi am trecut pe la Uniune. Pe coridor, m-am întâlnit cu Senea Tolski, care s-a repezit la mine să mă îmbrăţișeze și să mă sărute, iar «califul» din acea vreme mi-a făcut un salut reverenţios, și totul a mers ca pe roate. Mă «ridicau», iar

eu, prostul, în loc să strig îngrozit: «Fraţilor! Ho! Ce faceţi cu mine?! Ajutor!», zâmbeam și eram radios. Din păcate îmi plăceau toate astea!… Pe scurt, nici n-am apucat să mă dezmeticesc bine și am devenit «idol».

Ierburile de primăvară apăreau mereu în altă ediţie. Încasam bani, și încă bani frumoși. Ca să par mai impunător, mi-am cumpărat o pipă, am început să-mi fac veacul prin restaurante, cu noii mei prieteni, proclamând asemenea Pithyei tot felul de prostii pe teme literare. Am avut și un amor — murdar, inutil! – cu una din acele doamne care au tangenţe cu literatura, care șed pe ţărmul mării literare și așteaptă să vadă apărând la suprafaţă o nouă «celebritate».

Am fost ales bineînţeles în biroul secţiei, apoi într-o comisie, după aceea în alta și… m-am lăsat și eu an trenat în «arderea gazului». Trebuie să-ţi spun sincer.

Nikolka, că la început toate acestea m-au prins, m-au cucerit. Ședinţele și consfătuirile aproape zilnice, discuţiile și analizele fac impresie asupra unui om care nu e obișnuit cu asta. Mai ales când acest om este mereu lăudat la ședinţe și consfătuiri. E adevărat că…

Într-o zi, un scriitor bun, bătrân, m-a întâlnit la Uniune și m-a luat de braţ, m-a tras deoparte și mi-a spus:

— Îmi placi, tinere. Și există fragmente bune în nuvela dumitale. Dar… nu te lăsa ameţit, în ansamblu nuvela dumitale e cam crudă încă. Nu-i asculta pe cei care te tămâiază!

Ţiu minte că m-am necăjit foarte mult și m-am supărat foc pe el. Totuși mă pusese pe gânduri acest glas lucid. Dar nu pentru mult timp, fiindcă imediat s-a apropiat de mine Tolski și m-a întrebat ce mi-a spus bătrânul. L-am povestit. Și atunci Tolski a pufnit cu dispreţ:

— Te invidiază diavolul ăsta bătrân! Asta e și atât!

Seara, la restaurant, am făcut o grămadă de glume stupide pe tema fierii ce şi-o fac scriitorii din invidie.

Pe scurt, m-am lăsat angrenat în mecanismul «arderii gazului» și treptat, fără să-mi dau seama, m-am schimbat și în comportările mele în afară și pe dinăuntru. Am început să vorbesc cu oamenii infect, insinuant și condescendent, să afișez o mutră obosită, plictisită și infatuată. Nu mi se părea de loc ciudat și necuviincios ca eu — în fond, un novice în literatură — să dau lecţii de scris literaţilor maturi, ale căror manuscrise începuseră să-mi fie trimise spre recenzare; am prins gustul de a rosti cuvântări introductive la seri literare, cuvântări improvizate după vechea reţetă: «Mult zgomot pentru nimic» — și de a lua cuvântul la conferinţele cu cititorii, debitând spirite dinainte pregătite. Asta a durat vreo doi ani. În tot acest timp n-am scris nimic, cu excepţia unor articole de ziar. Nu aveam material nou, viu, din viaţă și, neștiind de fapt nimic, nu aveam nici capacitatea profesională de a scrie despre orice. Și într-o zi, Nikolka dragă, am început să tânjesc! O tânjeală chinuitoare.

Mi-am dat seama cu o claritate, care m-a zguduit, că din zece ședinţe și consfătuiri ale noastre opt sunt sterile și inutile. Tot atât de clar mi-am dat seama că am să mor ca scriitor, dacă nu voi fugi.

Am început să fiu lăudat mai rar la consfătuiri și ședinţe, iar la gazeta de perete

de la clubul nostru au început să apară caricaturi colegiale în care colegialitatea mergea așa de departe, încât ajunsesem să semăn la chip și înfăţișare cu o maimuţă și eram demascat că tac din rea-voinţă. Mă aștepta în iond soarta bietului Senea Tolski. Eu știam însă că dacă voi fi «zvârlit» ca el, de sus, n-o să rezist, căci n-aveam un organism atât de rezistent ca al lui.

Și tot Senea Tolski a venit cu picătura care a făcut să se reverse paharul. Într-o zi s-a repezit la mine pe același coridor al imobilului din strada Vorovski și a început deodată să mă frece:

— De ce n-ai venit, frate, la discuţia despre cartea *Movilele* de Sudarin? Te eschivezi, frate! Iar noi trebuie să ne spetim aici pentru tine? Nu-i frumos, frate!

Mi-am ieșit din pepeni, i-am spus că nu sunt niciun fel de frate cu el și l-am trimis dracului. Seara am calculat să văd de ce fonduri dispun și am constatat că am bani destui. Am hotărât să nu mai cer deplasarea pentru creaţie, pentru ca mașinăria «aflătorilor în treabă» să nu măreţie de mânecă în ultimul moment; dimineaţa mi-am făcut valiza (aceea veche, pe care o aveam de pe vremea când eram student), am aruncat pe fereastră pipa de care mi se urâse, mi-am cumpărat bilet, iar seara m-am urcat în tren și, fără să suflu cuiva vreo vorbă, am plecat în Kazahstan. După ce m-am instalat în sovhoz, am trimis Uniunii o scrisoare în care explicam cum m-am priceput plecarea (de alt fel nu deţineam nicio funcţie plătită la Uniune) și le comunicam noua mea adresă.

Dragul meu Nikolka.

Acum sunt fericit! Respir cu nesaţ aerul peregrinărilor, mă plimb pe un pământ necunoscut, trăiesc din plin o viaţă creatoare, deși nu stau la masa de scris (la masă mă voi așeza mai târziu). Duc chiar și o activitate obștească: am organizat în sovhoz o gazetă de perete grozavă. Scriitorul este un veșnic călător.

Atâta timp cât sunt încă tânăr și sănătos, vreau să mă satur umblând prin viaţă. Asta e toată spovedania mea. Parcă văd înaintea ochilor mei privirea ta inteligentă și bună și sunt sigur că mă vei înţelege și nu mă vei condamna prea aspru pentru această evadare în viaţă. Răspunde-mi cât mai curând!

Te îmbrăţișează.

Al tău

Serghei

P.S. Cât privește «ridicarea», lasă să ne ridice citi torul. El este cel mai indicat s-o facă. Pentru el scriem cărţile noastre și tot el are primul cuvânt”.

CU CAPUL ALTUIA

Deși afară suflă un viscol năprasnic de februarie, „învolburând zăpada”, tânărul poet Nikodim Ovcinnikov, care ședea în biroul redactorului-șef al editurii regionale, avea impresia că din cer cad pe pământul păcătos nu fulgi mari și moi de zăpadă, ci fluturași albi de primăvară. Această deformaţie a vederii se ex plica prin faptul

că, zâmbindu-i părintește, redactorul-şef Serghei Sergheevici Nekvasov îi spusese:

— Ei, dragul meu, te felicit. Acum e totul în regulă.

Ai pătimit mult, dar a venit clipa mult așteptată. Te includem în plan. Zilele acestea încheiem contractul.

Nikodim Ovcinnikov se uita uluit și neîncrezător la redactorul-șef. I-au auzit oare bine urechile? Ori bătrânul Nekvasov a glumit?

Dar nu, Nekvasov nu glumea! Figura lui, cu faţa nebărbierită și plină de zbârcituri, cu nasul mare și ochii distanţaţi unul de altul și ficși ca ai unui vultur, avea un aer serios și binevoitor. De altminteri, cu asemenea. Lucruri nu se glumește!

„De fapt Nekvasov e urât, îşi zise în gând poetul, simţind cum i se topește sufletul de năvala de sentimente calde. Dar e colosal de simpatic. Nu știu cine a spus că zbârciturile sunt urmele fostelor zâmbete. La tine s-o fi gândit ăsta când a spus-o, scumpul meu moș Nekvasov”.

În acest timp moș Nekvasov îi întinse tânărului poet mâna și îi repetă:

— Prin urmare, treci peste câteva zile. De fapt, asta a fost tot ce am vrut să-ţi spun!

Nikodim Ovcinnikov strânse mâna redactorului-șef și ieși din biroul său parcă plutind. De bucurie și emoţie când ajunse la garderobă nu reuși mult timp să nimerească mânecile demiului său și negăsind în buzunar o hârtie de o rublă ca să-i dea bătrânei garderobiere, mătuşii Paşa, înlocui acest gest profund prozaic de recunoștinţă cu o sărutare răsunătoare de poet. Mă tușa Paşa, deși era obișnuită cu purtarea liberă a literaţilor, rămase perplexă, și abia după ce Nikodim Ovcinnikov fu de partea cealaltă a ușii îşi șterse obrazul cu palma și spuse tare, uimită la culme:

— Și totuși parcă nu mirosea a băutură!…

Tânărul poet ieși în stradă și fu înghiţit de viscolul ce dănţuia parcă învârtejind zăpada.

După plecarea tânărului poet, în biroul redactorului-şef intră tovarășul Perenesihin, șeful secţiei de poezie a editurii regionale.

Perenesihin se așează în faţa mesei redactorului-șef în fotoliul care încă mai păstra căldura bietului Nikodim Ovcinnikov și, după o pauză misterioasă care nu prevestea nimic bun, întrebă:

— Aţi citit numărul de astăzi al ziarului *Molodoi Boref* (Tânărul luptător), Serghei Sergheevici?

— Nu! Dar ce s-a întâmplat? întrebă neliniștit bătrânul Nekvasov, dându-și seama că nu degeaba îi pusese această întrebare precautul Perenesihin.

— E… o… chichiţă. La filiala Uniunii scriitorilor a avut loc o discuţie și Șalnikov a declarat că personal el nu poate să zică nimic bun despre versurile lui Nikodim Ovcinnikov. Chiar așa și scrie: „Nimic bun”!…

— Așa care va să zică?! Neplăcută chichiţă!

Bătrânul Nekvasov căzu pe gânduri. Ce-i de făcut?

Șalnikov este un critic cunoscut în regiune și părerea lui contează. Să-l cheme la telefon? Parcă nu șade bine: îşi știrbește din autoritate, e doar suveran să decidă.

Se-nţelege că ar putea lua poeziile lui Nikodim Ovcinnikov să le mai citească o dată și să caute a-și da singur seama unde-i de fapt „chichiţa”. Dar de ce să-și mai bată capul, când capul lui Șalnikov s-a și gândit la asta?! mai mult încă: ceea ce a cugetat capul acestuia a și apărut în coloanele ziarului pentru tineret. Doamne, ce prost au ieșit lucrurile! N-ar fi trebuit să-i vorbească atât de concret acestui băieţandru despre plan și contract. Dar nu-i nimic, încă nu-i prea târziu să îndrept lucrurile.

După ce aruncă o privire recunoscătoare lui Perene sihin, totdeauna perfect pus la punct, Nekvasov zise:

— Ovcinnikov a fost astăzi pe la mine, i-am spus că îl includem în plan. Nu i-am spus însă în care plan.

Așa că… ţii seama de asta, Trofim Trofimovici…

Perenesihin făcu semn din cap că a priceput, folosind de data asta bineînţeles chiar capul lui.

După câteva zile, Nikodim Ovcinnikov, care nu bă nuia nimic, se prezentă din nou la editura regională.

Dar nu fu lăsat să intre la Nekvasov în birou. Secretara îi spuse:

— Serghei Sergheevici lucrează la un raport urgent, cerut „de sus”. Vă roagă să-l iertaţi, dar nu poate să vă /primească și v-a recomandat să vă adresaţi lui Pe renesihin, la secţia de poezie.

Perenesihin fu de o amabilitate direct cuceritoare:

Îl tratăpe poet cu bomboane de mentă, îl bătu peste umăr, îi spuse că pe vremuri a scris și el versuri și de aceea cunoaşte toate „sâcâielile”.

— Ce au de-a face aici „sâcâielile”? întrebă poetul, devenind numai urechi.

— Am să-ţi spun sincer, prietenește, îi zise Perene sihin. Nu te grăbi. Suntem acuma în mare zarvă: pla nul este în curs de aprobare. Serghei Sergheevici e tot timpul în fierbere, eu sunt în fierbere, toţi suntem în fierbere. Vino… să zicem, peste vreo două săptămâni, și atunci toate lucrurile vor reintra în făgașul lor.

— Și eu în al meu? glumi Nikodim Ovcinnikov, cam galben.

Afrnabilul Perenesihin izbucni atât de tare în râs ca și când tânărul poet ar fi gratificat lumea cu cine știe ce spirit genial. Printre hohotele de râs care îl înecau zise cu mare efort:

— Firește, dragul meu, vei reintra!

Exact peste două săptămâni încrezătorul Nikodim veni la editură. Află însă că planul încă n-a fost aprobat și că fierberea continuă.

Mai trecură zece zile. Poetul dădu din nou pe la editură și iarăși nu fu lăsat să intre la Nekvasov, care era supraîncărcat de treburi, iar Perenesihin, zărindu-l pe coridor, îi făcu semn de departe cu mâna și îi strigă:

— Fug la o ședinţă, vino peste cinci zile.

Simţind că aici e ceva care nu miroase a bine, tânărul poet nu mai așteptă și se înfiinţă la editură în ziua următoare.

Nekvasov era singur. Ședea la birou și citea un manuscris. Afară soarele! strălucea, se auzeau căzând picături de pe streaşini, iar vrăbiile, zburlite ca de

obicei primăvara, se așezau obraznice pe pervaz.

— Serghei Sergheevici, când încheiaţi în sfârșit contractul cu mine? întrebă poetul.

Nekvasov se strâmbă parcă îl călcase cineva pe bătătură. Nu-i plăceau asemenea întrebări puse de-a dreptul.

— În general, firește că-l vom încheia, răspunse redactorul-șef. Dar planurile au fost aprobate!

— Păi mi-aţi spus că mă includeţi în plan!

Atunci?…

— Da! Și te-am inclus în plan. În planul… de perspectivă.

— Și am deci perspectiva să-mi fie editată cartea?

— Sigur… perspectiva o ai.

— Și când anume?

— Ei, asta-i greu de spus exact, răspunse redactorul-șef, care acum reușise să-și revină. Perspectiva e perspectivă. Ea nu poate fi precizată prin date calendaristice exacte.

Poetul se uită pe fereastră, și soarele i se păru de-o dată cam acoperit, iar vrăbiile vesele parcă crescuseră și începuseră să semene cu niște ciori sinistre. Se uită apoi la faţa încruntată și plină de zbârcituri a lui Nekvasov, la nasul lui mare și la ochii săi distanţaţi, și îşi zise în gând:

„De fapt, Nekvasov nu-i atât de urât, pe cât e de antipatic. Cineva a spus cândva că zbârciturile sunt urmele strâmbăturilor răutăcioase de altă dată. La tine s-o fi gândit cu siguranţă ăsta când a spus-o, mizerabile Nekvasov!”

— Am să mă plâng împotriva dumitale! zise siifocându-se tânărul poet. O să fac o întâmpinare… Nu mă las… Am să lupt…

După ce Ovcinnikov ieși din birou, Nekvasov se sculă de la masa sa de scris și, încruntat, începu să se plimbe prin odaie. Ti-era milă de poet. Și apoi toată povestea asta nu promitea decât neplăceri. Va trebui să dea explicaţii, să facă niște manevre, să caute să iasă basma curată. Proastă afacere!

Deodată se deschise ușa și în birou intră ca de obicei, fără să se anunţe, criticul Șalnikov, un bărbat plin și rumen, purtând pe umeri capul care îl înlocuise în cazul de faţă pe acela al redactorului-șef Nekvasov.

După ce îşi strânseră mâinile și discutară despre problema pentru care Șalnikov catadicsise să se deranjeze până la editură, Nekvasov i se adresă așa, într-o doară:

— Da, era să uit cu totul. De mult am vrut să te întreb, Iuri Benediktovici, de ce l-ai forfecat cu atâta asprime pe băiatul acela… Cum îi zice?… Pe poetul

Nikodim Ovcinnikov?

Criticul deschise niște „ochi cât cepele”.

— Eu? L-am forfecat pe Ovcinnikov? Când?

— Păi uite, scrie aici, în *Molodoi Boreţ*.

Șalnikov luă ziarul, citi notiţa și înălţă din umeri.

— A încurcat-o reporterul! N-am spus așa ceva.

Eu am declarat că nu pot să spun despre poeziile lui Ovcinnikov nimic bun și

nimic rău pentru singurul motiv că nu le-am citit. După aceea însă le-am citit.

Și, după părerea mea, Ovcinnikov este un poet de la lent și care promite… Dar ce-i cu dumneata, Serghei Sergheevici?… De ce te-ai apucat așa deodată cu mâinile de cap?…

O MAMĂ PLINĂ DE TALENTE

De când Rita Koliaskina, o fetiţă bolnăvicioasă și cu talent, a fost primită la școala de muzică model, mama ei, energica Raisa Iakovlevna, și-a pierdut complet liniștea sufletească.

În fantezia ei bogată de meridională, Raisa Iakov levna o și vedea pe firava Ritocika, fetiţa ei cu ochi mari, laureată și ajunsă o celebritate mondială. Vedea săli uriașe de concert, scăldate în lumina candelabre lor electrice, pe Rita, îmbrăcată într-o rochie neagră de catifea cu guler alb la pian cu degetele ei subţirele zburând inspirate pe claviatură, și auzea din rândurile spectatorilor șoapte pline de invidie:

— Nu știţi cine e doamna aceea simpatică cu o șuviţă de păr cărunt, care stă în rândul întâi?

— Sst… E mama Mărgăritei Koliaskina.

— De aceea are și ea o figură de geniu…

Raisa Iakovlevna ar fi vrut ca aceste vremuri fericite să vină cât mai repede, în următoarele cinci zile, mai bine chiar poimâine. Avea impresia că pedagogii şcolii model o îndrumă cu prea mare încetineală pe Rita a ei pe calea spre glorie.

Făcea s-o vezi pe Raisa Iakovlevna dimineaţa, când în paltonul ei monumental de blană de miel roșcat și cu o beretă cafenie, dată strengărește pe ceafă, se ducea la școală, la Rita. Avea buzele încleștate, sprâncenele încruntate și pe faţă o expresie de nezdruncinată hotărâre. Vă asigur că după înfrângerea de la

Waterloo, Napoleon Bonaparte avea un aer mai degajat, mai senin decât Raisa Iakovlevna a noastră!

Când se întâlnea cu cunoscuţi, vorbea cu ei numai despre Rita și despre progresele Ritei.

— Aţi auzit? ţipa ea de se auzea în toată strada.

Aţi auzit de Rita mea?

— Doamne, dar ce i s-a întâmplat, Raisa Iakovlevna? De ce ţipi așa?…

— Rita a fost recunoscută ca un fenomen. A bătut toate acordurile la școala model.

— Poate… recordurile, Raisa Iakovlevna?

Raisa Iakovlevna se uita buimăcită la cunoscutul respectiv, iar apoi explica jenată:

— Vai, am înnebunit de tot cu muzica asta! Știi, mi-e capul plin de tot felul de Bachi, bemoli, burse.

Doamne, câtă bătaie de cap, câte griji!

— Ce fel de griji, Raisa Iakovlevna? Ritocika în viaţă bine, e sănătoasă, are bursă. De ce te frământi?

— Dumneata nu cunoști viaţa noastră muzicală.

Câţi invidioși în jur! Numai pedagogii ăștia câte parale fac! De pildă, profesorul ei, știi care, ăla Berezin, ilustrul, n-a vrut în ruptul capului s-o lase pe Rita să participe la concertul școlii. A zis că e prea devreme. Ce înseamnă prea devreme? Eu sunt mamă și știu mai bine ce-i devreme și ce nu-i devreme pentru fata mea. L-am și spus direct: una din două, tovarășe profesor, ori mă arunc chiar astăzi înaintea tramvaiului, ori o lăsaţi pe Rita mea să cânte mâine la concert.

— Și a lăsat-o?

Un zâmbet fericit făcu să radieze chipul Sever al Raisei Iakovlevna.

— Din moment ce vezi că sunt vie și nevătămată, înseamnă că a lăsat-o. L-am speriat rău de tot. Știi cum mi se spune la ștoală? „O mamă plină de la lente!”

Se uită la ceas și se grăbi să-și ia rămas bun.

— La revedere. Fug! S-o fi adunat acolo toată lumea.

…La măsuţele de la bufetul școlii, aplecaţi peste paharele cu invariabilul iaurt și cu ceai slab, ședinţează mamele și taţii. De sus, din clase, se aud glasurile plângăreţe ale viorilor și sunetele înăbușite ale pianului.

Privirea ageră a Raisei Iakovlevna a observat-o imediat pe voluminoasa Nina Feodorovna Fliamm, care șade la o măsuţă din colţ. Fiul ei, Borea Fliamm, învaţă în aceeași grupă cu Rita și se spune și despre el că e un băiat colosal de talentat. Raisa Iakovlevna îl socoate concurentul Ritei și o urăște sălbatic în adâncul sufletului ei pe grăsana Nina Feodorovna.

Dar nici Nina Feodorovna n-o agreează pe Raisa la kovlevna. Aceasta nu le împiedică ca atunci când se întâlnesc să se îmbrăţișeze și să-și spună una alteia amabilităţi, care seamănă cu niște bombe glasate.

— Bună ziua, scumpă madam Fliamm, exclamă

Raisa Iakovlevna, sărutând-o pe mama lui Borea pe obrazul ofilit… Te felicit!…

— Pentru ce, scumpa mea? întreabă alarmată Nina Feodorovna, simţind că bomba e gata să explodeze.

— Boricika al dumitale a cântat minunat ieri în clasă. A făcut numai două greșeli.

Nina Feodorovna Fliamm se face verde la faţă și timp de o secundă o privește pe Raisa Iakovlevna ca un boxer care îşi alege pe chipul adversarului punctul unde să lovească. Apoi zice:

— Am vrut să-ţi spun de mult, madam Koliaskina, s-o duci pe Rita dumitale la un psihiatru. Toţi de la școală zic că aptitudinile ei fenomenale pot să se termine prost. De pe acum bâţâie săraca, de parcă ar fi o marionetă trasă de sfori.

— Bâţâie fiindcă a istovit-o Berezin. Am dus-o la dispensar și medicul a pus imediat diagnosticul: de vină — a zis — e profesorul Berezin.

Uitând de vrajba dintre ele, cele două mame încep să-i ocărască cu pasiune pe pedagogii de la școala model și rânduielile de acolo.

— O pun pe Rita să înveţe tot felul de obiecte, se plânge Raisa Iakovlevna. Ce obiecte are nevoie să înveţe o viitoare laureată, te-ntreb? Obiecte puteam s-o învăţ și la noi, la Mariupol.

— Și lui Boricika al meu i se pun beţe-n roate, fiindcă e timid, îi ţine isonul Nina

Feodorovna Fliamm.

Vor ca el să cânte în orchestra elevilor. Cică ar fi nece sar pentru dezvoltarea lui muzicală. E clar că îi pun beţe în roate.

— Iar Ritei i s-a dat să cânte la concert din Bach.

Toată lumea știe că Bach e un compozitor care te ne norocește. Alţii au cântat *Pârâiaşul, Păsărică,* pe Rita au pus-o să cânte din Bach. Toată noaptea apoi l-am visat pe scârbosul ăsta de Bach, un tuciuriu care seamănă cu Berezin.

Între timp, orele de studiu se termină. Mamele îşi plătesc iaurtul și se reped să iasă înaintea odraslelor lor. Rita Koleaskina, o fetiţă cu ochi negri, coboară scara ţinându-se de gât cu blondul și dolofanul Borea

Fliamm. Înainte de a dispărea în braţele mamelor lor, băiatul și fata îşi iau rămas bun strângându-și cu putere mâinile. Câtă prietenie curată și sinceră în această strângere de mână !

„Mama talentată" o sărută pe Rita și o întreabă nerăbdătoare:

— Cum ai cântat astăzi, Ritocika?

— Bine, mamă.

— Dar Boricika cum a cântat? întreabă mieros Raisa Iakovlevna, uitându-se cu coada ochiului la Nina Feodorovna, care, gâfâind, îi încheia fiului ei paltonașul.

— Foarte bine, răspunse vesel fetiţa. Mai bine decât mine.

— Ce umbli cu prostii?! Doar ieri a făcut două greşeli.

— Da, dar astăzi niciuna.

— Poftim, admiraţi acest copil! șuieră „mama ta tentată". Ce, domnișoară, tu ești profesorul Berezin?

Sau ești compozitorul ăla Bach, care nu-i de loc avantajos? De unde știi că Boricika a cântat mai bine ca tine?

— Ea știe în orice caz mai bine decât altcineva, exclamă triumfătoare Nina Feodorovna Fliamm. Și ţipă la fiul ei: Ce tot învârţi capul ca o elice?! De jumătate de oră mă chinuiesc să te închei la palton.

Afară zăpada se topea. Lipăind cu șoșonii veterani prin băltoace, Raisa Iakovlevna o dădăcea furioasă pe fiica ei:

— Ce nevoie ai tu să-l lauzi pe Borka ăsta? Cum poate el să cânte mai bine ca tine? El doar nu este un fenomen. Tu trebuie să ai tot timpul în minte că ești un fenomen. Mă auzi, Rita?

Rita Koliaskina îşi strâmbă gura și obrajii i se fă cură roșii. I-o fi fiind rușine de talentele pe care le are maică-sa!…

MAMA LUI VASKA

Nu demult uzina noastră de reparat vagoane s-a cutremurat timp de câteva zile, ca scuturată de friguri.

Bineînţeles că nu uzina s-a cutremurat, ci sau cu tremurat lucrătorii ei. Până și directorul uzinei, Piotr Petrovici, un bărbat în toată puterea cuvântului și stăpânit, a clănţănit o dată din dinţi!

Și ceea ce-i de reţinut este că toate astea sau pe trecut nu la sfârșitul lunii, când toţi cei de la noi, de la mic la mare cum s-ar spune, pornesc la asalt pentru îndeplinirea planului și când în bătaia marţială a tobelor ziarului de uzină se năpustesc la atac. În asemenea zile febra devine starea normală a șefilor și nimeni nu se miră. De data asta însă lucrurile s-au întâmplat pe la mijlocul lunii, pe o vreme calmă și senină. Și aflară de asta panica și febra au fost provocate nu de o comisie compusă din vreo doisprezece inspectori cu aer de câini lupi, ci de o bătrânică pirpirie, văduvă de fierar și mama lăcătușului nostru Vasea Gubkov.

Totul a pornit de la faptul că Vasea Gubkova început să-și cam facă de cap și să bea. Odată a lipsit nemotivat de la lucru și a fost iertat, a doua oară a lipsit iar, și lucrurile s-au mușamalizat, dar a treia oară flăcăul a făcut la cârciuma unde-și aghesmuia salariul o mică „reprezentaţie!! feștelind definitiv înal tul titlu de om al muncii.

Vasea i-a întors unuia „o labă”. Alţii l-au atins zdravăn și pe dumnealui, după care bătăușii cheflii au plecat cu toţi împreună la miliţie. A trebuit să se pună în modul cel mai serios problema lui Vasea Gubkov. La început au vrut să-l dea afară din uzină, dar până la urmă le-a fost milă și l-au lăsat. La propunerea lui Serghei Vasiiievici, președintele comitetului sindical (căruia pentru bunătatea lui i se spune la noi „unchiul Serioja”), s-a hotărât însă să i se scrie mamei sale spre a fi informată de urâta lui.com portare. Or mama lui Vasea, Praskovia Dmitrievna, e tocmai bătrânica de care vorbirăm mai sus și care trăia liniștită într-un orășel aflat cam la o sută de kilometri de uzină.

Când Vasea a auzit că i se va scrie maică-sii despre „Beţiile, bătaia și purtarea lui urâtă”, a îngălbenit și a exclamat:

— Vă rog, pentru dumnezeu… nu scrieţi mamei!

I s-a spus:

— Halal, nimic de zis! Comsomolist, și îi dai cu dumnezeu!

— Fără să vreau… de emoţie !… Dar pe cuvântul meu de comsomolist că nu se va mai repeta niciodată. Aplicaţi-mi orice sancţiune, numai… nu-i scrieţi mamei. Dacă îi scrieţi, sosește-ncoa!

— Foarte bine dacă o să sosească! Să te înveţe minte!

Scrisoarea a fost întocmită și expediată.

Și într-adevăr, primind scrisoarea de la uzină, Praskovia Dmitrievna și-a făcut bagajele și a venit.

A tras la o rudă a ei mai depărtată. Mai întâi nu s-a auzit nimic despre ea, dar pe urmă a început o istorie întreagă!

Primul care a venit la directorul Piotr Petrovici a fost bunul nostru președinte de sindicat, unchiul Serioja. Avea ochii tulburi, o mutră acră de tot, părul vâlvoi și o înfăţișare ca de porumbel nimerit în ghearele unui cotoi.

— Ce-i cu tine, prezidentule?

— Am păţit-o rău ieri, tovarășe director! Așa de rău… că nici până acum nu mi-am revenit. M-au fie cât de-au scos untul din mine!

— Ei și ce-i așa mare lucru, dacă te-au frecat?

Ce, ţi se întâmplă pentru prima oară?

— În felul ăsta cred că într-adevăr pentru prima oară. Pot să spun că m-am convins acum pe propria mea piele că femeile, șefule, constituie o forţă, mai ales dacă se înţeleg între ele dinainte.

— Dar explică odată ca lumea: ce ţi s-a întâmplat?

Iată ce se întâmplase.

Praskovia Dmitrievna s-a înfiinţat mai întâi acasă la unchiul Serioja, a făcut cunoștinţă cu soţia și cu soacra lui, le-a arătat scrisoarea primită de la uzină și le-a spus că, bineînţeles, „o să-i bage ea minţile în cap" poamei sale de băiat și „o să-i tragă o săpunealã s-o pomenească", dar că lucrurile trebuie

„Cercetate mai adânc". Și le-a zis? că ea a și cercetat.

„Vaska al meu e vinovat, e drept. Și i-am tras pentru asta o praftură și o să-i mai trag! Dar mai sunt și alţi vinovaţi. Cu cine umblă Vaska pe la cârciumi?

Cu maistrul Krânkin! Cine l-a învăţat pe Vaska să bea bere amestecată cu votcă? Tot Krânkin! Bun dascăl, n-am ce zice! Acum vă rog să-mi spuneţi mie: de ce s-a înhăitat diavolul ăsta bătrân cu un copil de ţâţă? Nu puteţi să-mi răspundeţi? Ei, iaca am să vă răspund eu ! Pentru că în uzina voastră s-a făcut un obicei: diavolilor voștri bătrâni le place să chefuiască pe banii ţâncilor! Iar președintele sindicatului lasă ca prostul ăsta obicei să meargă mai departe: «Nu noi am făcut obiceiul, nu noi trebuie să-l stârpim». «Nu noi?» Dar cine?! Cât timp nu-i încă prea târziu, luaţi-l voi, femeilor, în mână pe unchiul Serioja al vostru și frecaţi-mi-l că altfel tot vouă o să vă fie rău, dacă, în loc să fie frecat pe linie casnică, o să fie lfrecat pe vreo altă linie!"

Și așa le-a asmuţit bătrânica pe femeile de acasă de la unchiul Serioja, că atunci când a venit preşedintele sindicatului de la lucru mi l-au luat ele într-o fabrică de să ferească… vorba ceea.

— Am cunoscut eu la viaţa mea autocritică de tot felul, dar așa ceva n-am mai văzut, a mărturisit un chiul Serioja directorului Piotr Petrovici… Tustrele m-au încolţit. Nevastă-mea și soacra din flancuri, iar dinspre centru mama lui Vaska, arde-l-ar focul de derbedeu !… Mi se pare, tovarășe director, că ne-am aprins paie-n cap cu bătrânica asta răzbătătoare!

Piotr Petrovici l-a ascultat pe unchiul Serioja, a zâmbit ironic și a spus:

— Dar știi că bătrânica spune lucruri juste. Ia chemaţi-l la mine pe Krânkin.

Fu chemat maistrul Krânkin. Când îşi făcu apariţia era mai întunecat la faţă decât un nor de ploaie.

Și încă din prag zise:

— Sunt vinovat, recunosc tot, faceţi cu mine ce vreţi, numai spuneţi-i mamei lui Vaska să mă mai lase în pace!

— Aha! Te-a luat și pe tine în fabrică, diavol bătrân?!

— În fabrică, puţin spus. M-a omorât, nu alta! S-a înţeles cu fiică-mea, aia măritată, și în fiecare zi vin la mine amândouă și storc sufletul din mine, strop cu strop. Mă întreb de unde ia bătrânica asta pirpirie cuvinte tari cu care mă plesnește parcă ar trage în mine cu biciul?! Nu mai am putere să îndur.

Luaţi-o de pe capul meu.

Și aproape că plângea.

A doua zi — hop că vine într-un suflet la unchiul Serioja găliganul de Petușenko, directorul clubului nostru.

— Săriţi, oameni buni! Băbuţa Gubkova le-a asmuţit împotriva mea pe nevastă-mea și pe nepoată-mea. Harcea-parcea au făcut din toată activitatea mea. „La tine la club, au ţipat ele la mine, nu numai mușchii, dar și moliile mor de plictiseală! Așa că

Vaska Gubkov de nevoie a început să colinde cârciumile…” Ne-am revizuit planul de muncă, ţinând seama de criticile lor. Și ţi l-am adus. Citește-l și aprobă-l!

După ce a plecat directorul clubului, a sosit administratorul căminului unde locuiește Vasea Gubkov.

Și ăsta tot cu un aer pocăit.

— Recunosc tot! Mărturisesc tot. În căminul care mi s-a dat pe seamă domnește murdăria și dezordinea, să fugi nu alta. Din această cauză fugea și Vasea Gubkov la cârciumă. Am luat măsuri și situaţia se va îndrepta.

Aflarăm că pe el îl luase în tărbacă bunică-sa, cu care Praskovia Dmitrievna Gubkova ajunsese în scurt timp să se împrietenească.

În sfârșit i-a venit și directorului rândul.

Se întoarce într-o zi de la uzină acasă, intră în hol și aude vorbă în camera de alături. Deschide încetișor ușa și o vede pe nevastă-sa, Natalia Ivanovna, pe maică-sa, Nadejda Pavlovna, și pe mama lui Vaska, o bătrânică uscăţivă, cu o basma de culoare închisă pe cap și cu o rochie de stambă, care glăsuia cu o voce dulce, vârându-ţi-se sub piele:

— Eu nu caut să-l scot basma curată pe dobitocul meu. La plecare am să-i trag și o bătaie… dacă o să mă ajute direcţia și organizaţia de partid, că sân gură nu pot să-l dovedesc. A crescut mare cât un munte. Dar și voi, femeile, ar trebui să-i deschideţi capul ăstuia al vostru. El e doar director, el e capul tuturor, el răspunde de tot.

Nadejda Pavlovna îi zise:

— Pe-al nostru nu putem să-l batem. E trecut de patruzeci de ani. Și nu putem să-i știrbim autoritatea!

— Nu trebuie chiar să-l bateţi cu băţul, dar așa, cu vorba, măicuţă…

Soţia directorului, Natalia Ivanovna, exclamă bucuroasă:

— Cu vorba mai merge!

Și ce repede știu femeile să cadă la înţelegere în chestiile astea, e formidabil!

Cunoscând firea și limba ascuţită a Nataliei Ivanovna, Piotr Petrovici a șters în viteză puţina, depărtându-se în vârful picioarelor. A plecat la uzină și nu s-a mai întors decât noaptea foarte târziu, când nevastă-sa și maică-sa dormeau. Iar a doua zi dimineaţă l-a chemat pe Vasea Gubkov.

— Cât mai are de gând maică ta să stea pe aici?

— A vrut să plece astăzi, dar n-a găsit bilet de tren.

— Îi facem noi rost de bilet. O ajutăm noi. O să intervenim să-l capete! Hai,

Gubkov, trebuie organizat ca maică-ta să plece cum se cuvine.

Și bătrânica a plecat. Dar frumuseţea e că acum uzina a început să lucreze parcă mai bine. Cum nu merge ceva, ai noștri se amenință unul pe altul:

— Bagă de seamă: o chem pe mama lui Vaska, și ai să vezi tu!

Bineînţeles, în glumă. Dar în gluma asta e mult tâlc!

ALBUMUL LIUSIEI

Se înţeleseseră să se întâlnească la șapte seara, în colţ, lângă cabina unui telefon public, pentru ca să meargă împreună la cinema.

Ca întotdeauna, Katia Pleaskina venise prima, când ceasul de pe stradă nu arăta încă decât șapte fără un sfert.

Se postă pe locul convenit și începu s-o aștepte pe prietena ei. Dar, bineînţeles, Liusia Teleatnik întârzia ca totdeauna.

Era frig. Fulgi uscaţi și rari cădeau încet pe pământ, parcă ar fi coborât cu parașutele. Trecu o jumătate de oră. Katia îngheţase.

La început o cuprinsese furia, și o înjura pe Liusia în gând, în tot felul, iar apoi se umplu de compătimire pentru ea însăși.

„Dacă m-am născut grasă și urâtă, îşi zicea ea cu amărăciune, asta încă nu înseamnă că ea poate să-mi calce demnitatea în picioare ! Dar las că am sărăcesc și am să fac o pneumonie, și o să vadă ea !”.

Mai trecură alte douăzeci de minute. Acum sentimentul de înduioșătoare compătimire pentru ea în să-şi de care se lăsase cuprinsă și care o făcea aproape să plângă, se transformă în oarecare neliniște. Ce să fie cu Liusia? Prea era mare întârzierea chiar și pentru o fiinţă atât de uşuratică și de egoistă ca Liusia Teleatnik. Ar trebui să întreprindă ceva, nu să stea pasivă sub ceasul ăsta afurisit. Se hotărî să pornească spre staţia de troleibuz, să-i iasă Liusiei înainte, dar în aceeași clipă îşi văzu prietena venind pe o străduţă laterală.

Cu obrajii rumeni de ger, cu o căciuliţă de blană, din acelea cărora li se spune „meningită” (fiindcă nu acoperă decât moalele capului), cu un breton roș cât pe frunte, cu o scurtă din blană de veveriţă și o fustă neagră, ea îşi mișca repede și ferm picioru’ şale zvelte, și într-adevăr era foarte drăguţă.

— Păcat că n-ai venit și mai târziu, bombăni îmbufnată Katia, ascunzându-și cu greu bucuria. Felicitările mele! Am întârziat din cauza ta la spectacol!

— Păi nici nu ne ducem la cinema !

— Bună-ziua! Dar unde ne ducem?

— La biserică!

— Unde?

— La biserică, repetă Liusia cu aceeași candoare cuceritoare şi-şi luă prietena la braţ. Hai mai repede!

Îţi povestesc eu totul pe drum. E vorba de albumul nostru. Să mergem!

Deși Liusia spusese „albumul nostru”, era vorba de fapt de albumul ei personal de fotografii, un album obișnuit, cu scoarţe de carton.

Dar ceea ce era mai puţin obișnuit erau fotografiile dinăuntrul albumului: numai bărbaţi, și numai bărbaţi frumoși! Tot felul de bărbaţi frumoși: celebrităţi cunoscute în lumea întreagă și frumuseţi încă necunoscute, cu autografe și fără, din profil și din faţă, în uniformă și civili. Bunăoară fotografia surâzătorului Gerard Philippe în costumul lui Fanfan la Tulipe, tăiată dintr-o revistă ilustrată. Iar alături de el o fotografie de amator reprezentând un tânăr îngândurat, cu părul creţ, purtând o haină boţita luată de gata. E Filip Jarcenko, „băiat frumos" și el, de me serie tehnician la administraţia blocului unde stătea

Liusia. Posesoarea albumului fusese îndrăgostită de el pe când era în clasa a noua. Pe contrapagină se afla fotografia unui popular artist de cinema sovietic, cu autograful lui. Mai departe poza unui general vestit, erou din ultimul război, tăiat iarăși dintr-o revistă. Sub ea — un tânăr elev de la școala militară „Suvorov", fotografiat din profil. Nas de vultur, bărbie voluntară și scris energic, căci pe fotografie scria:

„Liusinkăi Teleatnik în amintirea escapadelor făcute împreună cu bicicleta de la Malahovka la Udelnaia și înapoi. Nu mă uita!… Oleg".

Dacă Liusia vorbise totuși de „albumul nostru", asta se datorează faptului că și Katia avea o contribuţie. Aportul ei la album se rezuma însă la o singură fotografie care reprezenta un bărbat oacheș, îndesat, eu nasul gros, cu mustăţi negre, răsucite în furculiţă, și cu ochi de broscoi, în care nu se putea citi niciun gând, dar cu o privire veselă. Era un văr al Katiei Pleaskina, viticultor din Caucazul de Nord. Numai cu multă bunăvoinţă puteai să-l consideri pe ăsta bărbat frumos. În schimb fotografia avea un auto graf, ceea ce îi dădea o valoare deosebită. Veselul viticultor scrisese pe ea: „Pentru scumpa mea pă pușă, adorabila Katiușă!" și se iscălise neglijent și indescifrabil, ca pe un fraht de cale ferată. Alte fotografii de bărbaţi Katia nu avea din păcate. Așa că numai cu ajutorul fotografiei vărului ei putea dovedi că și ea, grasă și urâtă, este în stare să cucerească inimile bărbaţilor.

Spre a încheia cu istoricul albumului cu bărbaţi frumoși trebuie să mai spunem că colectivul clasei a zecea a școlii unde învăţau Liusia Teleatnik și Ka tia Pleaskina încercase în repetate rânduri să convingă pe fetele noastre să se lase de nebunia asta, dar nu era chiar atât de ușor s-o înfrunţi pe Liusia, obraz nică și rea de gură.

— Și în definitiv ce e rău în asta? spunea Liusia

Teleatnik ca răspuns la reproșurile și morala ce i se făceau. Ce a zis scriitorul Cehov? Scriitorul Cehov a două că la om totul trebuie să fie frumos — și chipul, și îmbrăcămintea. Și noi ce facem? Colecţionăm chipuri frumoase de bărbaţi. Katka și cu mine avem rafinament, suntem firi estetice subtile, nu ca voi.

— Da, din pricina acestor chipuri frumoase de bărbaţi tu ai nota doi la geografie și Katia nota doi la istorie!…

— Ce amesteci aici istoria și geografia?! Și de altfel asta este o chestiune a noastră personală. Lăsaţi-ne în pace!…

Senea Tarakanţev, redactorul gazetei de perete a școlii, voia să ăcrie și un foileton despre albumul Liusiei, dar ea a aflat lucrul ăsta și și-a luat toate măsurile.

Întâlnindu-l la garderobă, l-a tras deoparte și, cu un zâmbet fermecător, i-a spus:

— Senicika, am o mare rugăminte la tine: fă-mi cadou o fotografie de a ta…

Senea Tarakanţev, un băiat palid cu obrajii scofâlciţi, i-a zâmbit ironic:

— Ai greșit adresa. Mai am mult până să fiu o frumuseţe.

— Frumuseţea bărbătească, Senicika, e o noţiune (foarte relativă. Și apoi, dacă te rog eu, înseamnă că figura ta are ceva… estetic.

Pe fruntea lui Senea, care roșise, apărură broboane de sudoare, și rigidul redactor, lăsând ochii în jos, întrebă cu glas răgușit:

— Cum vrei să fie: din profil sau din faţă?

— Cred că e mai bine… din profil. Din profil se meni cu un fermecător artist de cinema italian… nu mai ţiu minte cum îl cheamă… Și ai și ceva din Yves Montand.

După ce a pus mâna pe fotografia redactorului ga zetei de perete, și încă cu o dedicaţie în versuri, Liusia Teleatnik nu mai avea de ce să se teamă de aţa curile colectivului, iar când Katia îi tot repeta că de la Senka Tarakanţev te poţi aștepta la orice, ea îi răspundea zâmbind misterios:

— Să vedem. Să încerce numai!

— Biserica e foarte aproape. Hai mai repede !

sporovăia furtunos Liusia Teleatnik, trăgând-o pe Katia după ea. Îi zice mi se pare „Sfântul Nicolae din fundătură”. În orice caz ceva cu Nicolae. Iar el e diacon. O cunoștinţă de a mamei — din pricina ei ani și întârziat — spune că este de o frumuseţe extraordinară. Un fel de demon știi… cu vocea catifelată și o bărbuţă mică. Katka, să mor dacă nu capăt de la el o fotografie cu autografi.

— Fii serioasă, n-o să-ţi dea nicio fotografie…

Auzi! Și încă cu autograf!

— O să vedem! răspunse sfidătoare Liusia și din mers îşi îndreptă moţul. De ce rămâi în urmă? Hai mai repede!…

— Liuska! făcu deodată Katia Pleaskina, aproape plângând. Ce ne trebuie diaconul ăsta, lasă-l în plata domnului… Hai mai bine la cinema să-l vedem pe Raj Kapur.

— Ce-i asta? De unde se aud zgomotele astea?

— Nu-i frumos… să mergem la biserică. Nu uita că suntem totuși comsomoliste!

— Ce prostii! Păi ce, noi mergem să ne rugăm?…

Mergem din motive estetice.

— Dar dacă află cineva o să spună că am mers să ne rugăm.

— Doamne dumnezeule! Doar nu există niciun dumnezeu. Cui să ne rugăm?! Hai mai repede. Vai ce pacoste ești tu pe capul meu!

Cele două prietene intrară în biserică. Mirosul ca daveric de tămâie și ceară topită, flăcările tremurătoare ale lumânărilor, care luminau de jos feţele grave și bărboase ale sfinţilor de pe icoane — totul dădea solemnitate atmosferei. În stradă cânta tare și armonios un cor. Dirijorul, un tip slab și prăpădit, probabil bolnav de stomac, tresărea din când în când cu tot trupul și, continuând să dirijeze, îşi acoperea gura cu cealaltă palmă, căutând să-și oprească râgâitul bolnăvicios. Niște bătrânele cuvioase se uitau cu drag la Liusia și Katia, care, îndrăzneţe, îşi croiau drum mai în faţă. Una murmură chiar la urechea Katiei:

— Uite că și fetele simt nevoia să vie în lăcașul domnului!… Apără și ne miluiește, preasfântă fecioară!

Deodată se deschise o ușă laterală și din altar apăru în amvon diaconul în odăjdii de brocart. Un barbișon negru îi încadra frumos faţa virilă.

— Of, Kattka, ce frumos e ! făcu în șoaptă Liusia Teleatnik.

— Teribil de frumos! Gheorghi al meu seamănă cu el.

— Ca un porc cu un cal arab.

— Pe cuvânt de onoare, îţi spun, are exact ochii lui!…

— De ce-aţi venit la biserică? Ca să șușotiţi?

Plecaţi de aici! se auzi o șoaptă furioasă din spate.

Elevele întoarseră capetele.

Aceeași cuvioasă bătrânică se apropia de ele, agitând mâna-i uscăţivă prin aer, și șuiera:

— Leșiţi, ieșiţi chiar acu din biserică, fâţelor! Nu tulburaţi slujba. Hai, ieșiţi, căci altfel îl chem pe Makar Ivanovici!

În ochii ei scânteia atâta furie că ai fi zis că-i o pisică sălbatică, iar gura ei negricioasă, în care nu se vedea decât un singur dinte, era căscată atât de fioros încât Liusia și Katia, cuprinse de o spaimă de moarte, o zbughiră într-o clipă din biserică.

Hotărâră să se plimbe pe stradă, iar dacă o să le fie prea frig să intre la „Gastronomul” de peste drum, sub pretextul de a da niște telefoane de la telefonul public.

Așa și făcură. În sfârșit, slujba la biserică se termină, și credincioșii începură să plece acasă. Prietenele se apucară să se plimbe încolo și-ncoace pe trotuar, tot așteptând. Era cât p-aci să nu-l observe pe frumosul diacon, care, în demiul său gros și cu pă tăria neagră de pluș, nu mai semăna de loc, văzut pe stradă, cu demonul lui Lermontov.

Trăgând-o pe Katia, care nu voia s-o însoţească.

Liusia Teleatnik se apropie curajoasă de diacon și îi spuse cu dezinvoltură:

— Vă rog să mă iertaţi, aș putea să vă deranjez un moment?

Diaconul se opri mirat și îşi ridică pălăria ca s-o salute.

— Cu ce vă pot îi de folos?

— Pe mine mă cheamă Liusia, spuse Liusia Teleat nik făcându-i ochi dulci. Și asta e prietena mea, Katia.

Avem o mare rugăminte la dumneavoastră… Dar în clipa aceea curajul o părăsi și, spre propria ei surprindere, tăcu.

Diaconul aștepta politicos.

— Ce rugăminte aveţi la mine? Sper că e de ordin spiritual? zise el în sfârșit blajin.

— Da. Spiritual… unde te duci, Ekaterina? !

Stai!… Avem o mare, foarte mare rugăminte!…

— Dar voi sunteţi materialiste, fetelor…

— Nu, învăţăm la școală, suntem în clasa a zecea…Adică da!…

Între timp, prinzând din nou curaj, Liusia continuă, de data aceasta repede, cu tonul ei obișnuit de con descendenţă și chiar obraznic:

— Iată ce rugăminte avem: să ne dăruiţi o fotografie a dumneavoastră. Cu autograf ! Dacă nu vă este prea greu.

— Și la ce vă trebuie fotografia mea? întrebă frumosul diacon, încruntându-se bănuitor.

— Am să vă spun adevărul: din motive estetice.

Aveţi o figură frumoasă, iar Katia și cu mine alcătuim un album al… frumuseţii masculine. Pentru că scriitorul Cehov a spus… în sfârşit, dacă nu aveţi o fotografie disponibilă, pot să vă fotografiez eu, căci am un *Zorki.* Spuneţi-mi numai când și unde să viu. Dacă acest lucru nu vă este prea greu!

Diaconul tăcea misterios.

— Vă rugăm, spuse și Katia cu o voce slabă și pl ţigăiată, și trase necuviincios de tare din nasu-i re begit de frig.

— Așa-a! Aș vrea să știu la ce școală învăţaţi?

— N-are nicio importanţă, răspunse Liusia Teleatnik, simţind că lucrurile se încurcă, dar Katia nu se putu stăpâni și cu același glas piţigăiat spuse numărul școlii.

— Așa-a! repetă frumosul diacon și deodată ridică fioros glasul: Când niște fete tinere se adresează unui slujitor al bisericii pentru ca să le aprindă flacăra credinţei în inimă, atunci mă înclin ! Dar filistinismul vostru netrebnic mă scârbește adânc!

Ceea ce se petrecea era atât de neașteptat și de ciudat, încât până și Liusia, Liusia care nu se pierdea în nicio împrejurare, se zăpăci și nu știu ce să răspundă. Între timp se opriră câţiva trecători. În cele din urmă Liusia îşi reveni.

— Ia te uită, ce mai nivel ideologic la un arhimandrit! exclamă ea cu trufie. Nu vrei să ne dai fotografia, pagubă în ciuperci. Găsim noi altul. Să mergem.

Ekaterina!

— Duceţi-vă, duceţi-vă, oi lipsite de principialitate.

N-avem nevoie de asemenea fete ca voi ! Să fiu eu în locul organizaţiei voastre comsomoliste v-aș scărmăna nu glumă, iartă-mă doamne pentru aceste cuvinte …

Liusia întoarse capul și îi spuse grosolan:

— Nu ţipa, părinte, că ai să-ţi strici glasul.

— Dumneata ţipi, nu eu. Mahalagioaice!

— Iar dumneata ești un monstru ! Fizic și moral.

Și fetele o luară la goană până la următorul colţ de stradă. Când se opriră ca să-și tragă sufletul, Katia Pleaskina spuse aproape plângând:

— Cu siguranţă că o să scrie la școală. Și de data asta Senka Tarakanţev n-o să ne mai ierte. Ţi-am zis eu că mai bine era să mergem la Raj Kapur.

Se uită la Liusia și rămase uimită. Niciodată n-o mai văzuse pe chipeșa ei prietenă atât de pierdută, tul burată și urâtă.

FLUIERARUL

Katia Petrova, studentă la facultatea de istorie, care locuia împreună cu părinţii ei într-o casă nouă, situată într-un cartier departe de centrul orașului, avea într-o zi musafiri, în cea mai mare parte tineret.

Băură un pahar de vin; cântară, dansară, discutară și făcură gălăgie.

Dar mai mult decât toţi bea și dansa o proaspătă cunoștinţă a Katiei — pictorul decorator debutant Mitea Ceasovnikov, care, în același timp, era și cu gălăgia cea mai mare. Era un tânăr cu obrajii rumeni, înalt, spătos — un adevărat Hercule!

Indiferent despre ce vorbeau musafirii Katiei, vocea cam răgușită, de bas, a lui Mitea le acoperea pe toate celelalte. Pictorul decorator vorbea despre orice subiect cu greutate și cu un fel de autoritate zdrobitoare.

Veni, de pildă, vorba despre dramaturgia franceză și se pomeni numele lui Molière. Amestecându-se în discuţie, Mitea povesti subiectul piesei *Tartuffe* (atât de cunoscută tuturor), cu aerul că l-ar fi știut direct din gura marelui Jean Baptiste, care îi împărtășise în ajun planurile sale de creaţie.

Veni apoi vorba de schiuri, și Mitea îşi spuse pă rerea și în această materie pe un ton care le dădu tuturor senzaţia că e deţinătorul medaliei de aur de la ultimul campionat mondial de schi și că și-a lăsat cununa de lauri pe cuierul din antreu, sub pălăria lui plușată.

Pe urmă, cum se întâmplă de multe ori, discuţia lunecă pe cu totul alt teren. Oaspeţii Katiei începură să vorbească despre huliganii și derbedeii de pe stradă, descriind ceea ce se mai petrece uneori în străduţele întunecoase, nu prea circulate.

Fiecare ţinu să povestească câte „o întâmplare pasionantă din viaţă" și în odaie se făcu o larmă generală: se dădea ca la meciurile internaţionale de fotbal o luptă încordată pentru „ocuparea terenului".

În sfârșit, un student scund și bălai izbuti să cucerească atenţia tuturor. Cu o expresie fericită pe faţă el începu:

— Ascultaţi, fraţilor, cum de curând era cât p-aci să mănânc o mamă de bătaie…

— Pe mine n-ar izbuti nimeni niciodată să mă bată, îl întrerupse fără milă Mitea Ceasovnikov, și aruncă totodată o privire atât de cruntă, de uliu, povestitorului, încât acestuia îi pieri pe loc piuitul. Pe mine n-ar izbuti niciodată nimeni să mă bată fiindcă sunt foarte puternic, urmă Mitea, și în afară de asta cunosc figurile de box și jiu-jitsu. Îl fac chiseliţă pe orice huligan cu pârghia asta de gradul întâi, și îşi strânse pumnul, arătând tuturor bicepșii, care păreau într-adevăr solizi. Dar folosesc rar această armă cu care natura m-a înzestrat cu generozitate. Am alt mijloc, mai eficace. Ăsta e secretul meu.

— Spune-ne secretul ! îl rugă o prietenă a Katiei, drăgălașa Liolia Solonkina, care toată seara îl fixase pe pictorul decorator cu niște ochi naivi și entuziaști.

— Fluier, răspunse Mitea Ceasovnikov.

— Adică cum asta, fluieri?

Mitea făcu pauza de rigoare și apoi răspunse:

— Fluier așa că oamenii îşi astupă urechile și fug îngroziţi. E un fluierat special. Așa fluieră numai se fii de bande. Pe mine m-a învăţat să fluier în felul ăsta un prieten care lucrează la miliţia judiciară.

Katia Petrova, gazda, fată serioasă, cu ochelari mari pe năsucul ei cârn și trandafiriu de viitor istoric, spuse:

— Dacă aruncăm o privire în negura veacurilor, găsim pomenit pentru prima dată fluieratul specific al tâlharilor în baladele noastre populare. Este suficient să-l numim pe tâlharul Solovei, care…

— Dragă Katia, o opri, vorbindu-i condescendent.

Mitea Ceasovnikov. Tâlharul Solovei al dumitale este un novice și un pigmeu pe lângă mine. Ascultă mai bine ce mi s-a întâmplat acum câteva zile. Mă întorceam acasă noaptea târziu. Pe stradă — nici ţipenie de om. Deodată apar doi indivizi și vin direct spre mine: „Dă-ne o ţigară!” Le dau câte o ţigară. „O ţi gară am zis, nu porcăria asta!” și jart! una peste mână. „Alte ţigări n-am”. „Atunci dă ceasul !” Firește că aș fi putut să-i fac piftie pe amândoi într-un minut, dar eram bine dispus și mi-am zis: hai să-mi râd de ei. Și le spun: „Ce-aţi înnebunit, nu vedeţi cu cine staţi de vorbă? Băieţii mei lucrează în cartierul ăsta”.

Și am fluierat o dată! Au fugit ca potârnichile, cât ai zice pește. Și dumneata îmi vorbești de tâlharul Solovei!…

Povestirea lui Mitea produse o impresie puternică asupra auditoriului, și toţi începură să-l roage să facă o demonstraţie a acestei arte — fluieratul modern al tâlharilor. Se lăsă rugat mult, făcând vizibil mofturi, dar când drăgălașa Liolia Solonkina se alătură corului general cedă.

— Ei, am să fluier o dată, dar vă previn că-mi de clin orice răspundere. Vorba ceea: „persoanele ner voase sunt rugate să părăsească sala”.

— Aici n-avem persoane nervoase! răspunse Katia

Petrova în numele tuturor.

Pictorul decorator aruncă o privire piezișă spre co toiul negru și gras care moţăia în poalele Adelaidei

Gherasimovna, bunica Katiei, și grav, ca un chirurg care se pregătește pentru operaţie, spuse:

— Ar fi totuși mai bine să luăm animalul ăsta de-aici!

— Animalul ăsta e bătrâior. N-ai dumneata grijă că nu se trezește, zise Adelaida Gherasimovna. Iar mie o să-mi facă plăcere. Fluieră, tinere, fluieră!

Mitea Ceasovnikov făcu o mină înfricoșătoare, deschise gura până la urechi și trase un fluierat fantastic, care sfredeli ca un burghiu timpanele oaspeţilor Katiei. Un întreg ansamblu coral alcătuit numai din tâlhari de-alde Solovei n-ar fi putut să fluiere mai tare și mai dezgustător!

În apartament se stârni panică. Bunica Adelaida Gherasimovna scoase un ţipăt ascuţit, sări din fotoliu și începu să dea din mânuţele-i uscăţive. Cu o agerime cu totul improprie unui animal bătrâior, cotoiul făcu un salt din poalele bunicii drept pe masă, iar de acolo pe abajurul lămpii atârnate în plafon de care rămase agăţat cu

ghearele înfipte în pânză și legănându-se ca un clopotar de frânghia clopotului. În bucătărie căzu ceva pe jos și se făcu ţăndări.

— Dumnezeule, Pașa a scăpat pe jos serviciul de masă ! exclamă Katia și ieși fuga din odaie.

— V-am prevenit că nu răspund pentru consecinţe, zise Mitea, satisfăcut de efectul produs. Și din momentul acela rămase definitiv eroul serii.

Pe la două noaptea, Mitea Ceasovnikov și Liolia Solonkina plecară de la Katia și o porniră pe strada pustie, luminată mai mult de lună decât de felinare.

Răcoarea plăcută a nopţii de aprilie le dezmierda obrajii și le punea sângele în mișcare, în timp ce simtpatica lună plină clipea încurajator. Mitea flecărea fără să tacă o clipă, făcând mereu spirite. Liolia râdea cu poftă. Ce bine e, tovarăși, să fii tânăr și să te plimbi noaptea, primăvara, prin orașul adormit, cu o fată frumoasă căreia știi că-i placi… Tare-i bine!

Dar bătrâna viaţă se face totdeauna forte să ne ofere în asemenea clipe plăcute un fel de bomboană acră pentru ca să ne amintească că în afară de simpatica lună, de fetele drăguţe și de teii tineri, înduioșători și înfrigurați, mai există pe lume și lucruri mai prozaice pe care nu le poţi ocoli cu flecăreala și spiritele!

Deodată Mitea și Liolia auziră un ţipăt: o femeie striga după ajutor. Strigătul venea dintr-o fundătură de după colţul străzii. Tinerii se opriră și se uitară unul la altul.

Același glas de femeie — foarte tânăr, tremurător și implorator — spunea cuiva:

— Lăsaţi-mă! Daţi-mi drumul!

Drept răspuns se auziră niște râsete nerușinate, care semănau a nechezat. Râdeau doi inși.

— Cineva a atacat o femeie, spuse Liolia în șoaptă.

Mai repede, Mitea!

— Adică ce, mai repede? întrebă pictorul-decorator, tot în șoaptă.

— Să fugim mai repede !

— Să fugi e mai rău. Mai bine stăm așa.

— Nu, zic să fugim să-i dăm ajutor!

De după colţ se auzi iar vocea fetei, care acum plângea:

— Ce vreţi de la mine?

Glasul unuia din huligani, un tenor răgușit, răspunse batjocoritor:

— Vrem să ne înţelegem cu binele, drăguţo!

— Auzi? spuse Mitea tot în șoaptă. Zice că vrea să se înţeleagă cu ea cu binele! Păi lasă-i să se înţeleagă!

Liolia se uită la Mitea Ceasovnikov, văzu că umerii parcă îi căzuseră, că buzele îi tremurau și zise, fără a-și ascunde dispreţul:

— Fluieră măcar!

— P… p… pentru ce?! Doar au să mă audă!

Liolia îşi smulse mâna din palma lui Mitea, și pictorul-decorator nici nu apucă să se dezmeticească bine când, cu un strigăt războinic, studenta se repezi după colţ.

Vi s-a întâmplat poate să vedeţi o pisicuţă mică, dar vitează, care, cu coada

bârligată, se repede șuierând și scuipând la un dulău mare și fioros, și acesta — mai mult de mirare decât de frică — fuge fără să primească lupta. Cam așa ceva s-a petrecut și de data aceasta.

Apariţia Lioliei în ulicioară fu atât de neașteptată și strigătul ei atât de disperat, încât huliganii — doi tineri cu șepcile tradiţionale, având niște avortoni de cozoroace — îşi părăsiră victima și o luară la sănătoasa de le sfârâiau călcâiele.

Când Mitea se apropie, tânăra salvată — o fată de vreo șaptesprezece ani, cu feţişoara mai mult de copil și cu o bască roșie pe ceafă — și salvatoarea ei stăteau alături și plângeau.

— Nu mai plânge, spunea Liolia, sughiţând și ea.

De ce să plângi? Doar totul s-a ter… terminat cu bi… bine!

— Îţi mulţumesc! Dar nu plânge nici dumneata, căci altfel nu… mă pot op… op… ri.

— Unde sta… stai?

— A cincea casă de… de aici.

— Vino, te conduc, că avem același drum, spuse Liolia și, întorcându-se spre Mitea, îi aruncă în obraz: Iar dumneata… să nu îndrăznești să vii după mine!

Și nici la telefon să nu mă chemi! Și în general… te poftesc să uiţi numele meu. Fluierarule!

— Liolenka, eu personal… începu Mitea, dar fetele îi și întoarseră spatele păşind grăbite pe mijlocul străzii.

Pictorul-decorator se uită ia silueta zveltă a Lioliei, care se depărta, apoi aruncă o privire dezorientată lunii, care surâdea simpatic și… fluieră ! Fluieră însă subţire, jalnic, a pagubă. O pisică roșcată și slabă, care trecea pe lângă el cu coada bârligată în sus, sfidătoare, nici nu catadicsi să întoarcă măcar capul.

O AMENDA CU BUCLUC

Inginerul proiectant Igor Nikolaevici Șagalov, un bărbat tânăr și blond, cu ochi albaștri frumoși și blânzi, dar cu un început de burtă, stătea cu un pahar de apă în mână, lângă divanul pe care nevastă-sa, Elena Vasilievna, zăcea cu faţa în jos plângând în hohote. Cu un aer de zăpăceală tâmpă propriu tuturor bărbaţilor care nu suportă plânset de femeie, repeta într-una:

— Liolia!… Elena!… Lena!… Bea puţină apă!…Îţi dau cuvântul meu că e o aiureală nemaipomenită…Hai, bea puţină apă, te rog…

Dar Elena Vasilievna continua să plângă și el simţea că nu mai poate suporta ! Ca să se mai calmeze.

Igor Nikolaevici dădu pe gât dintr-odată tot paharul cu apă, fără să-și dea seama.

Auzind gâlgâitul, Elena Vasilievna se ridică puţin, se așează, îşi șterse lacrimile cu batista și, întinzând âina, zise pe un ton tăios, fără să se uite la soţul ei:

— Dă-mi apa!

— Poftim ! Ţine !

— Uite la el, doamne, îmi dă paharul gol ! Stai jos ! Și te rog nu zâmbi. Totul e mult mai serios decât crezi !

Igor Nikolaevici încetă să zâmbească și se așeză cuminte lângă soţia sa.

— Prin urmare, zise Elena Vasilievna după o pauză, cu un calm rău prevestitor, susţii că acum trei zile ai rămas după lucru la birou la o consfătuire de produc ţie, care a durat trei ore și jumătate?

— Nu susţin, ci așa a fost ! Întreabă-l pe Popov, pe Palkin, telefonează-i lui Ivan Sergheevică…

— Pentru ce să telefonez scumpilor tăi prieteni, care bineînţeles că n-au să te dea de gol, când eu am un document la mână?! Ce poţi să răspunzi la *asta?!*

Elena Vasilievna luă de pe divan o hârtie cu antet și o flutură pe la nasul soţului ei. Igor Nikolaevici dădu braţele în lături, năucit de-a binelea. „Asta" era într-adevăr ceva inexplicabil. Hârtia cu antetul servi ciului de controlori de la calea ferată X. îi punea în vedere cetăţeanului Igor Nikolaevici Șagalov să plătească imediat o amendă de treizeci de ruble pentru că a călătorit fără bilet într-un tren local. Ziua, luna, numele, pronumele, adresa — totul coincidea!

Părea într-adevăr ceva cu totul miraculos: cetăţeanul Igor Nikolaevici Șagalov, domiciliat în stra de la Malîi Kolokolnîi nr. 8, apartamentul 14, ţinea o ședinţă la el în biroul de proiectări și în același timp călătorea fără bilet într-un tren local pe linia X.

— Nu înţeleg ce înseamnă asta! exclamă în cele din urmă Igor Nikolaevici. Trebuie să fie o eroare!…

Sau un fals!!! N-am plecat din oraș! Și apoi… pentru ce să plec din oraș?! La cine să mă duc?! Unde?

Elena Vasilievna îl privi sarcastic printre gene, cu niște ochi care se întunecaseră de mânie:

— La cine?! Să-ţi spun eu la cine! Te-ai dus la Nadelnaia, la Valecika… voleibolista aia!… Crezi că n-am băgat de seamă că toată vara o sorbeai din ochi?!

— Dar nici prin gând nu mi-a trecut așa ceva! spuse Igor Nikolaevici, începând să se supere. Și apoi Valecika a noastră s-a măritat. Cu un băiat bun, sportiv și el. Numai că el e campion la schi.

— De-a? Văd că bine s-a mai învârtit Valecika asta: dintr-odată a agăţat doi campioni — unul la schi, iar altul la desfrâu.

— Ce limbaj! Pe cuvântul meu, puișor, că cu tine nu se poate vorbi!

Igor Nikolaevici sări în picioare și începu să se plimbe nervos prin odaie. Elena Vasilievna ședea turcește, trăgea din năsucul ei înroșit și într-adevăr semăna acum cu un puișor, numai cu unul zburlit și cam fioros. Părea gata să-și ia la orice moment zborul, să ţi se așeze în creștetul capului și să te lovească cu ciocul!

Și într-adevăr, l-a lovit cu ciocul.

— Acum o săptămână, îi zise Elena Vasilievna, cu același calm glacial (cel puţin așa i se părea ei), mi s-a adus o hârtie identică cu aceasta. Prin urmare și atunci ai fost la voleibolista ta. Și iarăși fără bilet !

Dacă dumitale nu ţi-e rușine să-ţi înșeli soţia, Igor Nikolaevici, ai putea măcar

să ai atâta obraz să nu înșeli calea ferată, statul!

Igor Nikolaevici simţi că se sufocă de furie. Îşi zise în gând că dacă îşi dă şi el drumul, va începe să ţipe, să bată din picior și atunci va ieși un scandal oribil și rușinos. Mai bine să numere în gând până la douăzeci ca să se stăpânească. Începu să numere: „Unu, doi, trei, patru, cinci…!” Elena Vasilievna continua să vorbească și ceea ce spunea era atât de jignitor și de nedrept incit inginerul, după ce strigă tare „șase”, ieși glonţ în antreu, îşi puse paltonul, îşi îndesă căciula în cap și îşi veni în fire abia pe stradă unde — nitam-nisam — bătea un viscol nebun de martie, neprevăzut în plan.

Când se mai răcori puţin, se întoarse acasă și intră în apartament, dar n-o mai găsi pe Elena Vasilievna.

Pe măsuţa din antreu găsi în schimb un bileţel. Igor Nikolaevici îl luă și citi următoarele rânduri scrise cu un scris mare și nervos: „Am plecat la mama. Nu încerca să-mi telefonezi și să cauţi o explicaţie. Îţi voi comunica la timp hotărârea mea. Elena?

Dimineaţa Igor Nikolaevici telefonă soacrei sale.

Aceasta, recunoscându-i glasul, mormăi un bună-ziua care numai bun nu era. Apoi Igor Nikolaevici o auzi întrebând încet: „Ce să-i spun? E «el».

După o scurtă pauză soacra mormăi iar, severă, printre dinţi:

— Lenocika a spus… adică a plecat și n-a spus nimic!

Atunci Igor Nikolaevici telefonă la birou că se simte rău și va veni puţin mai târziu, luă un taxi și se duse la Direcţia căilor ferate, la adresa indicată pe înștiinţarea de a plăti amenda.

La serviciul respectiv îl primi un funcţionar mai în vârstă, dar care era atât de îngrijit, atât de curăţel, cu chelia parcă dată cu ceară și cu locomotivele minuscule noi-nouţe de pe epoleţii tunicii sale, perfect călcată, cu un zâmbet amabil pe figura sa încântată și proaspăt bărbierită, încât Igor Nikolaevici îşi zise fără să vrea: „Parcă-i un manechin. Poţi să-l iei și să-l pui în vitrina unui magazin de uniforme”.

Funcţionarul îl ascultă pe inginer foarte atent și râse cu vădită compătimire. Da, din păcate asemenea cazuri regretabile nu sunt rare. Probabil că un „clan destin” necunoscut — he, he! – a indicat numele și adresa stimatului tovarăș Șagalov. De ce nu se verifică actele? Păi vedeţi dumneavoastră, conform instrucţiunilor interdepartamentale existente, controlorii de la calea ferată nu sunt obligaţi să verifice actele. „Clan destinul”, adică vă rog să mă iertaţi, vreau să spun cetăţeanul fără bilet, care refuză să plătească amenda în tren, trebuie să-și dea numele, pronumele, și adresa.

La prima gară controlorul telefonează la biroul de evidenţă a populaţiei și verifică aceste date în prezenţa clandestinului. Apoi se trimite înștiinţarea. Și funcţionarul îl sfătui pe tovarășul Șagalov să plătească cele 30 de ruble, care nu reprezintă o sumă mare, pentru că altminteri juriștii de la calea ferată, care se ţin scai de oameni, tot o să-l pună să plătească amenda, ba „o să-l mai și care pe la tot felul de instanţe”.

— Daţi-mi voie! îl întrerupse revoltat inginerul.

Nu-i vorba aici de bani. Socot că dumneavoastră sunteţi datori să ridicaţi unde trebuie problema de a se modifica aceste instrucţiuni. E cazul să se dea dispoziţie de a se verifica actele oamenilor, și atunci o să se curme abuzurile. Din pricina instrucţiunilor dumneavoastră m-a părăsit nevasta !

— Îmi pare foarte rău, dar vă rog să mă iertaţi, interesele căilor ferate nu au avut de suferit din prin cina asta!

— Nu judecaţi ca un om sovietic. Nu omul este pentru calea ferată, ci calea ferată pentru om.

— Asta, vă rog să mă iertaţi, e literatură, filozofie, și în glasul dichisitului funcţionar se simţi ironia. Există o revistă *Probleme de filosofie,* adresaţi-vă acolo, nu la noi!…

Greu mai lucră în ziua aceea Igor Nikolaevici !

Mai telefona de câteva ori soacrei sale și de fiecare dată o auzea pe bătrână întrebând încetișor: „Ce să-i spun? E «el»”. Și iar după o scurtă pauză îl anunţa că „Lenocika a plecat chiar acum, și tot n-a lăsat nicio vorbă”.

Către sfârșitul orelor de lucru, îi veni în cap o idee fericită care îl calmă numaidecât: „Trebuie să mă duc după lucru la Nadelnaia, la Valia, s-o iau pe sus pe simpatica voleibolistă și pe scumpul ei schior, să-i car pe toţi la soacră-mea și să-i demonstrăm Elenei Vasilievna cât de absurde sunt bănuielile ei”.

„O să cumpăr și o sticlă de șampanie, se gândi inginerul înveselit, vreo două crengi de mimoză… și Eiolka îşi va da seama ce prostie a fost asta din partea ei!…”

În trenul electric local nu era multă lume. Igor Nikolaevici ședea la fereastră, se uita la câmpia înzăpeezită și la pinii înalţi și zvelţi ce treceau prin faţa trenului și se gândea cu plăcere la momentul când se va împăca cu soţia sa. Ca toţi oamenii cumsecade, nu-i plăcea cearta.

În vagon apăru controlorul, un controlor mustăcios și încruntat. Începu să controleze biletele pasagerilor, și în timp ce el trecea de la unul la altul, Igor Nikolaevici îl zări deodată, cu două bănci mai departe, pe Pavel Arhipovici Liniaev în a cărui vilă închiriase vara trecută o odaie la Nadelnaia.

Pavel Arhipovici — un bătrân arătos, cu obrazul vineţiu și ras — ședea cu buzele încleștate și citea ziarul de seară, încruntându-și sprâncenele stufoase. Igor Nikolaevici vru să-l strige, dar tocmai în acel moment controlorul se adresă lui Liniaev:

— Biletul dumneavoastră.

Calm, gras și demn, Pavel Arhipovici se scotoci prin buzunarele scurtei sale, îmblănite cu biber roșcat, apoi zise:

— Nu găsesc biletul. L-oi fi lăsat pe undeva!

— Eh, cetăţene Șagalov, cetăţene Șagalov! exclamă controlorul pe un ton de reproș și destul de tare ca să audă tot vagonul. Iar te-am prins!… Ei, ce faci? De data aceasta plătești amenda sau îţi trimit iar o înștiinţare?

— Trimite înștiinţarea!

— Adresa e aceeași?

— Aceeași!…

Lui Igor Nikolaevici nu-i venea să-și creadă urechilor.

După ce controlorul plecă din vagon, se sculă, se apropie de Liniaev și îi spuse:

— Te salut, tovarășe Șagalov!

Liniaev lăsă ziarul în jos și, când dădu cu ochii de Igor Nikolaevici, se zăpăci un moment. Dar imediat îşi reveni.

— Mereu cu glumele, Igor Nikolaevici! Nu cumva veneai la mine? Pot să-ţi închiriez o odaie dacă convenim asupra preţului.

— Păi coborâm acuși în gară și o să stăm de vorbă.

— N-am timp acum.

— Hai, vino !

Liniaev câtă și se sculă supus. Trenul îşi încetini mersul și intră în gară.

Coborâră amândoi pe peronul pustiu și se așezară alături pe o bancă, ca niște vechi prieteni care nu s-au mai văzut de mult și s-au întâlnit pe neașteptate.

— Ei?! începu amenințător inginerul. Explică-mi de ce dai numele meu de câte ori ești amendat?

— Păi ce să-ţi spun… Te cunosc… știu că ai un salariu bun. Că doar amenzile astea nu le bag eu în buzunar, Igor Nikolaevici. Intră toate în preaonorabilul tezaur al Ministerului de finanţe.

— Trebuie să-ţi cumperi bilet! E o rușine la vârsta dumitale să călătorești clandestin!

— Ce vrei, trebuie să fac și eu *iconomie!*

— Lasă asta ! Doar nu ești om sărac. Ai o vilă, căpșuni, flori…

— Dumitale îţi convine, Igor Nikolaevici. Primești regulat salariul — ţac-ţac — de parcă ar fi un contor la taxi, în tot cursul anului, pe când la noi iarna nu pică nimic. Și atunci, ce să faci? Mai ciupești de aici, mai ciupești de acolo și îţi duci zilele.

„Ce rimă murdară!", se gândi inginerul furios și totodată vesel.

Liniaev în schimb se uita calm la el, și ochișorii lui spălăciţi, șterși, aveau o expresie de atâta șiretenie prădalnică, încât Igor Nikolaevici îşi ieși din ţâţâni.

— Uite ce facem, zise el. Vii imediat cu mine la Moscova și îi spui Elenei Vasilievna că ai dat numele meu când ai fost amendat. Ești dator să faci acest lucru.

— Igor Nikolaevici, dragul meu! începu să se roage Liniaev. Mă așteaptă baba mea acasă.

— Iar pe mine din cauza dumitale nu mă mai aș teaptă tânăra soţie. Du-te și cumpără bilete.

Liniaev se sculă și, târșâind picioarele cu pâslarii lui uriași, o porni spre casa de bilete.

Trenul electric sosi abia peste douăzeci de minute.

Se urcară în vagon și se așezară din nou unul lângă altul pe bancă, ca niște buni prieteni. Liniaev tăcea și pufăia supărat pe nas, cu faţa întoarsă spre fereastră.

Deodată apăru în vagon același controlor mustăcios și încruntat. Pesemne că se întorcea și el la Moscova…

— Biletele dumneavoastră!

Fără să spună nimic, Liniaev întinse controlorului biletul său. Pe mutra-i vineţie se putea citi satisfacţia că s-a răzbunat.

— Am înţeles, zise tare Igor Nikolaevici și, adresându-se controlorului, continuă: Călătoresc fără bilet.

Și nici bani n-am la mine. Așa că amendaţi-mă.

— Va trebui să coborâţi la prima gară ca să vă verificăm adresa.

— De ce? Nu-i nevoie. Mă cheamă Pavel Arhipovici Liniaev, și domiciliez în Nadelnaia, strada Lugovaia 25, unde am o casă proprie. De altfel, în calitate de client permanent al dumneavoastră, cetăţeanul Șagalov poate să vă confirme lucrul ăsta. Confirmă te rog ce spun, tovarășe Șagalov!…

Din vineţiu, Liniaev deveni violet și, uitându-se pie zis la vecinul său, cu niște ochi gata să-l mănânce, nu altceva, mai mult mârâi decât spuse:

— Confirm

STENOCARDIE

De dimineaţă academicianul Ivan Gheorghievici Svinţov simţi că-l doare inima. Ar fi trebuit să stea puţin culcat și liniștit, dar el îşi spuse: „Nu-i nimic, iau câteva picături, mă așez să lucrez și o să-mi treacă”.

Așa și făcu. Se simţi, ce-i drept, mai bine, durerea îi trecu și lucra cu spor. Deodată însă, fără obișnuitul telefon prealabil, sosi la el nepotul său (fiul răposa tei sale surori, Anna Gheorghievna), Evgheni Iakovlevici Mâșkevici, candidat în ştiinţe și lucrător la catedra unui institut tehnic. Sosi, se așeză și începu să povestească anecdote, să chicotească, dar se cunoştea după ochii lui neliniștiţi, care fugeau în toate părţile, că gândurile îi sunt aiurea.

„Probabil că vrea ceva de la mine, îşi zise academicianul, un bătrân corpolent, cu o figură deschisă de leu blând. Nu vine el așa, de florile mărului. De-ar spune mai repede ce vrea și ar termina odată cu diplomaţia asta”.

Dar Evgheni Iakovlevici, care era un bărbat îngrijit, cu hainele frumos călcate, dar prea de timpuriu înibătrânit, cu un craniu în formă de ou pe care părul rar, pieptănat cu grijă, semăna cu niște strune subţiri bine întinse, nu se grăbea. „Mai întâi, îşi zicea el, trebuie să-l distrez pe unchiul, să-l bine dispun și apoi…”

— Și să-ţi mai spun una, nene Vanea, din folclorul nostru, zise el zâmbind drăgălaș. Mi-am notat-o. Ascultă…

Candidatul în ştiinţe scoase o hârtiuţă din buzunarul hainei croite la modă, cu umerii rotunzi căzuţi, îşi puse ochelarii cu ramă de culoarea chihlimbarului și citi cu glas tare: — „în ajutorul omului de ştiinţă începător. Avizul nr. 1. Notează bine că copiatul dintr-un singur izvor înseamnă plagiat, din două — compilare, iar din trei sau mai multe — dizertaţie”. Spiritual, nu-i așa?

Academicianul, mormăi ceva nedesluşit — un fel de „Hm”, sau poate „hm-da” — dar totuși zâmbi. Prinzând curaj, Evgheni Iakovlevici se uită din nou în hârtiuţă sa și citi iar cu glas tare:

— „Avizul nr. 3. Să nu scrii concis. Concizia dove deşte sau mare talent, sau cunoştinţe reduse. Colegii nu-ţi vor ierta niciuna, nici cealaltă". Nu-i rău, nu-i așa? Dar ascult-o pe asta, din capitolul *Alegerea adversarilor.*

Cu aceeași expresie de graţioasă ironie pe faţa-i palidă, Mâșkevici îşi îndreptă ochelarii pe nas și în cepu să citească:

— „Evită de a-ţi alege ca adversari oameni de știinţă tineri. Ei abia îşi cuceresc un loc sub soare și sunt bucuroși întotdeauna când li se oferă ocazia să arate de ce sunt în stare și să-i defăimeze pe alţii. Mult mai comozi ca adversari sunt savanţii emeriţi locali…"

Deodată începu să tușească tare, se roși și spuse:

— Mai departe nu e interesant, nene Vanea. Uite mai bine…

— Nu, nu, citește mai departe dacă ai început.

— Mă rog, făcu culegătorul de folclor, dând din umeri, și citi: „Mult mai comozi ca adversari sunt savanţii emeriţi locali, deoarece la bătrâneţe toţi devenim dacă nu mai buni, în orice caz mai leneși…

Când ridică ochii de pe hârtie, întâlni privirea pătrunzătoare și ironică a bătrânului. Fâstâcindu-se, declară cu o grabă inutilă:

— Dar în orice caz, nene Vanea, asta nu se poate referi la dumneata!

— Ba se poate, nepoate, se poate! Într-adevăr am devenit leneș ca un cotoi bătrân. Mișună șoarecii în jurul lui, iar el stă, ticălosul, privește și dă binevoitor din coadă.

— Nu face pe modestul, nene Vanea! M-a uimit totdeauna, și sunt și acum uimit de capacitatea dumitale de muncă. Nu te cruţi. Așa nu se mai poate!

Ivan Gheorghievici simte cum din nou în partea stângă a pieptului îi apare o durere surdă, ca și cum o mână mare și brutală i-ar strânge inima. I-o strânge și i-o lasă, iar i-o strânge și iar i-o lasă.

— Iartă-mă, Jenea, spuse academicianul, încruntându-se fără să vrea. Ai venit fără să-mi dai un telefon.

Or, cu toate că sunt leneș, mai trebuie totuși… să prind șoareci. Mi se plătește leafă pentru asta. Dacă ai vreo treabă cu mine, spune-mi, dragul meu.

— Ca să fiu sincer, nu chiar o treabă, ci… o rugă minte, nene Vanea.

— „Dă-i drumul", cum ziceţi voi acum, Te ascult.

— Știi, nene Vanea, că te deranjez foarte rar. Nici acum n-aș fi venit dacă…

— N-o mai lua pe ocolite, zi de-a dreptul ce-ai de spus !

— E greu așa… fără introducere. După cum știi, nene Vanea, am obţinut titlul de candidat cam de mult, sunt vreo zece ani…

— În treacăt fie spus, acum nu l-ai mai fi obţinut chiar atât de simplu, dragă nepoţele. Azi exigenţele sunt mari. Și e desigur și drept să fie așa!

— Fără îndoială, nene Vanea. Dar eu nu mă ocup de cercetări științifice… lucrez în cadrul unei catedre la un institut de învăţământ, îmi văd de activitatea mea didactică și mi se cere ca eu (Mâșkevici făcu aici o grimasă dispreţuitoare și depărtă braţele, ca omul care nu mai înţelege nimic) „să fac știinţa să progreseze". Modă nouă! Cum îţi place asta? !

— Stai puţin, zise academicianul, căutând să se stăpânească. Și atunci pentru ce ţi-ai scris teza de can didat? Pentru ce, iartă-mi expresia, ai vrut să te bagi între oamenii de ştiinţă?

Cu același zâmbet fin, Mâșkevici se apără:

— „Savant de ţii poţi să nu fii, dar candidat –

neapărat". E tot din folclor, nene Vanea.

Apoi, alungându-și zâmibetul din colţul buzelor sale subţiri, continuă cu un aer serios:

— „Conducătorii" și „conducătoarele" de la institutul nostru sar pur și simplu peste cal. Vor realizări ştiinţifice la fiecare catedră! Iar munca didactică este pentru ei un fleac!…

— Munca didactică nu este firește un fleac. Dar știi ce spunea Pirogov? Ştiinţificul fără didactic lu' minează și încălzește totuși, pe când didacticul fără ştiinţific lucește și atât. Acum zece ani ai semnat o poliţă, iar azi a venit vremea să plătești. Poftește de luminează și încălzește, dragul meu!… N-am stat de vorbă niciodată pe această temă, Jenea, nu cunosc treburile tale (e adevărat că mă simt vinovat faţă de tine pentru că m-am interesat prea puţin de ce faci), dar, spune-mi, în acești zece ani n-ai făcut nimic pentru ştiinţă?

— Nene Vanea, știi doar… ce chin a fost divorţul meu de Sonia… Dar aranjez eu și asta… mai târziu.

Acum însă am nevoie de ajutor.

— Ce fel de ajutor?

— Nu sunt singurul în această situaţie în institutul nostru. Kosiakin și Palașevski au obţinut și ei, la timpul lor, un titlu ştiinţific, dar nici ei n-au făcut nimic pe acest tărâm. Dar știi cum e la noi? E nevoie de un ţap ispășitor. Și m-au găsit tocmai pe mine, știu precis. Au să mă dea în presă ca „exemplu negativ" și pe urmă… dă, doamne, bine. Or, în curând trebuie să se facă liber un loc de docent și voiam să particip la concurs… N-a fost în intenţia mea să te deranjez și m-am dus la șeful meu. Dar porcul ăsta laș mi-a spus:

„Evgheni Iakovlevici, pe mine nu mă aranjează să intervin pentru dumneata, o să se spună după aceea că am motive personale. N-o fac. Roagă-l pe unchiul dumitale, care e un om cu autoritate. E destul să dea un telefon…" Din punctul ăsta de vedere are desigur dreptate. Dacă ai da un telefon…

— Cui?

— Lui Nikolai Ivanovici Rebrov, secretarul biroului nostru de partid… Uite telefonul lui… De la serviciu și de acasă… Și Mâșkevici puse pe biroul academicianului o hârtiuţă dinainte pregătită cu câteva numere de telefon. Telefonează-i, nene Vanea. Nu trebuie să-i spui decât două cuvinte. Va fi teribil de măgulit. Și cu siguranţă că va face tot ce trebuie.

Academicianul tăcea. Lui Mâșkevici i se păru că unchiul îl privește cu îndoiașare și îşi întări asaltul.

— Nene Vanea, ai făcut vreodată baie în mare în timpul fluxului? Cu siguranţă că ai făcut. Știi cum e atunci: vine valul mare, furios, cu coama de spumă.

Te ia, te răstoarnă și când te dă odată cu capul de pietriș înghiţi la apă de-i prăpăd. Dar ce face un înotător cu experienţă? Se cufundă sub val, valul trece peste capul său, și totul e în ordine. Așa și cu mine: acum principalul este să treacă valul.

Mâna nemiloasă și brutală îi strânse din nou inima lui Ivan Gheorghievici și iar i-o lăsă. El spuse încet, articulând cuvintele cu greu:

— Prin urmare vrei să telefonez ăstuia al tău…

cum îl cheamă… Rebrov, și să-l rog să te scutească de ştiinţă pe tine, care eşti candidat în ştiinţe?

— Nu să mă scutească, nene Vanea, răspunse Mâșkevici jignit, ci deocamdată să mă lase în pace…

Știi doar cât am suferit în anii ăștia cu Sonia. De ştiinţă mi-a ars mie? Dar dacă îţi este atât de greu…nu mai stărui.

Și, înclinându-și capul ovoidal, începu să-și examineze unghiile.

Ah, cât de mult ar fi vrut acum Ivan Gheorghievici să bată din picior, să ţipe, să-l dea afară pe acest vierme, dar trebuia să-și cruţe inima. Și, stăpânit de o singură dorinţă, aceea de a-l vedea pe nepotu-său plecând cât mai repede din casa lui, spuse cu o voce surdă:

— Bine, am să vorbesc… când oi avea prilejul…

Dar nu cu Rebrov, căci nu-l cunosc, ci cu directorul vostru. Dacă o să am prilejul să-l întâlnesc, am să-i spun. Și acum du-te, Jenea. Am o lucrare urgentă şi mă simt cam prost. Iartă-mă…

Dar Mâșkevici nu pleca. De vreme ce unchiul s-a prins în undiţă, situaţia trebuie exploatată până la capăt.

— Telefonează acum, nene Vanea, cât sunt eu aici.

Că altfel o să uiţi. Ce te costă?!

— Nu, nu acum, lasă pe mai târziu! Du-te!

— Nene Vanea, doar te rog atât de rar câte ceva.

— Rar, dar bine.

— Nene Vanea… hai, să fiu și e' liniștit! Telefonează!

O furie șugubeaţă puse deodată stăpânâre pe întreaga fiinţă a lui Ivan Gheorghievici. Cu o mișcare bruscă, trase spre el telefonul de pe masă, formă numărul ce i-l dăduse nepotul pe hârtie, și cu ochii plini de furie, aţintiţi asupra candidatului în ştiinţă, spuse în receptor:

— Tovarășul Rebrov! Aici academicianul Svinţov…

Iată ce vreau să vă comunic: dacă cumva nepotul meu, candidatul în ştiinţe Mâșkevici, discutând cu dumneavoastră îşi va permite să se refere la mine, să ştiţi că nu l-am autorizat s-o facă!… Socot că candidaţi! în ştiinţă trebuie să se ocupe de ştiinţă… Pomi sterpi ce nu dau rod nu ne trebuie — e un lux care costă prea scump poporul!…

Trânti receptorul în furcă și, rezemându-se pe spe teaza fotoliului, se uită la nepotul buimăcit.

— Du-te și spune-i Zinaidei Nikolaevna că mă doare inima. Să-mi dea picăturile,

zise Ivan Gheorghievici încet. Du-te, că nu pot să te mai văd!

Fără să mai sufle o vorbă, Mâșkevici se ridică și ieși în vârful picioarelor din camera de lucru a unchiului.

În sufragerie ședea și tricota Zinaida Nikolaevna, soţia academicianului, o bătrânică rotofeie, căruntă și rumenă, ca o fetiţă.

— Unchiul m-a rugat să-ţi spun să-i dai picăturile, îi zise Evgheni Iakovlevici.

— Doamne, dar Ce are?!

— Probabil o criză de stenocardie. A vorbit la telefon, s-a enervat…

— Cum a vorbit?… La ora asta scot totdeauna tele fonul din priză!

Mâșkevici se uită la mătușă-sa, și mutra lui acră se însenină.

„Prin urmare a vrut numai să mă sperie, îşi zise

Evgheni Iakovlevici. O să aștept până se liniștește și iar mă duc la el să-l atac”.

— N-am terminat încă de vorbit cu unchiul, îi spuse el Zinaidei Nikolaevna, care număra îngrijorată picăturile uleioase și aromate pe care le turna dintr-o sticluţă într-un păhărel cu apă. Mai aștept. Când o să i se facă mai bine, o să continuăm…

Și, îndreptându-și cu grijă dunga de la pantaloni, candidatul în ştiinţe se instală pe canapeluţa de lângă ușa ce dădea în biroul unchiului.

MUTARE ÎN CASĂ NOUĂ

Într-o seară caldă de august, mergeau pe poteca ce tăia câmpul dintre gară și pilcul de vile, din spatele ei, trei inși: pictorul peisagist Graev, soţia sa Xana și un prieten al lor, compozitorul Almazov.

Xana, o blondă mititică, foarte drăguţă, cu nasul cârn, mergea înainte, iar bărbaţii în urma ei.

Graev, soţul, un bărbat blond, înalt, prezentabil, și Almazov, mătăhălos, cu o mutră ca de femeie și cu un aer veșnic nemulţumit, vorbeau încet între ei.

Discutau despre Iuri Petrovici Balkin, o cunoștinţă comună de-a lor, care-și construise o vilă prin aceste locuri binecuvântate. Graev și Almazov erau invitaţi la el, cu prilejul mutării lui în casa cea nouă.

— E totuși un om cam ciudat Ba Ikin ăsta, zise îngândurat Graev, jucându-se cu bastonul. Îl cunosc de mult și totuși nu pot să-mi dau seama ce fel de om e.

— E un tip interesant, răspunse leneș Almazov. De o energie diabolică. Parcă ar fi mașină, nu om!

— Da. Dar problema e: încotro îşi îndreaptă el energia?

— Ce vrei să spui?

Graev reteză cu un gest îndemânatic măciulia lipicioasă a unui brusture ce creștea la marginea potecii, dând în ea cu bastonul, rămase puţin pe gânduri și spuse:

— Păi să vezi și tu. Eu sunt pictor, tu compozitor, amândoi suntem oameni care câştigăm bine. Statul, po porul apreciază munca de creaţie și, pe măsura în care muncim, suntem plătiţi. Așa e?

Almazov consimţi, dând din cap.

— Balkin nu are nici muncă creatoare, nu e nici inventator, nici laureat, nici pilot de experimentare a avioanelor, continuă Graev, aprinzându-se tot mai mult, în sfârșit, nu e nici ministru, dracu' să-l ia ! Totuși trăiește cum noi doi nici în vis măcar nu ne putem permite.

Xana, care mergea înainte, se opri deodată, se întoarse spre el și spuse repezită:

— Ajunge cu bârfeala! Iuri Petrovici e o bomboană de om. Orice îl rogi te servește.

— Da, nimic de zis, te servește totdeauna, admise Almazov. Îmi aduc aminte că pe mine m-a ajutat să obţin un bilet la o casă de odihnă. E un om serviabil…

— Serviabil și fermecător! adăugă Xana, cu aceeași înfocare. Când s-a îmbolnăvit mama, a aranjat s-o vadă un homeopat. Nu pricep, Leoșka, de ce te legi de el?

Graev, care îşi ascultase soţia cu un zâmbet bine voitor și părintesc — zâmbet cu care, de obicei, oamenii maturi îi ascultă pe copii — deveni deodată serios.

— Dar înţelegeţi odată, zise el încruntându-se, că acest fel de a fi serviabil și fermecător este o. Mască, o stratagemă. Dacă vreţi să ştiţi, am în adâncul sufletului meu convingerea că scumpul nostru Iuri Petrovici este un hoţ! Și dacă nu chiar hoţ în adevăratul înţeles al cuvântului, se corectă el, observând gestul de protest al Xanei, este în orice caz un om care se gândește numai la profitul său, care învârte fel de fel de combinaţii, pe scurt un om necinstit, care înșală prin diferite mijloace statul. Firește el trebuie să fie fermecător și serviabil, e felul lui de a se adapta mediului. Exact ca peștii care trăiesc la adâncimi mari și care se aplatizează pentru a se adapta presiunii.

Când s-a îmbolnăvit maică-ta te-a servit, și acum ești încântată de el; ţie ţi-a făcut rost de un bilet la o casă de odihnă și îl lauzi. „Vai, ce om drăguţ!", spuneţi amândoi. Și asta lui îi convine. Îi este mai ușor să fure la adăpostul complimentelor voastre.

— Nu știu ce dracu' ţi-a venit și ce poate să-ţi treacă prin minte! spuse supărată Xana.

— Nu, drăguţo, am dreptate, urmă Graev. La noi mai există încă și astăzi un soi de „hoţi veseli". Te uiţi la câte unul din ăsta și vezi un bărbat fermecător, de care toată lumea e încântată. În realitate are un suflet mai negru ca antracitul. Și după părerea mea.

Balkin al nostru e din categoria hoţilor ăștia ! Se-nţelege că mai devreme sau mai târziu o să se dea de-a berbeleacul la vale, și încă cu tămbălău. Poţi să arunci cu praf în ochii unor naivi cum e Xana sau cum ești tu, sau cum sunt și eu în definitiv, dar este imposibil să înșeli multă vreme colectivul, organizaţia de partid. În aceasta stă forţa noastră! Iar atunci când simpaticul nostru Iuri Petrovici Balkin va fi dat cu răsunet peste cap, o să ne fie rușine. Vai, ce rușine o să ne fie, fraţilor! Nici n-o să ne mai putem uita în ochii oamenilor și o să murmurăm: „Noi am bănuit întotdeauna că are mâna cam lungă !" Am bănuit…

totuși ne duceam în vizită la el!…

— Vasea, spune-i te rog să tacă! zise revoltată Xana, adresându-se lui Almazov. Doar nu poţi să acuzi un om de nu știu ce dracu', fără nicio dovadă !

— Dar vilișoara? întrebă Graev făcând ochii mici.

— Ce-i cu vilișoara?

— Cu ce bani și-a construit el vilișoara asta, dacă-mi este permis să întreb? Din salariu? Salariul lui nu e chiar atât de mare încât să-și poată construi din el o vilă.

— Poate că a câştigat omul la tragerea de obligaţii? făcu Almazov.

— Poate! Admit bucuros. Dar atunci să ne spună deschis: „Am câştigat la obligaţii și cu banii ăștia mi-am construit vila". Sau: „Mi s-a dat un premiu".

Sau: „Mi-a murit o mătușă bătrână și am găsit sub salteaua ei niște briliante". Oricum, numai să ne explice!

— Întreabă!, poate o să-ţi spuie.

— Păi să știi că o să-l întreb, zise Graev. Beau un pahar, două și îl întreb.

— Mersi, așa știu și eu: beau un pahar, două și-l întreb. Întreabă-l cât ești treaz. Fac prinsoare că nu îndrăznești.

Graev rămase puţin pe gânduri și apoi zise hotărât:

— Pierzi, Vaska. Îl întreb.

Xana se întoarse repede din drum și porni înapoi spre gară.

— Încotro, Xanocika? strigă Almazov.

— Acasă, răspunse cu voce plângăreaţă tânăra soţie a pictorului. Nu mă duc în vizită ca să fac scandaluri.

Almazov se apropie de Xana și o luă de braţ.

— Lasă prostiile, îi zise el încet. Ce, nu-l cunoști pe Leoșka? N-o să întrebe nimic. O să bea un păhărel și o să uite totul… Să mergem!

Vila lui Balkin era frumoasă: cu mezanin, două verande, vopsite într-un gal bendeschis ca untul. Mirosea tare și plăcut a lemn proaspăt dat la rindea.

În grădina ce cobora în pantă spre o râpă nu prea adânca creșteau niște mesteceni subţirei și niște pini impunători, care se înălţau până la cer.

Soţii Graev și cu Almazov se urcară pe verandă și salutară gazdele. Balkin, un bărbat plin, cu obrajii vineţii, cu bărbia mare, grea și cu gușă, înfloritor ca un bujor, părea și mai prezentabil când stătea alături de nevastă-sa, o femeie anemică și atât de inimaginabil de slabă, încât el o numea nu „jumătatea mea", ci „sfertul meu".

— Ei, cum v-au plăcut latifundiile mele? întrebă

Balkin, radiind de bucurie.

— Splendide! zise Xana. Se cunoaşte gustul dumitale, Iuri Petrovici.

— Frumoasă vilă! zise și Almazov.

Graev tăcu.

— Am să caut niște vopsele bune, zise Balkin, dând ochii peste cap de fericire, și am s-o vopsesc în alb, și o să fie atunci ca o lebădă. Dar să lăsăm asta. Vă arat eu mai târziu totul, chiar și dependinţele. Acum însă faceţi vă rog cunoștinţă și poftiţi la masă.

Cu un gest larg, arătă spre cei care ședeau la masă și-i prezentă:

— Sunt vecinii mei de-aici. Și în general prieteni buni. Profesorul Konstantinov,

și accentuă cuvântul „profesorul”, indicând pe un bătrân impunător, cu părul cărunt și într-un costum alb. Pe Nestor Vasilievici cred că-l cunoaşteţi (Graev zări la masă pe un cunoscut actor de comedie și îi zâmbi). În sfârșit, o să vă descurcaţi dumneavoastră și singuri. Iar dum nealui, urmă Balkin cu faţa radioasă, este pictorul

Graev. Nu e încă laureat, dar cu siguranţă că va fi în curând. Dumneaei este frumoasa lui soţie și acesta este prietenul lor, „cobzarul nostru”, ca să zic așa, tovarășul Almazov. Să ne strângem puţin, să le facem loc. Și… „să atacăm uvertura”, cum se spune la operă!

Oaspeţii se mai înghesuiră, făcând zgomot cu scaunele. Noii-veniţi se instalară la masă. Ospitalierul patron al casei luă o sticlă de coniac și înfipse tirbușonul în dop. De încordare se făcu din roșu vânăt. Lucios la faţă, mulţumit, sătul, el îi păru lui Graev în clipa aceea atât de dezgustător, încât pictorul hotărî să nu-și mai stăpânească furia și indignarea care îl cuprinseseră îndată ce văzuse „latifundiile” lui Balkin. Se uită la Almazov, care ședea în faţa lui și care tocmai îşi înfigea furculiţa într-o bucată de pește afumat, tuși ca să-și dreagă glasul, ca și cum ar fi trebuit să ia cuvântul la o adunare, și, fără să dea atenţie ciupiturilor cu care îl onora pe sub masă Xana, spuse cu glas tare:

— Înainte de a începe, Iuri Petrovici, aș vrea să-ţi pun o întrebare.

Continuând să învârtească tirbușonul în dop, Balkin răspunse cu voioșie:

— Întreabă, întreabă Aleksei Ilici! Te cunosc eu, acuși începi cu glumele! Șugubăţule !

— Cu ce bani ţi-ai construit vila, Iuri Petrovici?

puse Graev întrebarea cu glas la fel de tare.

Mâna lui Balkin încremeni pe tirbușon.

La masă se făcu o tăcere neplăcută, încordată.

— Adică cum? izbuti în sfârșit Balkin să replice.

— Adică așa, îi întoarse Graev vorba. Te întreb în modul cel mai direct: cu ce bani ţi-ai construit „la tifundia”, Iuri Petrovici. E o întrebare la care, după părerea mea, se poate răspunde foarte ușor.

Balkin dădu din umeri și scoase dopul, care pocni apetisant.

— Am pus deoparte câte zece ruble, zise el cu un râs scurt și înfundat.

Ah, cum ar fi mai dorit ca și cei de la masă s-o ia în glumă, să șteargă cu râsul nepoliteţea acestui mârlan de pictor, să înece în băutură întrebarea lui nemiloasă și dezgustătoare, atât de simplă pentru toată lumea, dar atât de îngrozitor de complicată pentru el.

Balkin. Dar cei de la masă tăceau, se uitau la faţa de masă, la farfurii, la pahare, făcând tot ce le stătea în putinţă ca să nu întâlnească ochii în continuă mișcare ai proprietarului latifundiilor, care transpirase ca un șoarece încolţit.

Cu o mișcare bruscă, Graev se sculă de la masă.

— Răspunsul dumitale nu mă satisface, Iuri Petrovici, spuse el, uimindu-se singur de curajul său. Să mergem, Xana! Vasili, tu mai rămâi?

Compozitorul se uită cu un oarecare regret la masa încărcată cu toate

bunătăţile, dar se ridică și spuse roșind până în vârful urechilor:

— Merg și eu, desigur ! Zău, Iuri Petrovici, asta e ceva ciudat. Noi, desigur, nu avem nimic cu dumneata, dar trebuie să le explici oamenilor… Oxana Pavlovna, umbrela dumitale e la mine.

— Un moment! strigă Balkin. Nu plecaţi. Lămurim acuși totul! Marusia, ce mai aștepţi?

Dar era prea târziu: Graev și Almazov coborau deja repede treptele verandei.

…Până la gară merseră fără să scoată un cuvânt.

Graev înainte, cu pași mari, fluierând și fluturând bastonul, Almazov — în urmă ţmând-o la braţ pe Xana, care era încruntată. Din când în o înd, Almazov scotea câte un oftat adânc.

Mai erau patruzeci și cinci de minute până la sosirea trenului. Compozitorul aruncă o privire spre bufetul plin de sticle și de tăvi cu diferite gustări și făcu o mutră nenorocită.

— Ce masă am pierdut! zise el trist de mama focului. Hai să luăm măcar aici o gustare.

Se așezară la o masă și nici nu apucară să comande ceva când în pragul bufetului gării apăru Nestor Vasilievici, cunoscutul actor de comedie căruia Graev îi surâsese când îl zărise la masa lui Balkin.

— Și tu, Brutus! făcu Graev. Poftim la masa noastră, Nestor Vasilievici. Sărbătorim aici mutarea în casa nouă !

Actorul se așeză la masă, îşi scoase pălăria şi-şi făcu vânt cu ea.

— După ce aţi plecat voi, au început s-o șteargă cu toţii sub diferite pretexte, spuse el, cu un zâmbet ironic. Și nimeni nu s-a atins de nimic. Primul s-a ridicat profesorul: „Vă rog să mă iertaţi, a zis el, m-a apucat durerea de cap”. Apoi a plecat doctorul Volkov și după el, ceilalţi. Iuri Petrovici nici nu i-a mai rugat să rămână. Ședea și bea singur coniac, fără să scoată o vorbă. Iar nevastă-sa, ţinându-se cu mâinile de cap, gemea: „Numai salate am făcut cinci feluri. Ce-o să facem cu toate astea?!”.

— Dar dumneata ce pretext ai găsit? îl întrebă Almazov.

— Am spus că am un spectacol de care am uitat complet. Mi-am luat pălăria și pe aici ţi-e drumul, băiete!… Zău că n-am vrut să viu la el. E un tip cam suspect. Dar e lipicios al dracului și insistent! Nu vrei să te duci și totuși mergi. Foarte bine că i-ai pus întrebarea așa, de-a dreptul. La plecare mi-am uitat bastonul. Mi-a părut rău să i-l las și m-am întors de la jumătatea drumului. Am intrat în grădină. Ei nu m-au văzut. M-am ascuns după un copac și am tras cu urechea. Iuri Petrovici era deja criţă, iar „sfertul” lui stătea lângă el și îl cicălea numărul unu: „Ţi-am spus, tont bătrân, să-i chemi numai pe oamenii noștri — pe Naum Sergheevici și pe Jorjik. N-ai vrut să mă asculţi, acum poftim!” Iar el îi răspundea: „Proasto, eu am nevoie de societate bună, nu de-alde Jorjik.

Cheamă paznicul să crape el toată mâncarea asta!”

Și ea de colo: „L-am chemat, dar nu vrea să vie!”

Adevărată comedie, pe cuvântul meu ! Nu m-am mai dus să-mi iau bastonul și

am șters-o în vârful picioarelor.

Graev turnă vin în pahare și îl ridică pe al său.

— Să bem pentru societatea noastră! spuse el grav. Să nu mai pătrundă printre noi oameni ca acest

Balkin, fosta noastră cunoștinţă! Xanocâka, ești de acord?

Xana se aprinse la faţă, lăsă ochii în jos, ridică paharul și ciocni cu soţul ei.

UNCHIUL ȘI NEPOTUL

Tânărul și talentatul poet Semion Blinnikov ședea acasă și compunea niște texte în versuri pentru un afiș cu temă agrotehnică.

Pe afiș erau zugrăvite fel de fel de insecte dăunătoare ogoarelor. Semion Blinnikov trebuia să le stâr pească pe fiecare cu o epigramă caustică sau un distih înaripat.

Dar treaba nu mergea. Distihurile n-aveau nerv, nu erau, cum se zice, mobilizatoare:

— Coropișniţa e dăunătoare… Să dispară de sub soare.

Ar trebui să mă înfurii bine pe ele, se gândea

Semion, și atunci le-aș arde una să mă ţină minte!”

Dar pe afiș dușmanii ogoarelor arătau foarte pas nici sub formă de fluturași, greieri de Câmp și gândăcei simpatici și inofensivi. Era greu să te înfurii pe ei.

În special pe o carabidă, care părea o adevărată frumuseţe cu zalele-i verzi, strălucitoare…

„Dracu’ m-a pus să mă leg la cap cu lucrarea asta, îşi zicea cu tristeţe poetul. Mâine, poimâine am să mă trezesc numai și numai cu lucru de cârpăceală! Găr găriţă! Poftim de găsește o rimă la gărgăriţă. Poţi să stai să-ţi storci creierii un an. Ce-ar fi să dau în ele cu proza? Ia să telefonez la editură !”.

Blinnikov puse mâna pe receptor, dar tocmai în clipa aceea bătu cineva atât de tare și de insistent în ușa de la intrare, încât gărgăriţa zbură instanta nou din capul poetului.

Se duse până în antreu și deschise ușa. Se văzu în faţa unui bărbat mai în vârstă, destul de gras, cu părul cărunt tuns scurt și cu o figură nu prea expresivă.

— El e! exclamă necunoscutul, intrând în antreu.

Zău că el e, Senka! Să trăiești, nepoate, să trăiești !

Eu sunt unchiul tău Vanea. Din Kaluga. Nu mă recunoști?

Nepotul și unchiul se îmbrăţișară și îşi spuseră frazele pe care și le spun de obicei oamenii care nu s-au văzut de mulţi ani. Apoi unchiul Vanea îşi scoase mantaua de ploaie de un verde ţipător, și scorţoasă de parcă ar fi fost de tablă, și o atârnă cu grijă în cuier.

— N-o șterpelește nimeni de aici? îl întrebă el îngrijorat pe Blinnikov.

— Nicio grijă, nene Vanea. În apartament nu locuiește nimeni în afară de mine și de profesorul Perepelovski.

— Dar cine-i profesorul ăsta Perepelovski al tău?

— Un medic cunoscut. Psihiatru.

— Adică… are de-a face cu nebuni?

— Ei, da… Firește, tratează și nebuni.

Nenea Vanea îşi luă repede din cuier sperietoarea căreia îi zicea manta de ploaie și spuse încet;

— Știi ceva, mai bine o iau în camera ta. Una ca asta nu mai găsesc. Să fie sănătos Perepelovski al tău. E mai cuminte să nu-l duc în ispită… Pe aici se intră la tine?

— Știi cum te-am descoperit? începu nenea Vanea, îmbrăţișând cu o privire vizibil nemulţumită camera confortabilă a poetului. Într-o zi îmi zice contabilul nostru Koșeliov: „Ivan Semionîci, am văzut în ziua rele centrale niște poezii scrise de unul Semion

Blinnikov. Bune poezii! Nu cumva e o rudă de-a dumitale?" „Am, zic, un nepot Senea Blinnikov, fiul lui răposatul frate-meu Piotr, numai că ăsta a fost întotdeauna un prostănac incapabil, scrofulos…"

— Pardon, nenea Vanea, făcu talentatul poet, cam atins în amorul său propriu. După părerea mea, n-am fost un băiat… chiar atât de mărginit.

— Ba ai fost, ai fost, nu-mi zi mie că nu! Și la limba rusă erai mereu codaș. De aceea i-am și răspuns lui Koșeliov: „Nu cred să fie nepotu-meu, pentru că e puţin probabil ca nepotul meu să fi reușit așa bine în materie de poezie, dar trebuie verificat". Am verificat și am aflat că într-adevăr ești tu.

Nenea Vanea îi făcu cu ochiul nepotului, cu un aer complice, ca și cum i-ar fi spus: „Nu te teme, n-o să te dau de gol". Și apoi adăugă:

— Și ia zi: cum ai izbutit… să te strecori?

Tânărul poet se simţi pus într-o situaţie neplăcută.

— Păi așa… răspunse el vag, roșind.

— Bravo! îl lăudă înţelegător nenea Vanea. Așa și trebuie! Ce afiș e ăsta de pe masa ta? Ia te uită, frate, ce fluturi, ce gâze, gângănii, musculiţe și gândăcei!

— Trebuie să fac niște texte în versuri pentru acest afiș. Ăștia, nene Vanea, sunt dușmanii ogoare lor. Uite, aia frumoasă, verzuie, e o carabidă, arde-o-ar focul! Toacă livezile, și în general… tot ce nimerește!

— Și ai fabricat textele?

— Încă nu. Nu știu de ce nu merge!

— Înţeleg. Probabil că „nu-ţi ajung" puterile? Nu face nimic, te ajut eu. Cum zici că se cheamă asta verde? Carabidă? Atunci scrie așa: carabida asta trebuie stârpită, fiindcă e dăunătoare.

— Bine, dar trebuie s-o spun în versuri, nene Vanea.

— Păi spune-o în versuri. Ce-aștepţi? Eu îţi dau numai ideea.

— Știi ceva, nene Vanea, zise Semion Blinnikov, de data aceasta ofensat de-a binelea. Stai să-ţi citesc niște versuri de-ale mele, căci altfel chiar c-ai să crezi că „nu-mi ajung" puterile.

Și poetul scoase cu un gest hotărât din raftul de cărţi un volum cu versuri de-ale lui și începu să citească. Citea destul de prost, fiindcă îl intimida zâmbetul superior,

protector și ironic de pe faţa lui nenea Vanea.

— Merge, zise nenea Vanea, când poetul isprăvi de citit. Bravo, Senka ! Dar cred că ai transpirat serios până ai scris asta, nu? Totuși cu Pușkin nu poţi să te compari. Nu ajungi până la el ! Cum zice el:

„Odată, în noaptea de bobotează fetele stăteau…”

— Asta-i din Jukovski, nu din Pușkin.

— N-are importanţă. E tot un clasic. Și cred că Jukovski nu s-ar fi dat bătut în faţa unei scârbe de carabide, și în doi timpi textul era gata.

Nenea Vanea se înviorase — atinsese, pesemne, subiectul lui preferat. Obrajii i se îmbujorară.

— Obrăznicie aveţi, desigur, berechet, voi, tinerii, dar „nu vă ajung” puterile! Uite, și la noi, la Kaluga a fost numit un nou responsabil la Casa de

Economii. Până mai ieri era curier. Dar acum a absolvit institutul. Daţi-mi voie, când a avut timp?

Cum? Pe ce bază?

— Despre mine scriu criticii! spuse poetul încruntat. Și găsesc că am mare talent…

— De unde talent la tine, tu, care ai fost un scrofulos?

— Știi ceva, nene Vanea… izbucni Semion Blinnikov și, fără a isprăvi fraza, se ridică brusc din fotoliu și începu să se plimbe prin odaie.

Nenea Vanea zâmbi părintește.

— Hai, nu te mai zbârli, nu mai zic nimic! Dulăpiorul ăsta e bunicel, spuse el, schimbând subiectul și arătând cu degetul spre un dulap ieftin de cărţi, care stătea într-un colţ. Cât ai dat pe el?

Spre propria sa surprindere, poetul numi o cifră fabuloasă. Îl irita tonul protector al unchiului și simţea nevoia să-l năucească barem cu câștigurile sale fantastice.

— Dar lampa asta o vezi? urmă poetul cu voluptate. Și ridică de pe birou, cum ai ridica o torţă, o lampă standard, din acelea care se vând la magazinele universale cu treizeci și șapte de ruble și șapte zeci și cinci de copeici. O piesă unică! Am dat zece bătrâne pe ea. E adusă din Indonezia! Și știi cât câștig eu în general pe an?

Făcu o pauză și rosti o cifră de zece ori mai mare decât modestele lui venituri.

Faţa unchiului Vanea se lungi mai întâi perplexă, iar apoi se dilată, lărgită până la urechi de un zâmbet mieros.

— Am spus eu totdeauna că ești un șmecher…adică asta… un geniu! exclamă în cele din urmă nenea Vanea, continuând să zâmbească plin de respect. Mătușă-ta, nevastă-mea adică, îmi zice uneori:

„Tare aș fi curioasă să știu cum o duce Semion al nostru?” Iar eu răspund: „Nu te îngriji tu de Semion, o fi el scrofulos, dar se pricepe să-și croiască drum în viaţă!…” Neică, neiculiţă, ce de-a bănet!

Și cât ţi se dă, par exemplu, pentru carabidele astea?

— Câte cinci sutare de cap!

— Ei, așa mai zic și eu! Asta, da, literatură și artă ! Unde putea să viseze Jukovski așa ceva? !

„Acuși o să-mi ceară să-i împrumut niște bani”, se gândi poetul. Și într-adevăr, nenea Vanea pufăi zgomotos o clipă și apoi spuse:

— Semion Petrovici… Senia… Senka! Ce-ar fi…să arăţi cât îţi sunt neamurile tale de dragi și să dai bătrânului tău unchi vreo două-trei mii de ruble? Ca să fiu sincer, am luat niște purcei… Îi îngraș acasă, în particular, iar mătușă-ta, adică nevastă-mea, face din ei mezeluri de casă, care se vând foarte bine pe piaţă. Dar cheltuielile sunt mari, ba una, ba alta, unde te învârţi îţi trebuie bani. N-ar strica de loc să fac și o cocină nouă pentru scroafe… Dă-mi, Senea!

Ce contează la tine trei miișoare?! îi arzi vreo șase carabide și gata. Dă-mi, Semion…

Poetul făcu iar o pauză și, cu același sentiment de incomensurabilă satisfacţie, spuse zâmbind amabil:

— Nene Vanea, am glumit! Judecă și dumneata, pot eu, care sunt un poet tânăr și pe deasupra încă și scrofulos, să câștig atâţia bani?! Dar, dacă ești chiar atât de tare strâmtorat, ţi-aș putea poate face rost de o sută-două…

Faţa lui nenea Vanea se lungi iar.

În cele din urmă își recăpătă graiul.

— Și eu am glumit, frate, zise el scoţând parcă cuvintele cu cleștele printre dinţii strânși. Bineînţeles…

De unde să ai tu?! Numai că glumele tale sunt cam ciudate ! Stând aici cu psihiatrul tău, ai văzut și ai auzit se vede multe. Mda… Ei, am plecat. Te las sănătos!…

Îi întinse nepotului o mână fleașcă, fără vlagă, își puse sperietoarea zisă manta de ploaie și se îndreptă spre ușă. Deodată se opri însă, se întoarse și glăsui:

— Dar cele două sutare poate tot o să le iau de la tine. Hai, treacă de la mine, dă-le încoace… întrucât nu ești Jukovski.

Poetul luă din buzunarul hainei două hârtii a câte o sută, pe care le avea „rezervă”, și, tăcut, le întinse unchiului. Acesta scoase tacticos un portofel mare și uzat, puse frumos bancnotele în el și, fără a mulţumi, zise:

— Am să-i dau complimente din partea ta mătușii Aglaie și plecă.

Rămas singur, nepotul stătu câteva clipe îngândurat, și deodată mirosi aerul: după vizita unchiului, odaia se umpluse de un miros cam urât, ca de foaie de cort udă sau de untură râncedă de porc. Luă un scaun, se sui pe el și deschise oberlihtul.

UN CÂINE PERSPICACE

Se vorbea despre câini, despre inteligenţa lor excepţională, cât de credincioși sunt oamenilor și cât de cinstiţi sunt ei în comparaţie cu unii oameni.

La un moment dat, Nikandr Kuzmici, un lucrător mai în vârstă din reţeaua comercială, care tăcuse până atunci, spuse dus pe gânduri:

— Cunosc și eu un caz interesant din viaţa câinilor.

Un câine perspicace care a salvat o dată pe un responsabil de magazin.

— Povestește-ne, Nikandr Kuzmici, îl rugă gazda, fermecătoarea Maria

Pavlovna.

— Cu plăcere, zise Nikandr Kuzmici, numai că v-aș ruga să-mi mai daţi un păhărel de ceai. Mulţumesc, beau cu zahărul aparte și, dacă se poate, v-aș ruga să nu mă întrerupeţi. Vă povestesc întâmplarea asta plină de învăţăminte pe nerăsuflate. Vreţi?

Iată cum a fost. Am cunoscut un responsabil de magazin… Să-i zicem tovarășul Kuzmenko. Acest Kuzmenko era un om cinstit, nu făcea niciun fel de învârteli, trăia modest și conducea bine magazinul.

Într-o zi însă a fost numit ca adjunct al său un oarecare Barbarisov, un escroc, cum se zice, de mare clasă.

Și, bineînţeles, n-a trecut nicio lună de când lucrau împreună, și escrocul de Barbarisov a și încercat să-l convingă pe cinstitul Kuzmenko să intre în niște combinaţii necurate.

Și cum a procedat? Dibaci al dracului ! A început să-l invite pe Kuzmenko cu soţia la el în vizită, s-a dus și dânsul la Kuzmenko acasă, și de fiecare dată aducea cadouri. Nevasta lui Kuzmenko era o femeie cam mărginită.

Văzând în ce lux trăiesc soţii Barbarisov, dumneaei, această doamnă care nu era chiar ușă de biserică, a început să-i mănânce zilele preacinstitului ei soţ.

„Uite cum trăiesc oamenii, îi zicea cu invidie. Ai văzut ce haină de nurci are Bafbarisova? Unde vine blana mea la a ei? Ea — nurcă și eu — o scârbă de iepure de casă, ce năpârlește mai repede chiar decât chelești tu! Bineînţeles, știu că ţie nu-ţi pasă ! Te lasă rece că nevasta ta — soţie de director! – o să rămână în curând numai cu pielea de la blană, pe când nevasta lui Barbarisov — soţia adjunctului! – o să ajungă să aibă poate chiar și o blană de samur!…”

Și dă-i, și dă-i, tot pe tonul ăsta.

Și iacă așa, pe de o parte sub presiunea acestei femei nesăbuite, care îi reproșa că nu știe să trăiască, iar pe de altă parte sub influenţa perfidului escroc Barbarisov, cinstitul tovarăș Kuzmenko… a cedat ispitei.

În sufletul lui se clătinaseră temeliile morale. Era gata să cadă în păcat și aștepta numai prilejul să săvârșească una din acele fapte care în codul penal e prevăzută și pedepsită, dar care nu întotdeauna e descoperită.

Ocazia s-a ivit curând.

Barbarisov i-a făcut cunoștinţă cu un tânăr pe care-l chema Gavriușa.

Era un june oacheș și elegant, care purta cămașă de mătase, pantaloni bufanţi și cizme înalte din piele de căprioară, ce se strâng cu cureluște sub genunchi.

Avea o delegaţie unde se menţiona că este împuternicitul unei cooperative meșteșugărești, care fabrică mobilă pentru copii, din fag caucazian.

Cu această delegaţie, Gavriușa făcea curse Caucaz-Moscova, Moscova-Caucaz, aducând în capitală valize pline cu citrice și ducând înapoi în sud produse indus triale, care aveau mare căutare și care, firește, nu aveau nicio legătură cu fabricarea mobilei pentru copii din fag caucazian.

Kuzmenko și Barbarisov s-au învoit să umple vali zele lui Gavriușa cu asemenea mărfuri.

Potlogăria le promitea câştiguri frumoase, și Kuzmenko îşi luase obligaţia să semneze un act ticluit.

Operaţia fusese fixată pe duminică. Gavriușa trebuia să plece cu valizele de la magazin direct la gară.

Veni duminica, și Kuzmenko îşi puse dimineaţa șuba și căciula — toată afacerea asta se petrecea iarna — și o luă încetișor pe jos, spre magazin. Dar parcă avea o piatră pe inimă. Cădea lapoviţă. Pe Acoperișuri ciorile stăteau zgribulite, și Kuzmenko avea impresia că toate cârâie în limba lor ca să audă întreaga Moscovă:

— Uitaţi-vă, vine ticălosul de Kuzmenko. Știm unde se duce! Se duce la magazin să facă o operaţie ilicită…

Mânat de cârâitul ciorilor, Kuzmenko nu mergea, ci aproape că fugea, fără să observe pe nimeni, când de odată se pomeni strigat de cineva.

Când întoarse capul, se trezi în faţa unui vechi cunoscut al său, Serghei Petrovici Svatikov, actor la un teatru de dramă. Urmă o discuţie din cele obișnuite: cum o duci, ce mai faci, de ce nu telefonezi? Și dur încoace, dur încolo, Svatikov ajunse să-i spună, printre altele, că a cumpărat nu demult un câine — o minune, un pui de câine ciobănesc de rasă nemţească, în vârstă de unsprezece luni, pe nume Primus. Kuzmenko, care iubea câinii, începu să se intereseze cum arată. Svatikov îi propuse să vină până la el acasă să-l vadă. Locuia la doi pași, după colţ. Kuzmenko se uită la ceas și acceptă: avea destulă vreme.

Urcară scara, intrară în antreu și aici Kuzmenko dădu cu ochii de un câine — o frumuseţe: mare, pieptos, cu o blană neagră, care bătea în cenușiu, și cu niște ochi în care strălucea o inteligenţă cu adevărat diabolică. Vi-l închipuiţi, ce să vi-l mai descriu?

Și deodată — mare ciudăţenie! Sau Kuzmenko nu-i plăcuse lui Primus, sau intrase în dulău nu știu ce draci de ăia câinești, fapt e că de cum l-a văzut pe res ponsabil părul i s-a zburlit și a început să latre.

Se uita ţintă la Kuzmenko cu ochii săi pătrunzători și lătra de se cutremura toată casa.

— Frumos căţel ! zise Kuzmenko și dădu să plece.

Dar mai pleacă dacă poţi. Primus s-a repezit de odată la el, i-a smuls din mână căciula de biber și ţuști cu ea undeva la bucătărie.

Kuzmenko, alarmat, s-a rugat de gazdă să-i salveze căciula din ghearele câinelui îndrăcit.

Dar Svatikov îi răspunse:

— Atâta timp cât are draci nu faci nimic cu el. Aș teaptă puţin să se liniștească și să vezi cum îţi aduce el singur biberul înapoi.

Dar Kuzmenko nu putea să aștepte, deoarece la magazin îl aștepta Gavriușa cu valizele, și escrocul trebuia să plece la gară. Vă închipuiţi ce situaţie!

— Nu pot să aștept, i-a zis Kuzmenko. Am treburi urgente la magazin. Și mă aleg cu pagubă, fire-ar al dracului! Du-te și ia dumneata căciula de la nevricosul dumitale de câine.

— Mi-e frică! E atât de furios că poate să mă sfâșie și pe mine în bucăţi. Trebuie

să aşteptăm!

Între timp, Primus se întoarse în antreu fără căciulă şi începu iar să latre asurzitor.

— Ascultă-mă! zise enervat Kuzmenko. Zău nu pot să mai aştept. Dă-mi căciula dumitale şi am plecat…

— Nu se poate!… N-o să ne lase el. Atâta vreme cât e nervos, e mai bine să stai cuminte şi să nu te mişti.

Altfel nu garantez.

Şi nu se clintiră din loc. Primus continua să latre şi timpul trecea.

Kuzmenko s-a uitat la ceas şi, neîndrăznind să deschidă gura tare, zise printre dinţi: Lua-te-ar dracu' cu Primus al dumitale! Am întârziat… îmi leg capul cu batista şi plec aşa.

Şi chiar vârî mâna în buzunar şi scoase batista, dar Primus se aruncă urlând asupra responsabilului şi i-o smulse din mână.

Asta-i diavol; nu câine! a ţipat Kuzmenko aproape plângând. Ce dracu', nu-i nimeni la voi în casă în stare să-l potolească?

— Numai Fenia, îi răspunse Svatikov. Dar s-a dus la magazin şi dusă a fost. Trebuie să aşteptăm.

Aşteptau. Primus continua să latre. Vremea trecea.

— Dă-mi o bucăţică de zahăr, spuse Kuzmenko. O să i-o arunc, şi în timp ce o s-o halească am s-o şterg pe furiş.

Svatikov i-a adus zaharniţa plină ochi.

Kuzmenko i-a aruncat lui Primus o bucată de za hăr. Câinele a prins-o din zbor, a înghiţit-o aproape înecându-se, dar a continuat să latre, fără să-şi ia ochii de la Kuzmenko.

Kuzmenko i-a mai zvârlit o bucată. Acelaşi tablou!

Ce să mai spun? Kuzmenko a golit toată zaharniţa, dar incoruptibilul câine continua să se înece de furie şi să latre.

În sfârşit a sosit mult aşteptata Fenia, care l-a înşfăcat neînfricată pe Primus de zgardă, l-a târât în baie şi l-a încuiat acolo. Kuzmenko şi-a recăpătat căciula şi libertatea, şi a şters-o fuga la magazin.

Când a ajuns acolo, a aflat că Gavriuşa plecase la gară cu valizele, şi că actul fatal a fost până la urmă nevoit să-l semneze Barbarisov.

…După trei săptămâni de la această întâmplare, Kuz menko a venit din nou la Svatikov şi… în semn de recunoştinţă, i-a adus lui Primus o jumătate de kilogram de şuncă! Asta-i de fapt tot!…

— Nu înţeleg, interveni stăpâna casei, fermecătoarea Maria Pavlovna. De ce i-a purtat Kuzmenko al dumitale atâta recunoştinţă câinelui?

Nikandr Kuzmici se foi, tuşi ca să-şi dreagă glasul, şi spuse:

— Fiindcă după două săptămâni Barbarisov şi cu Gavriuşa ăla au fost arestaţi de miliţia judiciară. Şi dacă Primus nu l-ar fi oprit pe Kuzmenko să ajungă la timp la magazin, actul l-ar fi semnat el, şi nu Bar barisov. Acum aţi înţeles?

— Bine, dar Kuzmenko tot era amestecat în a face rea asta, insistă Maria

Pavlovna. El n-a păţit nimic?…

— M-au cărat destul și pe mine… adică vreau să spun pe Kuzmenko ăsta, răspunse Nikandr Kuzmici, dar până la urmă s-a terminat cu bine. A păţit-o urât

Barbarisov, iar Kuzmenko și-a reluat vechea lui cale cinstită dinainte și pășește pe această cale și astăzi, fără a se lăsa atras de ispitele infame ale vieţii.

…Toţi se prefăcură că n-au observat scăparea lui Nikandr Kuzmici. Și-i mulţumiră bătrânului lucrător din reţeaua comercială pentru interesanta lui povestire.

O FRAZĂ

O fetiţă americană a rostit o dată o frază pe care apoi un delegat la congresul partizanilor păcii a repe iat-o de la tribună ca s-o audă lumea întreagă.

Când mă gândesc la această frază caraghioasă și totodată teribilă, îmi zic că fetiţa aceea americană nu putea s-o rostească pur și simplu printr-o revelaţie genială. Bietul copil a fost silit de împrejurări să spună aceste vorbe naive și teribile.

Și iată cum îmi închipui eu că s-a desfășurat scena acasă la fetiţă, la San Francisco, în ziua când a făcut mamei sale cunoscuta propunere zguduitoare.

Dimineaţa, la micul dejun, răsfoind ziarele, tata i-o fi spus mamei:

— Ia uite-te la caricatura asta. Strașnică! Vezi, asta e o peșteră din Munţii Stâncoși în care guvernul nostru se va adăposti pentru a se feri de bombarda mente, atunci când va începe războiul. Buturuga asta e rezervată iubitului nostru președinte. Iar în băltoaca asta — o vezi?

— S-a instalat departamentul de stat, în frunte cu secretarul de stat în persoană! Sunt niște apartamente destul de confortabile!…

Mama s-a uitat și și-a strâns buzele. Apoi o fi zis:

— Ei o să-și găsească și peșteri mai bune, n-ai nicio grijă. Dar ce-o să ne facem noi aici, la Frisco?!

Fetiţa s-a uitat, desigur, cu palidă speranţă la tatăl ei ca să audă ce-o să-i răspundă mamei.

Și tata a zis:

— Da, pentru noi o să fie prost! Ziarele scriu că bombele atomice vor cădea din cer ca grindina!…

— E destul și una singură ca să nu mai rămână din noi nimic, i-a răspuns mama și iarăși și-a strâns buzele.

Tata, un om încruntat, gras și cu bretele, n-a mai zis nimic, ci numai a oftat mestecând omleta: se grăbea să plece la *office*[5]. E drept că el nu-i cine știe ce tată, totuși e tată. Și fetiţei i-ar părea rău dacă n-ar rămânea nimic din el.

Mama a întrebat:

— Oare situaţia e chiar atât de gravă?

— Foarte! Uite, nu vezi, aici scrie clar că trebuie să începem războiul preventiv împotriva rușilor și chinezilor. Îţi dai seama ce poate să iasă din asta… Noi o să aruncăm cu bombe în ei, ei o să arunce cu bombe în noi! Și dă doamne bine…

— Dacă au și ei cu ce să arunce în noi, a obiectat mama foarte cuminte, atunci, după părerea mea, ar fi mai bine să nu-i bombardăm nici noi.

— Apoi în cazul ăsta, au să năvălească aici, în Statele Unite, și au să înscăuneze la noi comunismul lor.

Așa scrie aici.

— Tu crezi în asta?

— Nu! După părerea mea, astea-s prostii. Dar așa scrie.

Fetiţa n-a mai putut atunci să rabde și s-a amestecat în vorbă:

— Tată, a zis ea, ce-ar fi dacă s-ar arunca din cer nu cu bomba atomică, ci cu cel care scrie asta?

Tata s-a făcut roșu și a pufnit ca motanul Prix, atunci când îl apuci de coadă:

— Ssst! mai încet!… Ţi-e poftă să ajungi la biroul federal?

Mama s-a supărat și ea:

— Dorothy, de ce tragi cu urechea la ce vorbesc tata și mama?! Marș de la masă! Și să nu mai repeţi ce-ai auzit aici!

Fata a trebuit să se ridice de la masă și să se ducă în grădină unde o aștepta prietenul ei — micul Dick, un băieţaș american, cu o carabină pe umăr, carabină cumpărată de la magazinul de jucării, cu o „bombă atomică" luată de la același magazin într-o mână, și cu un pistol de jucărie în cealaltă mână.

Văzând-o, Dick, care era puţin mai mare ca fetiţa, a exclamat:

— Bună, Dorothy! De ce-ai ochii roșii? Ai bocit?

— Puţin! a mărturisit cinstit fetiţa.

— Ai mâncat bătaie?

— Încă nu!

— Atunci de ce-ai bocit, vaco?

— Mi-e tare milă de tata și de mama, Dick!… În curând n-o să rămână nimic din ei… Tata a spus că bombele atomice au să cadă ca grindina!… Spune.

Dick, nu se poate face ceva ca bombele să nu cadă de sus, din cer?

---

[5] Birou (în lb. Engl.) (n.t.).

— Ești o proastă! i-a replicat Dick, care era mai bine informat. De unde vrei să cadă bombele, dacă nu din cer? Doar n-au să cadă din ciorapul bunicii! Trebuie să știi că ele fac totul ferfeniţă.

— Și pe copii… tot ferfeniţă?!

— Și pe copii, bineînţeles… Hai, mai bine să ne jucăm puţin, Dorothy!

— Hai, Dick! De-a ce?

— De-a războiul!

— Nu vreau să mă joc de-a războiul.

— Altceva nu știu. Uite, eu am să fac pe bombardierul cu reacţie, tu… pe orașul inamic. Stai aici, eu mă caţăr sus în copac și arunc în tine cu „bomba”.

Uite ce frumoasă e! O am cadou de la unchiul Robert.

— Nu vreau, nu vreau!

— Numai puţin, Dorothy. Să te fac ferfeniţă și apoi ne jucăm de-a altceva. Stai! Unde fugi, Dorothy, așteaptă?!

„Bombardierul cu reacţie” a început să zboare în urmărirea „orașului inamic”, care alerga de rupea pământul, dar, agăţându-se de o rădăcină de copac, a căzut cu nasul în nisipul de pe cărare și a suferit o avarie gravă.

Fetiţa a dispărut în casă.

Dar nici aici nu și-a găsit liniștea, fiindcă era deschis aparatul de radio, și o voce mânioasă, răgușită și foarte înfricoșătoare de bărbat spunea:

— Vom transforma cerul și pământul într-un iad în flăcări! Vom arunca asupra lor nenumărate bombe atomice și bombe cu hidrogen! îi vom ucide pe cei vârstnici — la lucru, pe bătrâni — la rugăciune, pe copii — în leagăne!…

Vocea răgușită sădea groaza și tulburarea în inima înfricoșată a fetiţei. Ea a început să strige: „Mamă!”

Și a fugit în odaia maică-sii. Dar mama nu era singură.

Era cu o tanti necunoscută, o tanti uscată ca un ţâr, care îi povestea ceva. Mama s-a uitat sever la fetiţă, i-a spus să-și îndrepte rochiţa și să dea bună-ziua mătușii Regina, care sosise în ajun din New York.

Fetiţa i-a dat bună-ziua și s-a așezat cuminte de-o parte.

Tanti aceea uscăţivă, sosită din New York, spunea:

— Suntem cu toţii amărâţi și alarmaţi. Ai auzit ce s-a întâmplat în metrou, la noi, la New York? S-a produs un scurtcircuit, trenurile s-au oprit, și deodată cineva a strigat: „A început!” Și oamenii s-au repezit să iasă pe ferestre, s-a produs o învălmășeală de se striveau unii pe alţii. Credeau că e o alarmă aeriană. Groaznic! Nu mai zic de ziare… Scriu lucruri că ţi se face părul măciucă. Și doar rușii sunt pentru pace! O declară peste tot! Atunci de ce să zboare avioanele noastre și să arunce bombe în ei? Că doar nici ei n-au să stea cu mâinile în sân?! După ce citești și auzi câte auzi, apoi când ieși pe stradă mereu te tot uiţi la cer. Ce-ar fi… să înceapă să curgă de-acolo bombe?!…

Și în clipa aceea fetiţa, care stătuse liniștită până atunci, a sărit bătând din palme și a exclamat:

— Mamă, hai să plecăm undeva unde nu e cer!

Biet copil! Nici nu bănuiești că tu trăiești de pe acum într-o ţară fără cer! Blestemul plumburiu al nesăţioșilor zei ai îmbogăţirii atârnă deasupra căpșorului tău, și preoţii lor le aduc ca jertfă până și copilăria ta!…

CE SĂ SCRII, CUM SĂ SCRII. UNDE SĂ-ŢI VINZI MARFA?

Am răsfoit colecţia revistei americane *The Writer* pe primul semestru al anului 1955 și m-am hotărât să scriu o scurtă schiţă, folosind reţetele și sfaturile acestui vechi organ al literaţilor americani, întemeiat în anul 1887.

Profit de ocazia ce mi se prezintă pentru a-mi ex prima pe această cale sincera recunoștinţă redactorului-șef al sus-zisei reviste — pe nume S. Berak – care a publicat atât de utilul său *îndreptar al scrii torului,* cu sugestivul și laconicul subtitlu: *Ce să scrii, cum să scrii, unde să-ţi vinzi marfa?*

Vreau să mulţumesc de asemenea câtorva autori care colaborează la revista *The Writer* și anume: lui Merey Heigh, care a publicat în onorabila revistă articolul *Faceţi oamenilor plăcere, distraţi-i,* lui Patrick Grear, autorul articolului *Ascultaţi, priviţi, opriţi-vă,* literatului Robert Zaks, care a împărtășit cititorilor revistei experienţa sa personală în ceea ce privește confecţionarea și vânzarea cu amănuntul a pateurilor literare cu umplutură atrăgătoare, Isabelei Lengis și altor dascăli ai scriitorilor americani începători.

Sfaturile lor mi-au fost de mare ajutor. Și dacă în unele pasaje ale schiţei mele voi lăsa impresia că sunt excesiv de „temperamentos”, ceea ce după părerea Isabelei Lengis „este inutil și stupid”, atunci când scrii cu intenţia de a-ţi plasa povestioara într-o revistă americană de mare tiraj, îi rog pe colegii mei americani să aibă generozitatea să mă ierte: am aflat abia acum câteva zile de reţetele din *The Writer,* iar până la această descoperire am scris, ca să zic așa, după metode învechite, cum îmi venea pe chelie, călăuzindu-mă numai după conștiinţa mea de scriitor, după simţul formei, așa cum îl aveam eu, și după ideile mele în ce privește gustul literar. Doar nu poţi dintr-odată să-ţi însușești o tehnică nouă!

Am hotărât să intitulez această scurtă schiţă:

Happy-end

Într-o dimineaţă senină de vară, intră în redacţia revistei *The Writer* un tânăr înalt, spătos, într-un costum gri cam uzat.

— Aș vrea să vorbesc cu redactorul-șef *mister* Berak, spuse el secretarei Lizzy, care citea la biroul ei *Revista mireselor (Brides Magazine).*

Lizzy se uită la vizitator cu ochișorii săi angelici, de culoarea cerului fără nori, și rămase o clipă încremenită de admiraţie: în faţa ei se afla un mire ideal, coborât parcă din paginile *Revistei mireselor,* spre a oferi cititoarei ei un braţ puternic și o inimă generoasă. Totul la el corespundea standardului frumuseţii bărbătești: nasul drept, linia voluntară a gurii, părul castaniu ondulat, și ochii zâmbitori de culoare

închisă. Numai costumul era cam ros și pantofii cant scâlciaţi… dar standardul frumuseţii masculine mai cerea ca mirele, în afară de o gură voluntară și de păr ondulat, să aibă și un automobil ultramodern de culoare bej, pe când tânărul acesta era evident că circulă în cel mai bun caz cu metroul, ba poate chiar numai cu propriile lui picioare.

— *Mister* Berak scrie un articol, îi zise Lizzy, înănușindu-și un ușor oftat. Va trebui să veniţi mâine.

— Trebuie să-l văd de urgenţă. Hai, pune o vorbă bună pentru mine, mititico! stărui vizitatorul și se uită la Lizzy cu un zâmbet mascul atât de fermecător, încât fata avu impresia că s-a și căsătorit, și că și zboară într-o limuzină nou-nouţă cu acest bărbat chipeș și spătos pe o autostradă. De altfel în această limuzină a și intrat ca o vijelie în biroul redactorului-şef, de unde s-a întors imediat, după un viraj brusc, în anticameră.

— Poftiţi! Vă primește! zise Lizzy.

— Mulţumesc, micuţo, răspunse tânărul.

Dar când acesta puse mâna pe clanţă ca să intre în biroul redactorului-șef, pe Lizzy o izbiră din nou tocurile scâlciate ale pantofilor lui. Frână puternic roţile inimii și limuzina visurilor ei făcu un salt mortal în aer și se prăbuși în vid.

— Mă cheamă Tom Price, se prezentă tânărul redactorului-șef Berak. Vreau să fiu scriitor, dar nu reușesc de loc… deși sunt talentat al dracului și am puterea de muncă a lui dumnezeu în prima zi a facerii lumii. Vă asigur că sunt foarte talentat, adăugă el, observând zâmbetul sceptic al redactorului-șef al revistei *The Writer.* Am în cap o sută de subiecte, care se bat să iasă la suprafaţă. Dar nu-i vorba numai de subiect. Eu pot, de pildă, să vă descriu pe dumneavoastră și biroul dumneavoastră în așa fel încât totul să vă pară nou și minunat, chiar și dumneavoastră înșivă. Cunosc secretul epitetului exact, al dialogului expresiv. În sfârșit, am idei interesante și — fire-ar al dracului — cunosc în oarecare măsură și viaţa, fără ca să mai vorbesc de pofta colosală de mâncare pe care o am. Dar nu pot să-mi croiesc drum, și pace.

Revistele de mare tiraj nu-mi publică lucrările, iar celelalte… pentru celelalte sunt un zero, nu însemn nimic, fiindcă nu am un nume care să-i poată atrage pe cititorii lor. Trebuie să mă ajutaţi. E de datoria dumneavoastră.

După ce îşi descărcă sufletul, tânărul îşi încrucișă braţele pe piept și luă o poziţie care arăta că el nu se va mișca de acolo până nu va căpăta un răspuns.

Elanul și înflăcărarea sa tinerească plăcură redactorului-șef Berak, care îi spuse:

— Te voi ajuta cu dragă inimă, băiatul meu. Scrie ceva despre pisici pentru *Cais Magazine* (Revista pisicilor). Ceva ca de vreo două mii de cuvinte, și-ţi garantez că schiţa dumitale va fi acceptată.

— Dar nu vreau să scriu despre pisici!

— Atunci ceva despre câini pentru *Dogs World* (Lumea câinilor).

— Nu vreau să scriu nici despre câini! Vreau să scriu despre oameni.

— Poţi să scrii și despre oameni. Dacă în povestirile dumitale există motive

religioase, trimite-le la *Chon* (Unicul). Sunt amatori cei de acolo. Au să ţi le publice!

— În povestirile mele nu există motive religioase!

— Am înţeles. În schimb, există cu siguranţă dragoste, nu-i așa?

— Dragoste există, dar…

— Niciun fel de „dar"! i-o reteză tăios redactorul-șef. Notează-ţi: revista *Breezy Stories* (Povestiri proaspete) cumpără povestiri unde-i vorba de dragoste rafinată la preţul de un cent cuvântul. Ai ceva de spus despre dragostea rafinată?

— Un moment, *mister* Berak!…

Dar redactorul-șef al revistei *The Writer,* care trecuse la subiectul său preferat, nu era ușor de oprit.

— Dacă n-o să-ţi meargă cu dragostea rafinată, urmă el cu un glas de stentor, scrie despre dragostea pasională. Povestiri despre dragostele pasionale, privite din punctul de vedere al fetelor tinere, cumpără revista *Excâting Love* (Dragoste pătimaşă). Dacă n-o să-ţi meargă cu dragostea pasională, treci la cea senzuală pentru *Thrilling Love* (Dragostea ce dă fiori).

Preţul e același, tematica aproximativ la fel. Dacă n-ai noroc nici cu cea senzuală, trimite tot ce scrii la *My Love Secrets* (Secretele mele amoroase). Numai să știi că acolo totul trebuie la persoana întâi…

De ce nu-ţi notezi ceea ce-ţi spun?!

— Fiindcă am și trimis povestirile mele la toate aceste reviste și mi-au fost restituite.

— Motivul?

— Motivul e simplu: lor le trebuie dragoste rafinată, pasională, senzuală și dracu' mai știe de care, iar eu scriu despre dragoste, așa cum este ea în viaţă!

La auzul acestor cuvinte, redactorulşeli se încruntă și-l privi cu suspiciune pe vizitator.

— Ia povestește-mi subiectul vreuneia din schiţele dumitale.

— Mă rog! zise Tom Price. Subiectul este foarte simplu. Dar principalul nu-l constituie subiectul, ci modul în care e expus. Un tânăr sărac și fără lucru iubește o fată care e vânzătoare la un magazin. Ar putea să se însoare cu ea, urmând ca până va găsi ceva de lucru să trăiască cum o da dumnezeu, din salariul ei, dar fata mai are și o mamă bătrână și bolnavă. Iar pentru toţi trei leafa asta mică nu-i de ajuns. El e nevoit să plece din oraș. Ea își dă seama că plecarea lui e pentru totdeauna. Fata trece prin niște sentimente foarte complicate: își iubește mama și îi e milă de ea, dar totodată o urăște. Doar din pricina acestei bătrâne bolnave ea trebuie să renunţe la fericirea ei. În seara zilei când el pleacă, fata stă acasă, râșnește cafea pentru mama ei și plânge. Aici am descris grozav cum cad lacrimile pe boabele de cafea, și ea râșnește mai departe, râșnește mereu. Sau să vă povestesc altă…

— Nu mai e nevoie, îl întrerupse redactorul-șef al revistei *The Writer.* Acum m-am lămurit. Vrei să scrii pe teme sociale, cum au scris Dreiser și London; pentru cititorii unei reviste de mare tiraj asta nu-i interesant. Când citește ceva cititorul vrea să simtă o plăcere, să se distreze! Cititorul are nevoie în primul rând de *happy-end-*

uri, de un deznodământ fericit înţelege acest lucru. Și când colo, dumneata îi oferi o râșniţă care râșnește lacrimi. În cafea, dragul meu, se pune zahăr, iar lacrimile sunt sărate. De altfel aș vrea să știu, ai citit revista noastră Sau nu?

James Farrel este și el un scriitor, de talent, nu-i așa?…

— Este, încuviinţă Tom Price.

— Ei bine, în numărul din februarie al revistei noastre, James Farrel a scris exact despre oameni ca dumneata. Poftim…

Și Berak scoase numărul pe februarie al revistei

The Writer, îl deschise la pagina unde era articolul despre care îi vorbea și-l citi cu glas tare:

— „Când cartea unui scriitor apare, ea se transformă într-o marfă, a cărei valoare se calculează în dolari și cenţi. Scriitorul trebuie să trăiască din acești dolari și cenţi. În majoritatea covârșitoare a cazurilor, el ar putea să câştige mai mulţi dolari și cenţi, dacă ar lupta mai puţin cu el însuși și cu concepţiile sale despre adevăr, dacă ar găsi în locul lui alte formule…”

— Ascultă! exclamă Tom Price. Astea-s niște reflecţii foarte triste și cinice. Prin ce altă formulă decât prin formula minciunii se poate înlocui „concepţia despre adevăr”? Or, eu nu vreau să mint. Nu vreau!

— Atunci scrie pentru revistele de calitate, îi zise calm redactorul-șef al revistei *The Writer.* Dar dumneata nu ești un Hemingway și niciun Faufkner…

Împacă-te atunci cu ideea că va trebui să-ţi strângi încă și mai tare cureaua și să aștepţi până când se va ivi o rază de speranţă, care s-ar putea să nu se ivească niciodată.

— Aţi uitat că v-am spus că posed o înfiorătoare poftă de mâncare?

— A, dacă vrei să mănânci, scrie pentru revistele de mare tiraj.

— Dar asta nu-i literatură, ci *business.*

— Fără îndoială !

— Dar eu nu sunt om de afaceri. Nu știu să fabric și să vând povestiri, așa cum ne învăţaţi în *The Writer.*

— Atunci fă-te ascet și… speră.

— Dar eu nu vreau să fiu nici ascet ! Vreau să mă ocup de literatură adevărată.

Redactorul-șef al revistei *The Writer* se încruntă.

— Convorbirea noastră s-a prelungit prea mult. Pot să te sfătuiesc un singur lucru: schimbă-ţi meseria.

Cu poftele dumitale de mâncare și cu concepţiile dumitale, n-o să iasă din dumneata un scriitor.

Tom Price șezu trei ore într-un mic parc, unde nu era lume și domnea relativ liniște, meditând intens și chinuitor asupra celor ce îi spusese redactorul-șef Berak.

„Mi-a spus că principalul este *happy-end*-ul se gândea tânărul scriitor. Ușor de spus, *happy-end!* Dar cum să-l găsești? Dacă însă nu reușesc să găsesc dez nodăminte fericite în povestiri, atunci deznodământul meu personal va fi îngrozitor… în cele din urmă va trebui să mă spânzur cu cureaua de la pantaloni !”.

În clipa aceea, Tom observă o vrabie care, ciripind obraznică și senină, se juca

în nisipul de pe cărare, chiar la picioarele scriitorului.

— Vrabia este o păsărică înţeleaptă, se gândi Tom Price, și deodată… o idee îi străfulgeră prin minte.

…Proprietarul fabricii de obiecte de marochinărie, la care se prezentă Tom Price a doua zi dimineaţă, îl întrebă mirat, după ce citi în fugă manuscrisul povestirii sale:

— Dar nu înţeleg, *mister* Price, ce legătură are asta cu mine și cu fabrica mea?…

— N-aţi citit atent, răspunse foarte sigur de el Tom.

În povestire scrie că un tânăr sărac și șomer, văzând că nu se poate căsători cu fata pe care o iubește, hotărăște să se sinucidă. Încearcă să se spânzure, dar cu reaua de la pantaloni produsă la fabrica dumneavoastră se dovedește a fi din piele putredă, așa că în clipa fatală se rupe, și tânărul rămâne în viaţă. Zguduită de această întâmplare, mama fetei, care era bolnavă, moare, și fata, scăpând de povară, se mărită cu omul pe care îl iubește. Este un deznodământ fericit? Este!

Prin urmare puteţi fi pe deplin convins, stimabile domn, că povestirea aceasta va fi publicată. Acum hotărâţi singur: să las în povestirea mea numele dumneavoastră și al firmei dumneavoastră sau să le trec sub tăcere? Mă înţelegeţi?!

— Înţeleg, mormăi printre dinţi proprietarul fabricii de produse de marochinărie, se ridică de la birou, se apropie de casa de bani și, oftând greu, scoase de acolo carnetul de cecuri.

Doi ani după această întâmplare, Tom Price a publicat schiţa autobiografică *Cum am devenit şantajist,* care a avut un succes răsunător, devenind o carte la modă.

Critica a lăudat-o. A plăcut enorm cum eroul povestirii — om cu duh și iniţiativă — a știut să-și șan tajeze clienţii în chip spiritual și elegant.

Astăzi Tom Price este un om bogat.

În grădina vilei sale din afara orașului, se află o sculptură reprezentând o vrabie, care ţine între ari pioarele ei desfăcute colecţia pe un an a revistei *The W riter.*

Când Tom Price este întrebat ce semnificaţie are această sculptură, scriitorul nu răspunde, ci se mulţumește să zâmbească enigmatic.

URECHEA CARE AUDE TOT

Într-o dimineaţă, *mister* Charles Pluming, un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani, masiv și roșu la faţă, intră în biroul lui Henry Cremer, un cunoscut avocat din provincie (nu precizez statul și orașul, fiindcă nu are nicio importanţă).

Avocatul Cremer, bărbat uscăţiv cu părul negru, dar cu tâmplele cărunte, foarte pus la punct și cu o siluetă care și-a păstrat linia sportivă, se ridică de la birou ca să-și salute clientul. Acesta se Prezentă, se așeză într-un fotoliu și, după o pauză care îşi avea tâlcul ei, spuse:

— M-am hotărât să mă adresez dumneavoastră, *mister* Cremer, fiindcă mi s-a spus că sunteţi un om discret, care știe să-și ţină gura.

Avocatul confirmă din cap și se aplecă ușor înainte, ca un *setter* care a mirosit vânatul și se pregăteşte să-l înhaţe…

— Chestiunea o privește pe soţia mea, *mistress* Eva Pluming, continuă clientul. Este o problemă delicată, încurcată, și trebuie s-o aranjez în așa fel încât nimeni să nu afle acest secret al meu de familie… Înţelegeţi și dumneavoastră, sunt un om de afaceri, un comerciant… Și dacă clienţii vor afla că soţia mea…

— Nicio vorbă mai mult ! strigă deodată avocatul Cremer, ridicând mâna ca la stop.

Charles Pluming se uită la el mirat.

— Ce s-a întâmplat, *mister* Cremer?

Avocatul arătă spre un perete al biroului și spuse cu glas tare, răspicat și clar „de parcă ar fi dictat unei stenografe nevăzute:

— Din păcate, *mister* Pluming, și noi, avocaţii, avem… concurenţii noștri. S-au mutat aici în casă niște vecini noi. Bănuiesc că trebuie să fie oamenii avocatului Harry Fox. Această gorilă roșcovană (și rosti cuvântul „gorilă" cu vizibilă plăcere) este capa bilă de orice… S-ar putea să fie ascultată convorbi rea noastră. Și să se înregistreze!

Cremer îi făcu expresiv cu ochiul clientului său și pe un ton și mai tare, de zeflemea, întrebă, uitându-se la perete:

— Cum e audiţia astăzi, băieţi?!

Apoi se sculă și, fără a mai scoate o vorbă, îi făcu semn lui Charles Pluming, care era complet năucit, să-l urmeze.

Ieșiră în stradă. Avocatul îl luă pe Pluming la braţ și porniră să se plimbe. Când obrajii și urechile lui

Charles Pluming îşi reluară mai mult sau mai puţin culoarea normală, avocatul îi spuse încet:

— Oare n-ai citit în ziare, scumpul meu *mister*

Pluming, despre raportul pe care l-a făcut detectivul particular Bernard Spendel membrilor Congresului?

— N-am citit… Mi-a scăpat.

— Tehnica înregistrării convorbirilor particulare, *mister* Pluming, a făcut în minunata noastră ţară progrese atât de uluitoare, încât există întotdeauna riscul ca un om cumsecade, încredinţând unui alt *gentleman* un secret la care ţine personal foarte mult, să-și vadă interceptată convorbirea de către un al treilea om cumsecade, care s-o înregistreze pe bandă cu scopul — cum spunem noi, juriștii — „de a trage pentru sine avantaje materiale de pe urma celor auzite"…

S-au inventat în materia asta sisteme care întrec orice închipuire! Iată de ce am vrut să plecăm din biroul meu. Căci dacă noii mei vecini sunt într-adevăr agenţii lui Fox, ei vor fixa de perete un microfon de ultimul tip, și oricât de gros ar fi, ar auzi tot. Secretul soţiei dumneavoastră n-ar mai fi prin urmare niciun fel de secret. Nu o dată am păţit eu asta!

— Vă înţeleg, spuse Charles Pluming, uitându-se recunoscător la avocat. Totuși, trebuie să vă încredin tez secretul, căci altfel nu vă veţi putea ocupa de

această afacere.

— Fără îndoială. Dar… dumneavoastră aveţi concurenţi, și eu am concurenţi. Trebuie să fim ai dracu' lui de prudenţi. Să mergem! Până la urmă o să găsim noi o cale!

Merseră câtva timp tăcuţi. Apoi avocatul Cremer spuse:

— Spendel a comunicat membrilor Congresului că astăzi au început să se folosească dispozitive de ascultare electronice, care pot fi instalate absolut pretutindeni. Înainte se spunea că „zidurile au urechi". Acum pot să aibă urechi și masa la care staţi, și bastonul pe care-l învârtiţi cu atâta nepăsare. Da, da, și bastonul, scumpe *mister* Pluming. Și el poate… să asculte, să în registreze și să-ţi facă o porcărie!

Charles Pluming se opri, ridică bastonul său masiv până la înălţimea ochilor și privi câtva timp cu teamă mânerul lui de fildeș, de parcă l-ar fi întrebat: „Ce-ai de spus în privinţa aceasta, canalie?"

Dar mânerul tăcea enigmatic.

— Dacă ştiţi că sunteţi urmărit și că cineva vrea să afle ceva despre dumneavoastră, nu trebuie să vă încredeţi în obiecte atât de primejdioase ca umbrela sau bastonul, continuă să-l dăscălească avocatul Cremer, după ce porniră mai departe. În orice caz, să nu le lăsaţi cumva prin vreun antreu… că altfel s-ar putea să le găsiţi împănate, mă înţelegeţi? Luaţi-le cu dumneavoastră oriunde vă duceţi și fiţi mereu cu ochii pe ele.

Cotiră după colţ și o apucară pe o stradă liniștită, înspre un scuar, a cărui verdeaţă veselă te atrăgea de departe.

La intrarea în scuar se aflau câteva cabine telefonice.

— Iar de telefon să uitaţi cu totul, spuse avocatul Cremer pe același ton *ex catedra.* În zilele noastre nu poţi vorbi la telefon decât despre vreme și despre boală.

Spendel a declarat în Congres că astăzi convorbirile telefonice sunt ascultate cu ajutorul bobinelor de inducţie, fără a se atinge firele, de la o distanţă până la 20 de picioare.

— Dar cum ascultă?

— Eu nu sunt specialist, scumpe *mister* Pluming, dar Spendel susţine că e tot atât de simplu ca doi ori doi. Iau o bobină de inducţie făcută după un sistem special, ca un aparat pentru surzi — dar puţin modificat — și merg în urma dumneavoastră. Dumneavoastră intraţi într-o cabină, iar eu mă instalez alături. Și chiar dacă în cabinele învecinate ar trăncăni zece sau douăzeci de femei din cele mai gălăgioase, eu tot vă voi putea auzi și înregistra convorbirea! Uitaţi de existenţa telefonului, *mister* Pluming, uitaţi !

În scuar era puţină lume. Avocatul și clientul său găsiră o bancă liberă, pe o alee îndepărtată. Examinară cu atenţie bastonul lui Pluming și ajunseră la concluzia că nu e cazul să le inspire teamă.

— Acum vorbiţi, zise avocatul, după ce-și roti atent privirile în jur, dar mai bine în șoaptă.

— Este vorba de soţia mea, *mistress* Eva Pluming, începu încet omul de afaceri. Recent am aflat că ea…

— Un moment! Opriţi-vă! Niciun cuvânt mai mult! îl întrerupse deodată avocatul Cremer, ridicându-se de pe bancă. Vedeţi mașina aceea care s-a apropiat? Aceea, de culoare cafenie?

— O văd!

— Sunt „ei". Ascultă convorbirea noastră.

— Cum puteţi spune una ca asta, *mister* Cremer?!

Până la mașina aceea sunt cel puţin o sută de iarzi. Și apoi… nici dumneavoastră și nici eu nu avem asupra noastră un microfon, care…

— Adevărat, dar Spendel a spus că microfonul nu este neapărat necesar. Aparatul se găsește acolo, în automobil. Spendel susţine că Distanţa de o sută de iarzi e pentru el un fleac. Pot asculta și de la distanţe mai mari. Sculaţi-vă și luaţi-o din loc. Eu am să vă urmez. Trebuie să ne ducem în Parcul Central, poate găsim acolo o soluţie.

După jumătate de oră, ședeau amândoi pe malul lacului din Parcul Central. Sufla un vânt destul de rece, totuși avocatul fu de părere că vor trebui să închirieze niște costume de baie și să se bage în apă, pentru că pe mal el nu poate să garanteze păstrarea secretului unui client, care este în mod evident urmărit.

— În apă n-au unde să se ascundă, argumenta cu căldură avocatul Cremer. Pe când aici… fiecare tufiș poate să aibă urechi, scumpe *mister* Pluming, fiecare tufiș. Nici nu vă închipuiţi ce drăcii s-au inventat acum!

Se duseră la administraţia ștrandului și se întoar seră cu două costume de baie negre.

În cabină, în timp ce Pluming se dezbrăca și își trăgea costumul de baie pe trupu-i de o culoare roză, care semăna cu cea a cărnii tocate de viţel, avocatul care apucase să se dezbrace înainte zâmbi și, făcând cu ochiul omului de afaceri, îi zise:

— Știţi, scumpe *mister* Pluming, abia acum am început să am încredere în dumneavoastră. Mă obseda ideea că v-a trimis special la mine animalul acela de

Fox… ca să mă trageţi de limbă. Acum când vă văd gol îmi dau seama că nu aveţi nici magnetofon de buzunar nici aparat de radioemisie în miniatură și că sunteţi într-adevăr un client, și nu altceva. Să mergem, *mister* Pluming.

Avocatul uscăţiv și vânos intră repede în apa rece a lacului, dar Pluming, gras și friguros, se mai foi multă vreme pe mal. Se așeză pe vine ca femeile ca să-și ude mai întâi spatele, și scotea niște scheunături de-ţi era mai mare mila de el. Cremer avu mult de furcă până să-l aducă unde era apa mai adâncă, spre a îi cât mai departe de ochii și urechile indiscrete. În sfârşit, acolo unde apa le ajunse amândurora până la bărbie, avocatul îi zise:

— Acum puteţi vorbi, *mister* Pluming.

— Este vorba de soţia mea, *mistress* Eva Pluming, începu clientul clănţănind din dinţi. Recent am aflat…

— Staţi! Nu mai scoateţi o vorbă ! striga deodată avocatul Cremer. Uitaţi-vă!

Acolo pe mal sunt doi indivizi… ce-or fi făcând?

— Am impresia că ne fotografiază. Or fi niște fotografi amatori.

— Or fi ce ziceţi dumneavoastră, exclamă avocatul Cremer, zâmbind macabru, numai că fotografia n-are niciun amestec în chestia asta. Ei au un microfon parabolic cu ochitor telescopic! Spendel a declarat că cu ajutorul unui astfel de microfon, prevăzut cu un reflector pentru colectarea undelor sonore, se poate înregistra o convorbire între oameni care se află la o distanţă de 300 de iarzi de aparat. Înainte se înregistra în felul acesta cântecul păsărelelor, acum a venit rândul neamului omenesc. Să mergem pe mal, *mister* Pluming, căci văd că în apă n-o să reușim să facem nimic. De altfel, sunteţi vânăt din cap până-n picioare.

Când ieșiră din apă, nu mai găsiră pe mal fotografii amatori. Cremer și Pluming intrară în cabină și, în timp ce se îmbrăcau, avocatul îi propuse clientului său să se refugieze în fundul parcului, unde-s copacii mai deși, și să aibă acolo convorbirea lor secretă. Pluming se declară de acord, dar deodată avocatul observă gheata maro, voluminoasă și grea pe care o trăgea în clipa aceea omul de afaceri pe piciorul stâng și-l întrebă repede:

— Servitoarea pe care o aveţi e de mult la dumneavoastră?

— Avem o femeie nouă; pe bătrâna Polly a concediat-o *mistress* Pluming acum două luni pentru că…

— Nu este important pentru ce, îl întrerupse nerăbdător avocatul Cremer. Important este că aveţi o servitoare nouă, pe care încă n-o cunoaşteţi. Vă previn că în desiș, unde mergem să stăm de vorbă, va trebui să vă scoateţi ghetele și să rămâneţi numai în ciorapi.

— De ce să stau numai în ciorapi pe pământul umed? întrebă Pluming cu vocea plângăreaţă. Am reumatism. Și afară de asta n-am reușit nici până acum să mă încălzesc.

— Spendel afirmă că aparatele de radioemisie au ajuns să fie fabricate la niște proporţii fantastic de mici. Închipuiţi-vă un tranzistor de mărimea măciuliei unui băţ de chibrit. Să presupunem că cu concursul noii dumneavoastră servitoare, „ei" au introdus în tocul de la gheată un asemenea aparat de radioemisie și că acum „sunteţi conectat cu reţeaua"…

— Atunci ce-i de făcut, Cremer?! Cum pot eu să păstrez secretul, când în jurul nostru sunt numai urechi?!

— Puteţi: sau rupeţi tocurile de la ghete, sau staţi de vorbă în picioarele goale. Dar cel mai bine e să tăceţi, *mister* Pluming.

— Ascultaţi-mă, domnule avocat Cremer, spuse omul de afaceri, care din vânăt se făcu roșu ca macul.

În definitiv, asta e o porcărie! și aruncă pe jos gheata dreaptă. Cine are nevoie de toate astea?

— E drept că legea prevede pedepse pentru ascultarea convorbirilor particulare, dar practic este cu ne putinţă să combaţi acest rău. Tehnica s-a dezvoltat foarte mult. Și apoi, nu uitaţi că interesele securităţii statului și lupta împotriva comunismului…

— Ce-mi pasă mie de comuniști?! începu să urle Pluming. Văd că am eliberat un spiriduș dintr-o sticlă și acum el ne strânge pe noi de gât! Trăim într-o ţară liberă și ne e frică să scoatem o vorbă! Ce fel de libertate e asta, lua-o-ar dracu'?!

— Dumneavoastră n-aţi spus aceste cuvinte, iar eu nu le-am auzit! zise repede avocatul Cremer și, încheindu-și pantalonii din mers, ieși fuga din cabină.

Era o zi obișnuită. La Washington, detectivul Bernard Spendel arăta membrilor Congresului ultimele noutăţi în domeniul acusticei. Un funcţionar al Departamentului de Stat anunţa în mod oficial, cu un zâmbet politicos, pe un cunoscut scriitor american că i s-a refuzat viza de plecare la un congres pentru apărarea păcii.

În portul New York intrau mereu vase de tot felul.

Îmbulzindu-se pe punte, pasagerii admirau Statuia Libertăţii. Statuia stătea la locul unde o știm, privind oceanul, și pe chipul ei de bronz se putea citi expresia cuiva care ar vrea foarte mult să spună ceva, dar îi este frică să deschidă gura.

CARNETUL EI DE ÎNSEMNĂRI

Jurnalul, din care reproduc mai jos câteva extrase, a fost uitat de către proprietara lui la Leningrad, într-un autocar al *Inturist*-ului.[6]

Cu toate strădуinţele depuse, administraţia n-a izbu tit să descopere pe turista distrată spre a-i restitui carneţelul cu însemnări legat în scoarţe roșii de ma rochin.

Cunoscând pasiunea mea pentru tot felul de documente omenești prietenul meu Alioșa, ghid la *Inturist,* mi-a făcut dar acest jurnal al unei tinere americane, care a vizitat ca turistă Uniunea Sovietică, împreună cu tatăl și cu logodnicul ei.

Cred că nu comit o prea mare indiscreţie, publicând aceste câteva fragmente din jurnalul ei, cu atât mai mult cu cât am înlocuit numele proprii și n-am reprodus însemnările cu caracter foarte intim.

5 *mai.* Așadar, ne aflăm la Leningrad. Locuim la hotelul *Astoria.* Un hotel cât se poate de bun și foarte liniștit.

Tata încearcă mereu să mă convingă pe mine și pe Harry că trebuie să fim foarte prudenţi, întrucât „Agenţii ruși" ne urmăresc la fiecare pas.

Sunt excedată de poveţele lui. Astăzi ne-am plimbat cu mașina prin oraș. Tata care ședea alături de șofer a întors la un moment dat capul tocmai când mă sărutam cu Harry. Mi-a făcut o observaţie, spunându-mi că mă port absolut fără perdea „dincoace de cortina de fier" și că am uitat, probabil, sfaturile și indicaţiile pe care mi le-a dat înainte de plecare mătușa Liliane.

M-am înfuriat și i-am răspuns că puţin îmi pasă ce au să creadă despre mine agenţii ruși, care or fi simţind și ei dorinţa de a se săruta cu agentele lor pe o zi ca asta, atât de frumoasă, cu un soare surâzător și cu un vânt care adie dinspre golf drept în faţă.

---

[6] Organizația sovietică de turism international (n.t.).

„Cât privește pe mătușa Liliane, am zis eu, ea se află, mulţumescu-ţi ţie doamne, de cealaltă parte a cortinei dumitale de fier, și de aceea mă și simt aici în deplină siguranţă ! Tata s-a îmbufnat și n-a mai vorbit cu mine.

28 mai. Astăzi tata a susţinut sus și tare că în apartamentul nostru de trei camere este ascuns un deva un aparat, care înregistrează ce vorbim, și a început să ciocănească toţi pereţii.

Când a ajuns la peretele care desparte apartamentul nostru de cel vecin, s-a auzit din partea cealaltă un ciocănit în Semn de răspuns. Tata s-a făcut galben la faţă și a mai ciocănit o dată. Ciocănitul de dincolo de perete s-a repetat și el. Tata s-a făcut verde și mi-a spus în șoaptă:

— Este alfabetul Morse. Mă întreabă ce vreau să comunic.

— Comunică, zic, să ne aducă niște răcoritoare că vreau să beau.

Tata a șuierat la mine să tac și a spus că în apartamentul vecin se află, (fără îndoială, un agent provocator pe care el o să-l prindă numaidecât. Și a mai ciocănit din nou, întrebând:

— Dar dumneata ce vrei să-mi comunici?

Agentul i-a răspuns tot printr-un ciocănit:

— Spune mai întâi dumneata.

Tata a găsit imediat răspunsul cel mai ingenios:

— Nu, spune dumneata mai întâi.

Agentul însă, care nu era de loc mai prejos decât tata ca ingeniozitate și spirit, i-a replicat:

— Nu, mai întâi dumneata.

Tata nu s-a pierdut cu firea și a ciocănit repede:

— Nu, dumneata !

Agentul i-a bătut fulgerător:

— Dumneata!

Și au ciocănit așa reciproc destul de multă vreme, până când eu m-am plictisit și am bătut atât de tare cu pumnul în perete, încât agentul a amuţit pe loc.

Foarte enervat, tata a început să mă ocărască și mi-a spus că „i-am subminat" tot planul. Am hotărât să ne ducem la Harry în cameră să ne sfătuim cu el ce să facem.

Când am ieșit pe coridor, a apărut din camera de alături *mister* Wallins, un om mai în vârstă, negustor de vite din Chicago. Traversaserăm împreună oceanul.

Tata s-a uitat la Wallins, Wallins la tata. Și deodată tata a exclamat:

— Hallo, Wallins! Prin urmare, dumneata ești vecinul nostru?

— Da, m-am mutat astăzi, i-a răspuns Wallins.

Îmi place mai mult la etajul întâi.

A tăcut o clipă, apoi s-a uitat încă o dată bănuitor la tata și l-a întrebat:

— De ce dracu' mi-ai bătut în perete?

— Dar dumneata de ce mi-ai bătut?

— Spune dumneata mai întâi! a zis Wallins.

— Nu, spune dumneata mai întâi, a răspuns tata.

Și atunci am început să râd atât de tare, încât mi s-a făcut rău și tata și *mister* Wallins au alergat fie care în camera lui să-mi aducă apă.

30 mai. Iar a nimerit tata cu oiștea-n gard. Nu vrea să asculte niciodată ce spun ghizii, considerând că toate explicaţiile lor sunt „propagandă rusească". Din această cauză i s-a întâmplat și un incident neplăcut.

Am fost conduși să vedem casa-muzeu a poetului Pușkin de pe Moika. Pușkin a fost un mare poet rus (cum e Longfellow la noi) și a trăit în sec. al XIX-lea.

Tata bineînţeles că n-a ascultat amănuntele pe care le-a dat ghidul despre Pușkin și, ajungând în antreul apartamentului unde a locuit poetul, s-a desprins de grup și a început să se plimbe singur prin casă. Apoi a revenit în mijlocul nostru, iar după ce ne-a făcut cu ochiul mie și lui Harry i-a zis tare ghidului nostru:

— Apartamentul e bun, deși întrucâtva demodat în ce privește dependinţele. Aș vrea însă să pun câteva întrebări celui care locuiește aci ca să-mi fac o idee mai completă despre nivelul vostru de trai.

Harry și cu mine am încremenit !

Ghidul i-a răspuns calm:

— Din păcate, *Sir,* acest lucru e imposibil.

Tata ne-a mai făcut odată cu ochiul în modul cel mai stupid și a zis:

— Imposibil, fiindcă stăpânul casei nu are dreptul să comunice cu străinii, nu-i așa?

Turiștii au început să râdă, dar tata a crezut că nu râd de el, ci aprobă prin râsul lor curajul și spiritul lui, și și-a luat o poză ţanţoșă, așteptând răspunsul ghidului.

Ghidul i-a spus:

— Nu, *Sir,* nu ăsta e motivul. Nenorocirea face ca stăpânul casei să nu mai fie în viaţă.

— Atunci aș vrea să stau de vorbă cu văduva lui, a zis tata.

— Și văduva a murit, a răspuns ghidul, în hohotele de râs ale tuturor celor prezenţi.

N-am mai putut să mă ţin și, ca să-l scot din încurcătură pe bietul tata, am zis tare că așa e el, un om glumeţ.

Apoi l-am luat de braţ, l-am tras deoparte și i-am supus că dorinţa sa de a sta de vorbă cu un om care a fost ucis în duel în 1837 este materialmente irealizabilă. Tata a făcut feţe-feţe.

2 iunie. Astăzi tata și-a cumpărat o balalaică spre a avea un suvenir din Rusia. Și-a băgat în cap că toată cultura muzicală rusă stă în acest instrument popular cu trei coarde, care nu-i lipsit de un farmec original. Și e imposibil să discuţi cu el. Când îi vorbesc de minunăţii pianiști și violoniști sovietici ca Ghilels și Oistrah, dă din cap furios:

— Nu pricepeţi nimic! Poporul lor nu recunoaşte altceva decât balalaica.

Către seară m-am dus să mă plimb cu Harry, iar când ne-am întors, iată peste ce scenă am dat cu ochii în camera noastră: femeia de serviciu Katia (o fată foarte simpatică) cânta ceva eroic, iar tata, lângă ea, încerca s-o acompanieze la balalaică. Am aflat că, vrând să-și verifice ipoteza, tata o rugase pe Katia să-i cânte

ceva la balalaică, dar ea i-a răspuns că nu știe. „Dar la ce instrument știi să cânţi?”, a căutat s-o descoasă tata. „La pian”, i-a răspuns Katia. Neîncrezător, tata a ţinut s-o pună la probă, astfel încât fetei nu i-a rămas altceva de făcut decât să se așeze la pian.

8 iunie. Astăzi ne-am dus toţi trei — tata, Harry și cu mine — să ne plimbăm pe jos prin oraș. Leningradul este foarte frumos. La fiecare pas întâlneşti privelişti uimitoare și e o încântare să admiri malul Nevei. Harry și-a luat aparatul fotografic. Din această cauză s-a iscat o discuţie cu tata, care era categoric împotrivă ca el să-și ia aparatul. Tata i-a spus că rușii sunt oameni extrem de bănuitori, văd în fie care străin un spion, și când îl mai și zăresc cu un aparat fotograffic îl iau imediat de guler și-l bagă la închisoare. Harry i-a răspuns că astea sunt prostii.

„Ai să vezi!”, i-a zis tata pe un ton sumbru. „Ce-o să văd?”, a întrebat Harry. „Ai să vezi că o să te aresteze și o să trebuiastă să mai intervin prin Ambasadă ca să te scot”, a spus tata și s-a îmbufnat.

Am ajuns pe malul Nevei. Râul, încorsetat între pereţii de granit ai cheiului, îşi purta maiestuos valurile de un albastru-cenușiu spre mare. Ne-am oprit, fermecaţi, ca să admirăm minunata privelişte. Și Harry a zis deodată că vrea să fotografieze fortăreaţa Petropavlovsk. „Ai înnebunit? a izbucnit tata.

Să fotografiezi o fortăreaţă? O să te înhaţe imediat!”

Eu, firește, am ţinut partea lui Harry și mi-am și exprimat dorinţa ca pe fondulfortăreţ ei Petropavlovsk să mă fotografieze pe mine, dar tata m-a apucat de mină să mă reţie și m-a ameninţat că mă dezmoștenește, dacă mă depărtez de lângă el. Harry s-a dus la vreo zece pași mai încolo și a început să potrivească aparatul. Deodată am văzut cum se apropie de el un *policeman* (aici li se spune miliţieni) în tunică albă, cu epoleţii roșii și cu pantaloni bufanţi albaștri. Tata m-a strâns de mână și mi-a șoptit printre dinţi: „Gata! Acuși o să-l aresteze pe dobitocul tău și o să trebuiască să alerg pe la închisori să-l scap!” Trebuie să recunosc că nici eu nu prea m-am simţit pe roze. Am văzut că miliţianul îi spune ceva lui Harry și dă din mâini, iar Harry îi răspunde tot prin gesturi. Apoi i-a luat lui Harry aparatul.

Tata a mormăit printre dinţi: „Gata! I l-a confiscat!” *Policemanul* rus l-a așezat pe Harry cu spatele la parapetul cheiului, s-a îndepărtat cu câţiva pași, a pus aparatul în dreptul centironului și l-a fotografiat. „Pentru fototeca poliţiei!”, mi-a zis tata. După ce l-a fotografiat, *policemanul* rus i-a dat lui Harry aparatul înapoi. Harry i-a zâmbit și l-a bătut peste umăr. *Policemanul* l-a salutat cu mâna la chipiu. Tot prin gesturi, Harry l-a poftit să treacă lângă parapet. *Policemanul* s-a supus și acum l-a fotografiat Harry pe el. Tata clipea din ochi, nemaipricepând nimic. S-a repetat din nou scena “bătutului” peste umăr și a salutului. În sfârșit, Harry s-a întors lângă noi și ne-a spus că *policemanul* rus s-a dovedit a fi un pasionat fotograf amator și, observând că Harry nu fixează distanţa cum trebuie, i-a venit în ajutor. Au izbutit să se înţeleagă între ei, fiindcă fotografii amatori au limbajul lor… așa cum câinii și-l au pe al lor și îşi pot spune o poveste întreagă mișcând numai din coadă.

Seara am developat împreună cu Harry cele două fotografii și i-am dăruit tatii poza *policemanului* rus având ca fundal fortăreaţa Petropavlovsk, și pe poză i-am

scris următoarea dedicaţie: „Scumpului meu tătic, cu rugămintea că dacă vrea să dezmoștenească pe obraznica lui fiică să lase toată averea acestui simpatic miliţian din Leningrad”.

SLUJBA GREA

De data aceasta orele de serviciu se scurgeau calm, fără întâmplări excepţionale și fără prea mari buclucuri. De pe stradă erau aduși la secţia de miliţie numai beţivi, dar și beţivii. Se nimeriseră în ziua aceea cam ciudaţi — mohorâţi și cuminţi. Nu făceau scandal, nu se împotriveau, ci se uitau doar blând, cu ochii împăienjeniţi, la miliţieni și la sublocotenentul

Govorkov și spuneau tot felul de prostii.

De bucurie că orele de serviciu se vor încheia azi cu bine și fără istorii, Govorkov se și gândea că va pleca frumușel pe jos acasă ca să profite de razele calde ale soarelui de primăvară, și îşi zicea că va intra la „Gastronom” să cumpere două sticle de bere „Jiguli”, iar după ce va lua masa se va culca liniştit, când deodată se auziră afară niște voci furioase, se deschise ușa și în camera ofiţerului de serviciu nă vălură zgomotoși Olga Ivanovna, soţia sublocotenentului Govorkov, Kurpeev, miliţianul din post, care ţinea strâns de mână pe un băieţaș necunoscut de vreo 10 — 12 ani, cu capul gol și cu un paltonaș zdrenţuit și murdar. Olga Ivanovna, o femeie înaltă și grasă, cu o faţă rotundă ca un ceaun, dar de culoare arămie, se apropie de bara care despărţea biroul ofiţerului de serviciu de „accesul publicului” și spuse gâfâind și foarte nervoasă:

— Tovarășe ofiţer de serviciu, n-am venit la dumneata în calitate de nevastă legitimă, ci ca recla mantă… și vă rog să mi-l judecaţi pe derbedeul ăsta cu toată asprimea… la tribunalul de minori… Sau, mă rog, cum știţi… Și să ţii seama, Pavel — uite, ţi-o spun de faţă cu Kurpeev — că dacă nu-l pedepsești cum trebuie pe derbedeul ăsta, nici să nu mai dai pe-acasă!… Ţi-o declar în mod oficial, tovarășe ofiţer de serviciu… Și te rog să treci asta în procesul-verbal de interogatoriu!…

Govorkov ascultă tot discursul acesta cu o grimasă de suferinţă și răbdare pe

faţa lui cumsecade de ostaș; totuși izbuti să se stăpânească, îşi încleştă maxilarele și zise grav și oficial:

— Cetăţeană Govorkova, tăceţi puţin și lăsaţi-mă să mă lămuresc despre ce este vorba.

— Păi asta zic și eu: lămurește odată! Și procedează cu toată asprimea. Nu văd niciun fel de respect… Și mi-e rușine de vecini! Treci ce zic în procesul-verbal!

— Olga! Ţi-am zis ceva!

— Ce Olga? Ce-ai zis?! Eu spun adevărul! În curtea noastră e un dezmăţ și o deșănţare morală…

Și mai locuiesc și miliţieni în casă… Dar nu iau niciun fel de măsuri… Uite acum unde am ajuns. Te felicit! Te rog să treci și asta în procesul-verbal.

— Ptiu, smintită mai ești! și Govorkov scuipă cu furie și se sculă de la birou. Cetăţeană Govorkova, ce ești dumneata în definitiv: femeie sau mitralieră?

Îţi turuie gura ca o morișcă! Kurpeev, ce s-a întâmplat?

— Nu știu, tovarășe sublocotenent. Stăteam în post… Deodată văd că vine Olga Ivanovna (aici miliţianul zâmbi ironic, dar abia perceptibil), îl trage pe ăsta de mână (și făcu semn cu capul spre băieţaș) și-mi zice: „Du-mă, Kurpeev, la Pavel Stepanoviei, căci mi-e teamă ca nu cumva banditul ăsta minor, dacă încearcă să fugă, să nu-mi provoace un infarct!" N-am mai întrebat că-mi zic: o fi vreo chestie de familie !

Băieţașul, cu capul în pământ și cu ochii la vârfurile pantofilor săi scâlciaţi, îşi trăgea mereu nasul.

Govorkov n-avu altă cale decât să se adreseze iar mânioasei sale neveste.

— Hai, spune… Spune, cetăţeano, ce s-a întâmplat?

— Era cât p-aci să spargă geamul de la odaia ta cu praștia. Derbedeul ! L-am prins asupra faptului și i-am luat praștia ca corp delict!

Și Olga Ivanovna scoase din buzunarul pardesiului ei bordo instrumentul naiv de care atârna un elastic — tristă copie a faimoasei și teribilei praștii cu care micul și viteazul David l-a doborât, zice-se, pe găliganul acela nătăifleţ de Goliath — și o puse pe biroul soţului.

— Poftim ! Și rog să se anexeze la procesul-verbal!

— Ia las-o cu procesul-verbal. Al cui e?

— Al apartamentului !0!. E băiatul lui Volosov, dispecerul de la Autobază. Îl cheamă Vitka. Știu tot!

Am luat toate informaţiile. Ar trebui amendaţi și părinţii pentru faptele lui huliganice… Să știe de respect! Și rog…

— … să se treacă în procesul-verbal. Știu. Dar acum mai taci! Govorkovâşi încruntă sprâncenele albicioase, și se întoarse cu tot corpul spre nefericitul Vitka Volosov, să-l mănânce nu altceva: De ce ești derbedeu, răspunde, hai?!

Fără să ridice capul, criminalul continua să se smiorcăie și se ţinea din răsputeri să nu izbucnească în plâns.

— Hai! Vorbește!

— N-am făcut fapte de astea, cum le ziceţi, nene.

Eu… nu în fereastra ’mneavoastră am vrut să dau… Eu am ochit în cotoi!…

— Ce fel de cotoi?!

— Unul roșcovan, nene, și care nici nu-i din curtea noastră.

— Cu atât mai mult asta-i huliganism, zise aspru Govorkov și adăugă, făcându-i morală: Tu ești doar elev. Ai învăţat la școală că cotoiul este, ca și câinele, un animal domestic, (folositor. Regulamentul interior nu interzice cotoilor să locuiască în casele sovietelor locale. Poate că i s-a dat drumul, săracul, din casă să-și facă nevoile. – … Să respire aer curat. Iar tu… gata, cu praștia?!

— Nu, nene, nu respira: se furișa spre o porumbiţă albă.

— Ei, și ce-i dacă se furișa? Pe vremuri motanii, pisicile, au fost animale de pradă, pe când tu ești om…

adică nu chiar om întreg, dar jumătate de om tot ești. Dacă l-ai văzut că o pândește, trebuia să-i dai un avertisment, să ţipi la el sau să baţi din picior, și abia apoi să-i aplici sancţiunea !

Nene, era gata să se repeadă la ea ! Și porumbiţa aceea nu-i o porumbiţă obișnuită…

Aici Olga Ivanovna nu se mai putu stăpâni și în interveni în interogatoriu care, după părerea ei, se desfășura într-un mod prea liberal.

— Auzi, nu-i obișnuită, o fi de aur, nu? făcu ea în batjocură și, cu o reînnoită furie, se năpusti asupra lui Govorkov: Ce-!! mai asculţi?! întocmește procesul-verbal! Din cauza pupezei lui plouate era să rămânem noi Fără geamuri!

Vitka Volosov se uită furios la ea.

— Pupăză plouată! Mult vă mai pricepeţi la porumbei. Eu cresc perechea asta de porumbei pentru Festival!

Auzind cuvântul „festival”, Govorkov și Kurpeev se uitară cu înţeles unul la altul, iar Kurpeev, băiat isteţ, zise într-o doară pe un ton absolut neutru:

— Sunt mulţi copii care cresc porumbei pentru Festival. Va fi nevoie de un număr mare… Așa că sunt chiar încurajaţi să…

— Încurajaţi ca să ne spargă geamurile? îl întrebă Olga Ivanovna, tot înfiptă și batjocoritoare.

— Nene, da ce? Eu am făcut parcă asta înadins?

Începu să plângă imediat Vitka Volosov, simţind de partea sa sprijinul reprezentanţilor autorităţii. Și doar n-am lovit nici în geam, nici în cotoi. De ce, nene, de ce m-a adus la miliţie?!

— Știi ceva, Olia, hai să-l iertăm de data aceasta, spuse deodată Govorkov ferm și hotărât. Nu văd în fapta lui un act intenţionat de huliganism. Și cu atât mai mult cu cât e vorba de Festival…

Obrajii arămii ai Olgăi Ivanovna se făcură bordo, ca pardesiul ei, și asta nu era semn bun.

— Să nu fi fost eu ţi-ar fi sfărâmat dobitocul nu numai geamul, ci și autoritatea, ţipă ea. Râd vecinii !

Nici nu mai pot ieși în curte… Și vrei să-l ierţi? !

Nu sunt de acord și te rog să treci asta în procesul-verbal !

— Dar înţelege odată, femeie, că e vorba de Festi-val!

— Te-ai agăţat de un cuvânt şi-l repeţi ca un papagal: „Fes-ti-val, Fes-ti-val !”.

Maxilarele lui Govorkov se încleștară din nou.

— Te rog să nu ţipi într-o instituţie publică, cetăţeană Govorkova. Și te rog să părăsești localul… Că putem folosi și forţa, dacă ești atât de înapoiată.

Olga Ivanovna se uită nedumerită la soţul ei, totuși făcu brusc stânga-mprejur și se îndreptă spre ușă.

În prag se opri și-i zise pe un ton ameninţător și foarte ceremonios:

— Bine, mă duc! Dar când ai să vii acasă am să-ţi arăt eu „festival”!

Ieși, și în camera ofiţerului de serviciu se făcu o tăcere apăsătoare.

— Mda, rupse în cele din urmă tăcerea Govorkov, jenat, și continuă, vorbind mai mult ca pentru sine:

Există pe lume neveste care pricep… momentul politic… și sunt conștiente, iar altele… Grea e totuși slujba noastră, Kurpeevi…

— Da, tovarășe sublocotenent, nu-i ușoară.

— Nene, dar eu ce fac acum? întrebă Vitka Volosov cu o voce plângăreaţă.

— Te duci acasă! urlă Govorkov la el. Vă faceţi de cap prin curte și apoi din pricina voastră… tragem noi… Marș de aici!…

Vitka dispăru ca proiectat de suflu.

…Orele de serviciu se terminaseră de fapt, dar lui

Govorkov nu-i venea să se ducă acasă. La ce masă se mai putea aștepta acum, ce gust mai putea să aibă berea? Va trebui să mănânce astăzi singur la can tină, și apoi să caute să-și împuște undeva vremea până seara. Dar după felul cum se prezentau lucrurile, nici seara nu avea șanse să scape de războiul stârnit în căminul său conjugal !

UN NUMĂR MISTERIOS

Închipuiţi-vă un elefant mai bătrâior și blând, a cărui trompă s-a făcut mică ajungând la dimensiunile unei pătlăgele, de o superbă culoare liliachie — dar de culoarea liliacului franţuzesc: roșiatică — puneţi-l

să stea pe picioarele dinapoi, îmbrăcaţi-l într-o haină de culoare închisă și în pantaloni largi, legaţi-i o cravată în așa fel încât să-i stea cât se poate de strâmb și-l veţi avea în faţă pe Senea Ciobotov, aproape în mărime naturală.

Să nu credeţi că-l descriu așa fiindcă n-ar fi o fiinţă simpatică. Nu! Nu face rău nimănui și aduce chiar folos. Totuși, nimeni nu mă enervează mai mult ca drăguţul și simpaticul Senea Ciobotov. Și vreţi să știţi de ce? Fiindcă Senea Ciobotov este fantastic de curios.

Și să nu vă închipuiţi că socotesc curiozitatea un atât de teribil viciu omenesc. Dimpotrivă, socot chiar că mulţumită sentimentului curiozităţii a izbutit hirsutul nostru strămoș din antediluvienele vremuri să ajungă din maimuţă om.

Pe când un roi întreg de maimuţe sălta și se învârtea fără niciun fel de griji printre liane, el — strămoșul — (sau poate ea) s-a uitat deodată la o creangă

groasă, care zăcea în iarbă, și-a zis: „Mă roade curiozitatea să văd dacă aș putea eu ridica asta numai cu labele mele «superioare»?”

Și de la „asta” s-a ajuns în cele din urmă la televizor, avion cu reacţie și bombe cu hidrogen.

Curiozitatea lui Senea Ciobotov, însă, e de altă natură. E o curiozitate gratuită și sterilă. Senea este curios ca un popândău din stepă sau ca un oblete tânăr și atât de ahtiat să apuce orice, încât apucă și un cârlig fără momeală.

De cum îl întâlneşti, începe:

— Ei, ia spune, ce se mai aude?

— Nu se aude nimic, Senea, toate îs cum le știi.

— Lasă-te de chestii din astea! Te învârtești doar prin atâtea cercuri (și Senea face un semn cu degetul spre sferele cerești). Povestește!

— Nu știu nimic, Semion. Dă-mi pace!

— Lasă, văd eu că știi ceva (și ochișorii lui de elefant încep să-i joace neastâmpăraţi, poznași). Cum de nu ţi-e rușine să ai secrete faţă de mine?

— Du-te dracului, mă Senka, mă!

— Sigur, nu-i nimic mai simplu decât să înjuri, dar să ajuţi pe cineva, asta nu ești în stare. În definitiv, ai obligaţia morală să-mi povestești ceea ce știi tu, și eu, dintr-un motiv oarecare, nu știu.

— Obligaţie morală?!

— Da, da, morală. Eu nu sunt pentru tine un necunoscut întâlnit întâmplător pe stradă… Lucrăm în definitiv în același domeniu. Și ai datoria morală să mă informezi în interesul nostru comun… spre a mă orienta politicește… Ei hai, scumpule, nu mai sta așa bosumflat!…

De obicei, ca să scap de această pisălogeală, îi dădeam câte o „noutate” citită în ziare în urmă cu trei zile. El mă asculta cu religiozitate, îmi strângea apoi mâna cu recunoștinţă și fugea repede să dea mai de parte știrea. Se întâmpla însă ca de cele mai multe ori prietenii să-l certe: „Cum, Semeon, nu ţi-e rușine?

Om cu știinţă de carte și să nu citești gazetele?!”

Dar aceste pedepse mărunte nu prea aveau efect asupra elefantului nostru, cu pielea cam groasă. Și m-am gândit atunci că ar trebui găsit ceva să-l usture mai tare. Și ocazia s-a ivit.

Într-o zi, vin la club, unde aveam o ședinţă la care eram obligat să asist, deși nu era prea importantă. La club dau de Senea Ciobotov. Cravata într-o parte, nasul-pătlăgică strălucește în toate culorile spectrului solar.

— Noroc, Senea!

— O, noroc! Ei, ce mai e nou? Ia spune!

— Nimic nou, Senea. Toate cum știi.

— Lasă-te de astea! Tu te învârtești doar… (și iar a făcut semn cu degetul spre sferele cerești). Povestește!

Și încremeni, uitându-se în gura mea.

— Bine, îi zic eu răspicat, cu gândul să-l execut de data asta crâncen. Am să-ţi povestesc ceva. Un lucru foarte important și care ne privește pe toţi. Dar nu pot

acuma că începe ședința. Amintește-mi după ședință. Și… ţine minte numărul „204”.

Scânteia aceea de curiozitate care îi juca totdeauna în fundul ochilor săi de elefant se făcu deodată cât o flacără mare gata să înghită totul.

— Dar ce-i cu acest „204”? Ce-o fi vrând să în semne? Are vreo legătură cu ceea ce vrei să-mi povestești?

— Păi sigur, are o legătură directă. Dar… despre asta îţi spun eu pe urmă. Să intrăm mai repede, nu-i frumos să întârziem!

Ședința fu cât se poate de plicticoasă. Raportorul rumega la nesfârșit frazele, explicând „cu cuvintele lui”.

tot felul de adevăruri arhicunoscute și de lucruri general valabile. Senea Ciobotov se aplecă de câteva ori la urechea mea și-mi şopti rugător:

— Ei hai, spune-mi !

— Tu… ai reţinut numărul pe care ţi l-am spus?

— L-am reţinut: „204”. Hai, vorbește!

— Mai târziu! Lasă-mă să ascult!

Începură discuţiile, la fel de plicticoase ca și raportul. Din nou, negăsindu-și astâmpăr, Senea Ciobotov începu să mă sâcâie, dar eu, necruţător, mă ţineam tare.

— Îţi spun tot, dar… după ședinţă. Tu nu uita însă numărul.

Se făcu o pauză. Am ieșit să fumăm o ţigară. Senea

Ciobotov începu iar să mă implore:

— Ascultă, astăzi e onomastica nevesti-mii. Am musafiri acasă… Voiam să plec imediat după pauză…

Arată și tu o dată că-mi ești prieten!

— Nu! i-am zis. Din două una: ori vrei să te dis trezi, ori vrei să afli noutăţi importante. Nu pot să-ţi povestesc astfel de lucruri așa, într-un picior. Mer gem împreună pe jos acasă și pe drum îţi spun tot.

Numai… nu uita numărul!

— 203… adică 204.

— Vezi, ai și început să le încurci.

— Nu, asta a fost numai așa… că m-am gândit că…

N-o să-mi ierte niciodată nevastă-mea că întârzii atât…

În sufletul lui Senea Ciobotov se dădea o luptă chinuitoare și, bineînţeles, că a învins sentimentul curiozităţii, care îl ardea mai ceva decât un ardei roșu și iute. A început să sune soneria spre a vesti sfârșitul pauzei, și Senea Ciobotov m-a urmat ca un căţeluș în sală, unde mai aveam de ascultat restul discuţiilor, cuvântul de încheiere al raportorului și un proiect de rezoluţie lung cât o zi de post.

L-am silit să bea cupa până la fund. Ședinţa s-a terminat, dar am mai stat apoi multă vreme la coadă la garderobă.

În sfârșit, mi-a venit rândul și garderobierul care mă cunoștea m-a întrebat:

— Ce număr aveţi, dacă nu vă supăraţi?

— Senea, spune numărul! comandai eu. Repede!

— 204! strigă Senea bucuros.

Îmi pusei paltonul și îi spusei:

— Asta e tot, Senecika. Mulţumesc!…

S-a uitat la mine mai întâi nedumerit, dar apoi în ochișorii lui de elefant s-au aprins niște fulgere atât de ucigătoare, încât din trei sărituri am fost în stradă. Ci tisem în Brehm că elefantul este un animal blând, dar că la furie e înspăimântător de periculos.

INIMA CREDINCIOASĂ

Într-o duminică, Serioja se duse la aerodrom s-o conducă pe Natocika. Voia să-i spună multe la des părţire și avea în cap și o frază tare frumoasă și de efect pe care şi-o repeta mereu: „Natocika, zburând cu avionul, nu uita că la Moscova te așteaptă o inimă credincioasă și iubitoare de prieten!” Dar pe neaștetate, cum se întâmplă întotdeauna, s-a anunţat prin megafon că pasagerii sunt rugaţi să urce în avion.

Natocika îi dădu zor. Serioja luă valizele, le încredinţă unui hamal mustăcios și bătrânel, care avea un cărucior, și o porniră spre pista de decolare. În sfârșit sosise momentul să-i spună fraza aceea frumoasă, în de lung pregătită, despre inima credincioasă și iubitoare, dar dracu’ știe cum s-a făcut că, vrând s-o rostească, Serioja s-a bâlbâit și a spus cu totul altceva:

— Ai grijă, Nata… asta… cum se zice… să nu faci ţara de râs !

Natocika îşi duse la buclele aurii mânușiţa ei mică, strânsă într-o mănușă de piele de căprioară, și cioc nind militărește tocurile de la pantofi zise:

— Am înţeles, să trăiţi. Nu voi face ţara de râs !

Râse și adăugă: Am să-ţi scriu… când ajung! La re vedere, Serioja.

Apoi Natocika se îndreptă împreună cu ceilalţi pasageri spre avionul de care o despărţea încă o bună bucată de drum. Avionul uriaș, cu botul lui ca de pește, cu solzii argintii, o aștepta cu aripile desfăcute.

Serioja se uita după Natocika și, urmărind-o cu privirea cum se îndepărta, se întreba plin de emoţii: va întoarce capul sau nu?

Natocika întoarse capul și îşi flutură mâna. Era subţirică și mlădioasă, ca într-o fotografie de pe vremea când mergea la școală și când nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că această fetiţă din Moscova, zburdalnică și cu ochii mari, va deveni o nouă stea a baletului rusesc.

Și Natocika îşi luă zborul. Deși cerul deasupra aerodromului era numai vuiet asurzitor, fiindcă mereu aterizau și decolau alte avioane, lui Serioja i se păru (fantastic de trist și pustiu.

Se întoarse în clădirea aerogării, se duse la ghișeul de informaţii și, indicând numărul cursei cu care plecase Natocika, întrebă ce vreme se prevede pe drum.

O fată foarte politicoasă, în uniformă albastră, îi răspunse sobru:

— Previziunile meteorologice sunt bune.

— Prin urmare, va ajunge chiar astăzi la destinaţie?

— Dacă vremea o va permite, vor ajunge.

— Aţi spus doar că previziunile sunt bune?!…

Fata politicoasă încruntă restul de sprâncene pe care penseta se îndurase să i le lase și zise cu un aer grav:

— Meteorologia este încă o ştiinţă tânără, cetăţene.

…Trecu lunea, marţea, miercurea, joia și de la Natocika nimic. La uzina unde Serioja era inginer se nimerise să fie o perioadă grea. Serioja se întorcea acasă noaptea târziu, se trântea în pat și adormea pe loc, buștean. Abia vineri se mai potoliră lucrurile la uzină.

Serioja dormi ca un prunc nou născut, se bărbieri și sâmbătă seara, fără să mai dea niciun telefon, se duse la Natocika acasă, pe Sretenka, să afle noutăţi de la părinţii ei.

Nu găsi însă acasă nici pe Ivan Pavlovici, tatăl Natocikăi, de profesie pedagog, și nici pe Varvara Sergheevna, mama ei. Plecaseră amândoi la Casa corpului didactic la o conferinţă. Acasă era numai bunica.

Ariadna Gheorghievna, o bătrânică cam surdă și care de aceea vorbea foarte tare. Cam picată din cer, dar extrem de dârză, băbuţa îl ţinu pe Serioja mult timp afară, nevrând să-i deschidă ușa. El stătea pe palierul de la etajul patru, iar bătrâna, dinăuntru, striga de se putea auzi de la parter.

— Care Serioja Kopâlov? Pe cât știu, Natocika n-are în… repertoriu niciun inginer Serioja!…

— Pentru numele lui dumnezeu, nu ţipaţi atât de tare… Eu sunt Serioja Kopâlov, am fost coleg de școală cu Natocika… Veneam la dumneavoastră în casă încă de mititel.

Pauză. Și din nou, răcnind de după ușă, ea îl întrebă:

— Și de ce te-ai lăsat de balet și te-ai făcut inginer?

— N-am învăţat cu Natocika la școala de balet, ci la școala medie obișnuită. Școlile noastre erau una lângă alta. Organizam serate împreună.

— Ei, asta a fost de mult tare! Pesemne încă înainte de mi-am pus dantura. Vino mâine, când o să fie ai noștri acasă, și atunci o să ne lămurim. La revedere, tovarășe inginer Serioja.

— Nu plecaţi! ţipă acum Serioja cu desperare. Vă implor, deschideţi ușa, căci așa nu se poate sta de vorbă.

— Dar dacă dumneata ai venit… cu cine știe ce gânduri?

— Deschideţi și vă veţi convinge imediat că am venit cu cele mai bune intenţii.

— Dragul meu, chicoti bătrâna în dosul ușii, crezi că ai de-a face cu un copil? După ce o să deschid ușa, are să fie prea târziu să văd cu ce intenţii ai venit!

În sfârșit, cu mare greutate izbuti Serioja s-o înduplece pe suspicioasa Ariadna Gheorghievna să intre deschidă ușa. Dar pentru aceasta a trebuit mai întâi să coboare un etaj și să aștepte acolo, până când bătrâna se va încredinţa de-a binelea că Serioja n-a venit cu intenţii criminale. După acest act de verificare, el intră în antreul micului apartament, aranjat cu gust.

Bătrâna îl mai măsură odată cu de-amănuntul din cap până în picioare și,

definitiv liniștită, îi spuse:

— Acum mi-am amintit de dumneata. Erai… un băieţaș mic și tuns în cap… O dată, de ziua Natocikăi, am făcut vestita mea tortă de nuci și ai mâncat atâta că ţi s-a făcut rău.

În biografia lui Serioja nu figura așa ceva, dar ca să nu dezlănţuie noi temeri în mintea bătrânei se arătă jenat și-i spuse pe tonul unui om care se scuză:

— Ce să-i faci, eram copil.

După o jumătate de oră Serioja și Ariadna Gheorghievna deveniră prieteni. El ședea acum la masa rotundă din sufragerie, bea ceai, se uita la fotografia mare a Natocikăi din perete și asculta ce-i povestește

Ariadna Gheorghievna. Sporovăială ei îl emoţiona atât de tare, încât aproape îl apucase durerea de cap.

— Natocika a telefonat marţi… a avut un succes extraordinar… Chiar primul ministru i-a trimis un buchet enorm de trandafiri roșii., Aseară a sosit o telegramă… Iar succes colosal… și primul ministru i-a trimis un buchet de trandafiri galbeni… I-am scris

Natocikăi să puie noaptea trandafirii pe balcon, căci altfel o să o doară capul de la parfum… De ce-ai de venit atât de trist, tovarășe inginer Serioja?

— Eu? Nu, vi se pare, Ariadna Gheorghievna.

Bătrâna chicoti ca înainte, când stătuse în dosul ușii, și spuse șăguind:

— Nu-ţi fie teamă, Natocika este patriotă și n-o să se mărite cu primul ministru. Se zice că după ce va veni acasă, va pleca iarăși, de data asta în Olanda.

Dacă nu mă-nșel, Olanda e ţara lalelelor. Îmi închipui ce buchete de lalele o să primească ea acolo! Iar apoi se spune că o să fie trimisă în Canada.

Serioja oftă din greu, dar răspunse voios:

— Schimburi culturale, ce să-i faci! Și baletul e în prima linie. Explicabil. Limbajul baletului este un limbaj al sentimentelor umane general valabile.

Iar în sinea lui se gândea: „Buchete de trandafiri, miniștri, diplomaţi, presa mondială, succes colosal.

Iar eu? Eu ce sunt? Un inginer oarecare”.

De parcă i-ar fi citit gândurile, bătrâna îl întrebă:

— Nu ești inventator, tovarășe inginer Serioja?

— Nu… deocamdată.

— Trebuie neapărat să inventezi ceva… vreo piuliţă… sau bucșă — nu mă prea pricep în tehnică – și atunci o să se scrie și despre dumneata în ziare… ca despre Natocika.

Serioja.se pregătea tocmai să plece, când deodată telefonul, așezat pe o măsuţă mică în colţ, se porni să sune strident, fără întrerupere.

— Cheamă străinătatea! exclamă Ariadna Gheorghievna. Ea trebuie să fie.

Bătrâna ridică receptorul și începu să ţipe:

— Alo, alo! Ne dă acuși legătura, îi zise lui. Serioja, zâmbind cu toate zbârciturile.

Trecură cinci minute chinuitoare parcă ar fi fost cinci secole. Deodată Ariadna

Gheorghievna urlă iar în receptor:

— Natusia, Natocika, eu sunt ! Da, da, bunica!

Tata și mama nu-s acasă. S-au dus la o conferinţă, la

Casa corpului didactic, cu mine n-are rost să vorbeşti că tot n-aud bine și am să mai încurc ceva. Dar uite, e aici tovarășul inginer Serioja, de care, nu știu de ce, nu mi-ai vorbit niciodată nimic… Vorbește cu el.

Și îi întinse receptorul lui Serioja, spunându-i:

— Vorbește! Eu nu vă deranjez.

Discretă și delicată, bătrâna ieși din odaie; Serioja tuși ca să-și dreagă glasul și începu:

— Natocika, chiar eu sunt, da. Noroc!

Glasul îndepărtat al Natocikăi, care se auzea însă atât de clar, încât îl topea pe inginer, replică:

— Serioja, dragul meu, cum de-ai nimerit pe la noi?

— Eram foarte îngrijorat că n-am primit nicio veste.

— Ţi-am trimis ieri o carte poștală. Ce mai faci?

— În general bine. Dar tu?

— Tot destul de bine. Să știi că n-am făcut ţara de râs. În ziare au apărut adevăraţi ditirambi! Serioja, dragul meu, aici telefonul costă foarte scump, hai să vorbim despre lucruri mai importante… Cum e vremea pe la voi?

— Frumoasă ! Plouă !

— Ah, scumpa noastră ploaie din Moscova! Transmite-i salutări. Aici e cald și o vreme uscată, mi-e tare dor de acasă, Seriojka! Ai să vii să mă întâmpini la aerodrom?

— Neapărat. Mă aranjez-eu ca să scap de la uzină.

— Să-mi aduci un buchet.

— Mi se pare că și așa ai destule.

— Nu ! Vreau un buchet din frunze de arţar și de plop. Ţi-aduci aminte de cele pe care le-am cules împreună pe colinele Lenin? Frunze roșii și galbene!

Îmi plac grozav! Ai să-mi aduci, Serioja?

— Sigur !

— Serioja, ziceam să vorbim despre lucruri mai importante, și eu tot cu fleacuri pierd vremea. Ai ceva deosebit să-mi spui?

— Am! Natocika, să nu uiţi că la Moscova… te așteaptă o inimă credincioasă și iubitoare deprieten!

— Vai, ce solemn! mai simplu, mai concret nu s-ar putea?

— Mai simplu? Nata… Natocika… Întoarce-te mai repede… Te iubesc colosal de mult, monstruos…

— Și eu te iubesc, dar asta nu se spune la telefon.

Serioja, dragul meu… O să vorbim despre asta la Moscova… Peste un ceas am spectacol… Voi dansa astăzi că au să cadă cu toţii jos… Serioja, dragul meu, numai că știi… eu sunt tot timpul în turneu… Nu te supără?

— Ce vrei, sunt pregătit pentru asta. Schimburi culturale, n-ai ce-i face!

— Dar de ce-ai tăcut până acum și oftai numai, ca un elev din clasa a zecea? Deși mai bine nu-mi spune acuma nimic, nici nu-ţi închipui cât de scump costă telefonul… Serioja, dragul meu, la revedere! Te sărut. Serioja! Staţi puţin, nu întrerupeţi!…

Seara târziu, aproape noaptea, după spectacolul care constituise un triumf, Natocika ședea în cabina sa la teatru și discuta cu un celebru critic teatral de renume mondial.

Criticul, un bărbat ireproșabil ca ţinută, cu obrajii rumeni și de o vârstă nedefinită (puteai să-i dai 40 de ani și tot atât de bine 60), purta un smoching negru elegant, o cămașă albă ca zăpada, bufoni cu briliante și vorbea rusește, stâlcind nemilos cuvintele:

— Am văzut Ana Pavlova și pe voastră Galina Ulanova, dar — cum se spune? – n-am bănuiește că și talentele dumneavoastră tinere sunt atât de mari.

Aţi reușit să aduceţi astăzi delir publicul nostru care e de obicei — cum se spune? – scrobit. Nu sunt admirator al dumneavoastră regim social, dar trebuie să recunosc că Uniunea Sovietică dat mare dezvoltare grandiosului balet rus!…

Și plecându-și capul pomădat, sărută mâna Natocikăi.

La plecare, o întrebă ce o așteaptă la Moscova când se întoarce acolo.

— Munca! îi răspunse Natocika și deodată, scuturându-și strengărește buclele aurii, adăugă: Și o inimă iubitoare, credincioasă, de prieten.

NENOROCIREA VIEŢII MELE

O seară de primăvară la Moscova. O seară minunată, dar rece, cu nori care alergau repede pe cer, cu gheaţă pe râu, cu un vânt rece și puternic, care-ţi îmbujora frumos obrajii și-ţi înroșea urât nasul.

Mă duceam la cinematograf cu nepoata mea Zina, studentă în anul întâi.

Îmi făceam datoria de unchi.

Trebuie să recunosc de altfel că-mi place să merg cu Zina la teatru, la cinematograf, la cofetărie și în alte localuri publice.

Fiindcă trebuie să știţi, nepoata mea Zina este o fată foarte drăguţă, sau mai exact, foarte frumoasă, iar eu… mă umflu în pene ca un păun.

Îmi place să merg cu ea și să aud șoaptele invidi oase ale fanţilor de pe stradă:

— Ia uite mă, ce fată!

— Ce rudă o fi ea cu bătrânelul ăsta vioi?

Așadar, cum vă spuneam, mă duceam cu Zina la cinema. Bătrânelul vioi, adică eu, eram foarte bine dispus. Învârteam sprinţar bastonul și călcam încântat cu galoșii prin băltoacele îngheţate. În timp ce frumoasa Zina abia se mai târa la dreapta mea, tristă și grozav de nenorocită.

Eu îi spuneam tot felul de fleacuri, glumeam, râdeam, dar Zina tăcea. Doar din când în când scotea câte un oftat greu.

— Ce-i cu tine, Zina?

— Nu-i nimic, unchiule Fedea… Așa… sunt cam prost dispusă, și atât.

— Te-i fi îndrăgostit de cine nu se cuvine?!

— Ia lasă-mă, zău, nene Fedea, cu dragostea!

— *“Vreau s-asculţi nesupărată, să schimbe poate des o fată un vis ușor pe-alt vis la fel…”*[7]

— Nu ești serios de loc, nene Fedea… Ce vis, care vis, când juna fată este în sesiune de examene?!

— Aha, prin urmare, juna fată a căzut la biologie, nu-i așa?

— N-ai ghicit! Juna fată a luat la biologie zece.

A reușit cel mai bine, dacă vrei să știi matale.

— Atunci?!

Ne-am oprit în faţa unei oglinzi fixată la intrarea unui magazin universal, ne-am examinat amândoi de sus până jos și eu i-am zis Zinei:

— Fata are optsprezece ani! Fata a luat zece la biologie! Fata are un fizic ca ăsta care se vede. Și totuși este mohorâtă ca un columbar. Ce se întâmplă, tovarăși?

Zina se supără:

— Nu se putea să nu te legi de fizicul meu, nene Fedea! Fizicul meu este cât se poate de obișnuit! Nu găsesc nimic excepţional în el!

M-am enervat:

— Sigur, n-are nimic excepţional. Dacă aveai niște ochi mici și înguști, de culoarea superbă a sticlei de sifon, și niște gene fermecătoare, albe, ca de purcel – atunci da, ar fi fost excepţionali, pe când așa, tu ai niște ochi colosal de mari, niște gene monstruos de lungi și încă, nu știu de ce, răsfrânte în sus! Ai dreptate, Zina: ce-i excepţional în asta?

Pe faţa frumoasă și amărâtă a Zinei prinse a licări un zâmbet ușor.

— Fizicul este nenorocirea vieţii mele, îmi explică

Zina. Dacă vrei să știi, sunt prost dispusă tocmai din cauza acestui fizic al meu.

Porniram mai departe, și Zina începu să-și descarce sufletul:

— După ce am luat zece la biologie, am ieșit pe sală. Se apropie de mine Nina Vorobiova și mă întreabă ce-am făcut la examen. Zic: „Am luat zece!”

„Bănuiam eu că așa o să fie!” „Ce vrei să spui cu asta?” „Te place biologul, asta am vrut să spun.

Toată lumea a observat”. „Nu fi proastă, Ninka! Îţi jur că am răspuns perfect la toate întrebările din bileţel”. „Lasă că știm noi cum răspunzi. Te-ai fi holbat tot timpul la el și l-ai dat gata. Ai fi răspuns cel mult de un Cinci, dar cu ocheadele l-ai făcut să-ţi pună zece”. Spune dacă asta nu-i umilitor, nene Fedea? Și așa mi se întâmplă întotdeauna.

Traversam o piaţă cu circulaţie mare, dar Zina nu se putea liniști de fel și-i dădea înainte:

---

[7] Din romanul în versuri Evgheni Oneghin de A. S. Puşkin, în românește de George Lesnea (n. r).

— Nu demult mi s-a publicat fotografia într-o revistă studenţească. Ca fruntașă la învăţătură. E plăcut, nu-i așa, nene Fedea?

— Sigur că-i plăcut, Zina!

— O fi, dar Mania Volghina mi-a stricat iar toată dispoziţia. „Lasă că știm, noi de ce ţi-au publicat fotografia", mi-a zis. „Mi-au publicat-o, i-am răspuns, fiindcă sunt o figură pozitivă în viaţa obștească". Și ce crezi că-mi zice? „Mai întâi că nu ești o figură pozitivă în viaţa obștească, ci o mutră frumușică.

Fotograful-reporter n-a putut să reziste frumuseţii tale". Și râde ca o viperă. Spune dacă asta nu-i jignitor?!

În sfârșit, am ajuns cu Zina la cinematograf. În hol nu prea era lume. Fericit, m-am îndreptat spre casă, dar deodată văd fatalul anunţ: „Nu mai sunt bilete".

Am stăruit, am rugat, m-am căciulit, dar administratorul încruntat mi-a răspuns scurt: „Nu pot să fac nimic", și mi-a închis furios ghișeul în nas. Ce era să facem? Doar nu era să ne întoarcem acasă?!

— Roagă-l tu, zic, Zina. Pe tine n-o să te refuze.

— Și de ce adică pe mine n-o să mă refuze? mă întrebă Zina nervoasă.

— Păi… Uită-te la el, așa ochioasă cum ești… și…

zâmbește-i… O singură dată! Ce te costă? Se pare că e un film interesant. Ar fi păcat, zău, să plecăm cu coada între picioare.

Zina îmi aruncă o privire lungă și ucigătoare.

„Și tu, Brutus!", îmi zicea parcă această privire.

— Dă încoa banii, se hotărî Zina, oftând.

După trei minute se întoarse fericită și zâmbitoare.

— Nu mi-a dat! îmi zise ea, și toată faţa îi strălucea de bucurie. Eu i-am zâmbit, și el mi-a zâmbit.

Dar apoi mi-a spus: „Și totuși nu sunt bilete". Bravo, e băiat de treabă!

Rușinat, am băgat banii în buzunar și am ieșit în stradă.

Acum tăceam eu, în timp ce Zina, în al șaptelea cer, râdea și ciripea întruna, ca un canar în bătaia soarelui. Și totuși în faţă ne bătea un vânt rece și puternic.

KRENDELIOVA

Iura Râbkin, redactor la ziarul orășenesc al tineretului, căpătă de la redactorul-șef sarcina de a scrie un reportaj despre o bătrână pensionară, care după ani mulţi de muncă acum se odihnește.

— Caută o bătrânică mai vorbăreaţă, îi spusese redactorul-șef, și apucă-te de treabă! Dacă vrei, poţi să descrii și numai vizita la ea. Principalul este să redai în reportaj atmosfera de seninătate, de odihnă, de îi niște binemeritată… înţelegi ce vreau să spun: o odăiţă curată, o bătrânică îngrijită, care stă cu un motan scos ca din cutie în poală… Un motan care toarce. Pricepi care-i sarcina?

— Am înţeles… Și cât loc îmi daţi, Gheorghi Spiridonovici?

— Dacă reportajul e bun, îţi dau și un subsol. Dar…Urgent! Poimâine trebuie să plece la cules.

Iura Râbkin se duse de la redacţie direct la secţia raională de prevederi sociale și luă de acolo mai multe adrese dintre care una în special îl atrase: Pelagheea Markovna Krendeliova, strada Tinerilor Pionieri nr.8, apartamentul 32.

„E bine că bătrânica stă pe strada Tinerilor Pionieri, îşi zicea reporterul, în timp ce-l hurduca autobuzul. E o chestie care poate fi speculată în reportaj. E bine și însăși faptul că e fostă curieră. Am să scriu cum alerga înainte prin oraș cu diferite hârtii, cum o dureau picioarele, și apoi, am să descriu tabloul odihnei binemeritate: cum șade într-un fotoliu, la fereastră, cu ochelarii pe nas și un ziar în mână, iar în poală, un motan gras, cenușiu, cu dungi negre. Trebuie să-i mulţumesc lui Gheorghi Spiridonovici pentru ideea cu motanul. Motanul trebuie băgat neapărat ca de taliu artistic, chiar dacă n-o fi existând în realitate.

Realismul socialist admite astfel de motani!…”

— Strada Tinerilor Pionieri! anunţă cu o voce răsunătoare, de soprană, taxatoarea, o figură aspră, cu o broboadă de lină colorată pe cap, strânsă cu un nod sub bărbie. Cine a întrebat? Mi se pare că dumneata, tinere?

Iura mulţumi asprei taxatoare pentru delicata atenţie și-i zâmbi atât de dulce, încât juna cerberă a transportului orășenesc se pierdu cu firea și îl lăsă să coboare liniștit prin spate.

Iată și imobilul cu nr. 8. O casă obișnuită cu patru etaje.

Iura urcă la etajul trei, căută ușa apartamentului nr. 32 și apăsă pe butonul soneriei comune. Îi deschise o femeie simplă, trecută de prima tinereţe, îmbrăcată într-o rochie de flanelă de culoare închisă și cu un șorţ alb. În mână avea o mătură. Paltonul elegant din stofă miţoasă al lui Iura și pălăria lui de fetru imperial îi făcură impresie.

Reporterul pătrunse în antreul comun, gol, din care un coridor cam întunecos ducea spre misterioasele hăţișuri ale apartamentului comunal.

— Pe cine cântaţi? îl întrebă cu respectuoasă curiozitate femeia cu mătura.

— Pe Pelagheea Markovna Krendeliova. E acasă?

— Vă rog să mă iertaţi, nu sunteţi dumneavoastră nepotul ei Vovocika din Herson?

— Nu, nu sunt Vovocika. Sunt de la redacţie și am nevoie să stau de vorbă cu ea.

— Foarte frumos, dar bătrânica noastră s-a dus la tribunal.

— Dar ce, se judecă?

— Nu, o interesează procesele, răspunse enigmatic femeia cu mătura. O să trebuiască să treceţi mai târziu.

Iura îşi lua rămas bun de la vecina bătrânei Krendeliova, când deodată îi tăie calea un motan mare, cu o coadă albă, înălţată perpendicular pe spinarea lui latră, albă, cu pete negre.

— E motănelul Pelagheei Markovna? întrebă re pe de reporterul, bucuros că nu va mai fi nevoit să păcătuiască în reportaj împotriva realismului și a adevărului istoric.

— Nu, e comunal, răspunse femeia și ridică mătura la motan. Pleacă de aici,

diavole!

Peste trei ore, reporterul sună din nou la ușa apartamentului 32 din strada Tinerilor Pionieri nr. 8. Îi deschise aceeași vecină gureșă, care, de data aceasta, îi zâmbi lui Iura ca unei vechi cunoștinţe și-i spuse cu părere de rău:

— Ai întârziat, tinere. Bătrânica noastră iar a șters-o în oraș.

— Unde? Iarăși la tribunal?

— Nu, s-a dus la *Gastronom,* în strada Malaia Prolomnaia nr. 5, unde are loc astăzi o conferinţă cu cum părătorii. Pelagheea Markovna ia parte și ea. Dumneata du-te chiar acum acolo, că nu e departe, și adresează-te directorului Bezbrovkin, el o știe și o să ţi-o arate.

Bezbrovkin, directorul *Gastronomului,* un bărbat bine hrănit, bărbierit, cu o faţă de culoarea somonului sărat, și într-un halat alb și scrobit ca de profesor, se arătă nespus de amabil.

— A fost, a fost pe aici, îi zise el reprezentantului presei, zâmbind și frecându-și mâinile. A luat și cuvântul. Și a fost și aplaudată. Dar conferinţa s-a terminat.

S-au constatat unele lipsuri, dar și realizări. Vă pot arăta procesul-verbal.

— Mulţumesc, am să trec pentru asta mai târziu.

Dar nu știţi cumva unde a plecat de-aici?

— De unde să știu? Ba da… staţi, mi-am adus aminte. Pelagheea Markovna și cu alte două pensionare, și ele activiste pe tărâm obștesc, au cumpărat împreună niște bomboane „Citron" și au plecat pe strada Bolșaia Prolomnaia, la magazinul de desfacere al Direcţiei Ceaiului, unde s-a organizat o degustare publică a ceaiului de toate sorturile… Și-au luat… bomboanele, și au plecat într-acolo.

Se întunecase de-a binelea, când Râbkin sună pentru a treia oară în această zi agitată la ușa apartamentului 32 din strada Tinerilor Pionieri nr. 8.

Ușa i-o deschise aceeași vecină.

— Vai, ce ghinion îngrozitor! exclamă ea cu părere de rău, clătinând din cap.

— Dar unde s-a mai dus și acum bătrânica voastră?!

— Aici, aproape. Două case mai încolo, la colţul roșu, unde a fost punctul de agitaţie. E astăzi de serviciu acolo, la televizor, să supravegheze ca să nu-l

strice copiii. Du-te acolo că ai s-o găsești cu siguranţă.

Iura coborî din nou cele trei etaje, se duse la adresa indicată și, intrând în încăperea pe jumătate cufundată în întuneric și ticsită de copii, care ședeau într-o tăcere religioasă pe bănci și scaune în faţa televizorului, strigă încetișor:

— Pelagheea Markovna!

Îi răspunse numaidecât o voce supărată de bătrână:

— Vai, cine mă caută?

— Aș putea să vă vorbesc o clipă? Am fost de trei ori azi pe la dumneavoastră pe acasă.

— Viu numaidecât… Copii, să nu puneţi mâna pe aparat, aţi auzit?

Copiii răspunseră în cor:

— Nicio grijă, bunicuţo, puteţi să vă duceţi! Dacă începe să clipească, vă chemăm.

Și astfel, reporterul o cunoscu pe bătrâna Krendeliova pe stradă, sub felinarul din faţa casei.

Iura Râbkin se recomandă și îi spuse că ar vrea să stea de vorbă cu ea în atmosfera de acasă.

— Când să vorbim, tinere? îi zise pensionara cu părere de rău. Mai am de stat două ore aici, la televizor, nu are rost — să mă aștepţi!

— Atunci daţi-mi voie să vă pun pe loc câteva întrebări!

— Pune-mi. Numai să nu mă ţii mult că dacă dracii ăștia rămân fără supraveghere strică aparatul.

Întreabă-mă, tinere, hai, nu te sfii.

— Pelagheea Markovna, începu, reporterul foarte solemn. V-aţi câştigat odihna binemeritată. Sunteţi pensionară. Am vrea să știm cum vă simţiţi la odihnă?

— La început, mi-a fost cam greu, dar acum merge, m-am adaptat, răspunse bătrâna Krendeliova.

Iura Râbkin o rugă să-i dea ceva mai multe detalii.

— Am muncit patruzeci și opt de ani, tinere. Am început să-mi câştig singură existenţa de la vârsta de cincisprezece anișori, îi spuse cu demnitate pensionara.

După ce-am ieșit la pensie m-am simţit foarte prost fără nicio treabă. Mă sculam, beam ceaiul și după aceea mă învârteam de colo, colo, fără să-mi găsesc loc, nici astâmpăr. Rude n-am, numai un singur nepot, care e la Herson, și n-aveam la cine să mă duc. Mi-era urât și, până la urmă, după ce mă foiam așa, mă du ce-am la instituţia unde am lucrat. E drept că mă primeau drăguţ, dar ce vrei? Oamenii ocupaţi, cu treburi multe, mă întrebau cum m-ai întrebat dumneata:

„Bună-ziua, Pelagheea Markovna, cum te simţi? Te odihnești, te odihnești…” Dar răspunsul meu nu-l mai ascultau, căci nu aveau timp. Ședeam cât ședeam pe acolo, beam un ceai cu noua curieră și iar mă întorceam acasă… După câtva timp m-am adaptat la noua mea situaţie. Ce mi-am zis: e atâta viaţă în jur, poţi găsi în fiecare zi să faci ceva… Așa, bunăoară, mă duc la tribunal.

— Da, știu. Mi-a povestit vecina.

— Apăi chiar ea m-a învăţat să mă duc. Mi-a zis:

“Du-te, frate, la tribunale; sunt procese atât de interesante cum nici la cinematograf nu poţi să vezi, și-i pe gratis, nu te costă un ban”. Și m-am dus. Şi într-adevăr am dat în ziua aceea peste un proces foarte interesant de bătaie. O nevastă care i-a îmbrăcat soţului ei cratiţa în cap. Era geloasă pe o artistă de la circ. Și într-o seară, când s-a întors târziu acasă, l-a întrebat: „Unde mi-ai fost?” „La o ședinţă”, îi zice, și de fapt venea direct de la circ. „La o ședinţă? îi răspunde ea. Atunci de ce miroși a fiare sălbatice?”

Bătrâna Krendeliova îşi întrerupse povestirea și, uitându-se șiret la reporter, îi zise:

— Pesemne că-ţi spui în gând: „Iauzi peste ce babă zurlie am dat! N-are nicio treabă și se ţine de tribunale”.

Reporterul se bâlbâi:

— Nu, nu-mi zic așa ceva, dar de fapt…

— Apoi află dumneata că eu nu um blu degeaba pe la tribunale, îi precizǎ bătrâna Krendeliova cu demnitatea care o caracteriza. Povestesc pe urmă ceea ce am văzut acolo, pentru ca oamenii să tragă învăţăminte.

— Cui povestiţi, Pelagheea Markovna?

— Vecinilor. Cui? Seara vin pe la noi și din alte apartamente ca să mă asculte. În clădirea noastră locuiesc tot felul de oameni. Ascultă unul, ascultă altul și își zice în gândul lui: „Iauzi unde îl poate aduce votca pe om ! Votca ori lăcomia, ori prostia…” îşi zice asta și trage învăţătură să se păzească pe viitor.

Mâine va avea loc la judecătoria nr. 35 un proces cu niște huligani, adăugă Krendeliova după o scurtă pauză. Am și vorbit cu administratorul blocului nostru să pună un afiș, să cheme locatarii ca să le povestesc mâine seară. Poate vor veni să mă asculte și careva dintre tinerii noștri. Avem noi în bloc unul, Timoșka Kozârkov, căruia, nu i-ar strica de fel să audă!

— Prin urmare, acuma sunteţi conferenţiară, Pelagheea Markovna?

— Ei, cum pot să fiu eu conferenţiară?! Așa… pe cât mă pricep și mă duce mintea… iartă-mă, tinere, dar trebuie să fug că altminteri au să strice aparatul.

— O ultimă întrebare, Pelagheea Markovna. Dar când vă odihniţi?

— Ca toţi oamenii, răspunse pensionara, parcă oarecum jignită. Duminica!

În dimineaţa zilei următoare, redactorul-șef îl chemă pe Iura Râbkin și-l întrebă:

— Ei, unde-i reportajul cu pensionara?

— A ieșit cu totul altceva, Gheorghi Spiridonovici, îi răspunse posomorât reporterul și povesti ce i se întâmplase în ajun.

— Ascultă ! Păi e minunat! exclamă redactorul-șef.

Descrie toate astea! îţi dau un subsol. Dar rapid.

Să poată intra poimâine la cules. Ai să reușești, ce crezi?

— Sigur! exclamă bucuros reporterul și ieși ca o furtună din cabinetul redactorului-șef.

O PERSOANĂ CUNOSCUTĂ

După ce membrii familiei Paromov dădură gata până la ultimul oscior găina rece, ce-o luaseră cu ei, îi lovi plictiseala. Începuse să și plouă, și stropii reci se prelingeau încet pe geamurile vagonului.

— Facă fiecare ce vrea, eu mă culc, zise Paromov, întinzându-se. Siusea, cheamă-l pe însoţitor să facă paturile.

Siusea, prinţul moștenitor al dinastiei Pqromov, se dădu jos de pe banchetă suflând zgomotos pe nas și, mândru de misiunea plină de răspundere ce i se încredinţase, dădu fuga pe culoar. Peste puţin se întoarse cu un însoţitor voinic, cu mustăţi negre și ochi căprui, veseli, cum au ucrainenii.

Însoţitorul făcu repede și cu pricepere toate cele patru paturi, încasă banii, completă chitanţele, spuse:

„Noapte bună”, și ieși din compartiment.

— Ce figură de intelectual are însoţitorul ăsta, zise

Elena Petrovna, soţia lui Paromov.

— Da, o figură foarte plăcută, adăugă bătrânica

Maria Aristarhovna, mama Elenei Petrovna.

— Principalul e că seamănă grozav cu cineva… cu cineva cunoscut… Dar taie-mă, omoară-mă, nu știu cu cine, reluă Paromov.

Tăcură câtva timp.

— Seamănă cu cineva foarte cunoscut, murmură

Paromov. Nu știu, poate cu un comandant militar vestit, sau cu un scriitor… îmi stă pe limbă, dar nu pot să-mi aduc aminte… Siusea, ia spune tu ce comandanţi militari vestiţi cunoști cu mustăţi?

— Cu mustăţi, tată? Budionnîi.

— Nu, dintre cei vechi, din istorie…

— Din istorie? Ceapaev!

— Ei, și tu ! Eu vorbesc de istoria veche, cea cu regi.

— Cu regi nu-mi aduc aminte, răspunse Siusea pus în încurcătură. Nu cumva Alexandru Machidon, tată? Pe el l-a lăudat și Ceapaev. A fost un comandant de oști vestit și e dintre cei vechi.

— Alexandru Machidon n-a avut mustăţi. Pe atunci umblau toţi bărbieriţi, nu ca acuma. Spune altul.

— Napoleon Bonaparte a fost și el un comandant de oști vestit, zise bătrânica Maria Aristarhovna.

— Napoleon, Maria Aristarhovna, a avut ciuf. Mustăţi n-a avut nici când s-a născut, nici când a murit.

— Oare? Pardon, am uitat. Atunci Kutuzov, poate.

— Îţi râzi de mine, Maria Aristarhovna? De unde l-ai mai scos pe Kutuzov cu mustăţi? Mie îmi trebuie comandanţi mustăcioși, mustăcioși! Fire-ar al dracului, și uite parcă îmi stă pe limbă !

— Culcă-te, Petea, și dimineaţă ai să-ţi aduci aminte, veni cu ideea Elena Petrovna, împăciuitoare.

— Mă cunoști doar, Liolecika. Tu crezi că până nu-mi aduc aminte mai pot să adorm? Mai bine ajută-mă să-mi aduc aminte. Skobelev? Nu, nu-l Skobelev. Joffre? Nu, nu-i Joifre. Beethoven? Nu, că ăsta a fost compozitor, nu comandant de oști! Mă duc să mă mai uit o dată la el, poate îmi aduc aminte.

Când Paromov se întoarse în compartiment, îemeile și Siusea erau în pat și se prefăceau că dorm duși.

Paromov se așează pe marginea banchetei și încercă să nu se mai gândească la însoţitorul de vagon, care semăna cu un vestit comandant de oști. Dar nu izbuti.

Gândul acesta îl chinuia și, cu cât căuta să-l alunge mai mult, cu atât îi revenea, sâcâitor, ca un tăun într-un grajd.

— Liolia, dormi? o întrebă el încet pe nevastă-sa.

Mi se pare că seamănă mai curând cu un scriitor celebru. Te rog din suflet, amintește-mi ce scriitori mustăcioși există.

— Lasă mai bine oamenii să doarmă, Piotr Vasilievici, se răsti deodată Maria

Aristarhovna, decât să-i sâcâi cu fleacurile astea…

Și, burzuluită, se întoarse cu faţa spre perete.

— Un scriitor cu mustăţi este Stepan Stepanovici, zise soţia lui Paromov, cu un ușor zâmbet nedefinit.

— Ce-mi tot dai zor cu Stepan Stepanovici al tău!

Însoţitorul are o figură de o sută de ori mai inteligentă și mai expresivă decât Stepan Stepanovici. Dă-mi mai bine câţiva dintre clasici. Printre ei sunt mulţi mustăcioși.

— Clasicii nu sunt mustăcioși, sunt bărboși, inter veni pe un ton peremptoriu Maria Aristarhovna. De pildă, Lev Tolstoi, mai clasic ca ăsta nu găsești și avea bartbă.

— Dar el n-are barbă !

— Care el?

— Însoţitorul!

— Dar poate dacă-i legi o barbă o să semene exact cu Lev Tolstoi.

— Apoi așa și dumitale, Maria Aristarhovna, dacă ţi-aș pune barbă ar putea cineva să te ia pe întuneric drept Tolstoi!

Bătrânica se supără din nou și tăcu.

— Lermontov! Lermontov! exclamă Elena Pe trovna, bătând din palme fericită. Lermontov este un clasic cu mustăţi. Zău, Petea, seamănă cu Lermontov.

— Cu Lermontov? Nu… Deși stai niţel. Mă duc să mă mai uit o dată la el.

Paromov se întoarse peste o jumătate de oră, necăjit și furios.

— Am stat vreo douăzeci de minute lângă toaletă și l-am aşteptat să apară. Și când în sfârșit a apărut, m-am uitat bine la el și nu seamănă! Știi ceva.

Liolicika, poate mă înșel și n-o fi scriitor, ci vreun compozitor. Fii tu drăguţă, păpușico, și adu-mi aminte ce compozitori au purtat mustăţi.

Începură să-și amintească de diverși compozitori mustăcioși. De la compozitori trecură la pictorii mustăcioși.

— Mi se pare că avea mustăţi ăla care și-a ucis fiul, le veni iar în ajutor Maria Aristarhovna.

Paromov strânse din umeri, glacial.

— Nu cunosc niciun pictor mustăcios care să-și fi ucis fiul. De ucis fiul și l-a ucis bărbosul Ivan cel Groaznic! Te-ai gândit pesemne la Repin, Maria Aristarhovna?

— La Repin. Just!

— Nu seamănă cu Repin. Să ne gândim la altul.

Pe la trei noaptea, femeile obosite de atâta efort intelectual se dădură bătute și adormiră. Încercă să adoarmă și Paromov. Dar nu trecu nicio oră, și iar se așează pe marginea banchetei, cu capul între mâini, mormăind nervos, cu privirea ţintă în pământ:

— Ce pacoste! O fi semănând oare cu un critic celebru? Cu cine? Bieliński? Nu-i. Avea barbă.

Cernîşevski? Nu-i. Avea barbă. Cu Dobroliubov? Nu, nu purta mustaţă. Ptiu, drace ! Criticii ăștia te tund, te rad, dar nu-ţi dau niciun ajutor. Ia să trec la savanţii

celebri.

Duduind la trecerea macazurilor, trenul se apropia de peronul gării Harkov.

„Să ies să fumez o ţigară și să mă mai răcoresc că nu mai pot”, îşi zise Paromov. Îşi puse paltonul pe umeri și ieși pe culoar.

Iar peste zece minute ședea pe bancheta soţiei sale și îi șoptea fericit:

— Liolia! Liolicika! Trezește-te o clipă, păpușo!

— Mm… lasă-mă în pace! Vreau să dorm.

— Numai o clipă, Liolicika. Merită, zău, e formidabil! Știi cu cine seamănă?

— Mm… lasă-mă în pace! Dar, hai, zi odată: totuși cu un compozitor?

— Da’ de unde! Seamănă cu el însuși. Ca două picături de apă. Am ieșit acum pe peron și l-am văzut în uniforma de gală și cu o medalie pe piept. Cum l-am zărit, imediat mi-am adus aminte. Fotografia lui a apărut în toate ziarele. Îl cheamă Nesterov. Însoţitorul fruntaș Nesterov. Degeaba ne-am chinuit amândoi… Comandanţii de oști și scriitorii n-au nimic a face în chestia asta. Of, dacă ai ști, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă!

Când trenul fluieră pentru a doua oară, Paromovii dormeau somnul fericit al unor oameni care au muncit din greu.

SPIRITUL VREMII

Liusia Kalinnikova, o tânără care abia terminase școala de zece ani, sosi acasă de la școală și o anunţă pe maică-sa, Galina Grigorievna, medic stomatolog, că n-are deocamdată de gând să se înscrie la institut, ci pleacă la ţară să se facă colhoznică.

Galina Grigorievna, care încă nu-și scosese halatul alb (lucra la o policlinică, dar primea și acasă), aflând această noutate, râse forţat, mânzește.

— Degeaba râzi, îi zise Liusia, încruntându-și sprâncenele subţiri. Ce-ţi spun e serios !

Galina Grigorievna o apucă pe fiica ei de mână și o trase în faţa oglinzii.

— Uită-te la tine! Ce fel de colhoznică ești tu?!

Oglinda reflectă atât figura plină, dezorientată și silueta corpolentă a mamei, cât și corpul subţire cu șolduri mici al fetei, care purta o rochie elegantă.

„Matură”, de tafta neagră.

Supărată, Liusia îşi întoarse repede privirea ochilor mari și căprui, ca și ai maică-sii.

— Ucigător argument! spuse ea sarcastic.

— Mi-o și închipui pe Liusenka noastră pe tractor, răspunse mama pe același ton sarcastic ca și fiica.

În rochie de tafta… și cu picioarele goale… ca Lev Tolstoi !

— În primul rând, nu sunt nebună să mă duc la lucru în rochie de tafta ! respinse Liusia ironia mamei sale. Și în al doilea rând, de ce în picioarele goale?

Explică-mi și mie, te rog, pentru dumnezeu!…

— Mai întâi explică-mi tu mie de ce vrei să pleci într-un colhoz?!

— Pentru că… dar citește la urma urmei ziarele!

Iar dacă ţii să te lămuresc eu, află că principalele greutăţi sunt în agricultură. Prin urmare, noi, tineretul, trebuie… Ah, dar de ce să-ţi mai explic toate acestea? Oricum, n-ai să înţelegi. Ai niște concepţii antediluviene despre satul de astăzi. Ești ireme diabil de înapoiată dumneata, mamă!

Ochii Galinei Grigorievna se umplură de lacrimi:

— Eu, înapoiată?! exclamă ea cu amărăciune și foc. Eu care mi-am sacrificat toată viaţa pentru tine…

Eu, care al treilea an merg la seminarul de politică curentă!

— Aveţi, se vede, lectori proști…

— Dar ce amestec au lectorii în chestia asta?! Ca om care cugetă, știu și eu că în viaţă există preţutin deni greutăţi. Numai de am avea atâta timp să le putem birui pe toate! Crezi că mie mi-a fost ușor când am învăţat la Institutul de stomatologie? Când am extras pentru prima dată un dinte…

— Știu, știu, o îngână fiica, dând din mâini. „S-a auzit un trosnet îngrozitor, bolnavul a sărit de pe scaun, dar eu nu m-am pierdut… ! Mamă, ce să mai vorbim mult? Hotărârea e luată. Opt fete de la noi din clasă pleacă să lucreze la ţară. Vom intra într-un colhoz și în același timp vom urma cursurile fără.

frecvenţă ale unui institut de agronomie. Și asta s-a hotărât. Pleacă și o serie de băieţi.

— Aha, și băieţi?! replică, lungind cuvintele.

Galina Grigorievna. Și cu siguranţă că pleacă și Volodea Ciuprov?!

— Da, pleacă și el!

— Atunci am înţeles! Mă întreb numai de ce mai amesteci aici ziarele, greutăţile, materiile înalte. Mai bine spuneai de la început că Volodea ţi-a făcut un semn să vii, și tu gata, fuga după el. Ce rușine!

— Fără cuvinte vulgare, te rog! strigă Liusia cu o voce subţire de soprană.

— Și tu nu ţipa la maică-ta!

— Văd că tu ţipi!

— Ba tu ţipi!…

Și mai ţipară îndelung, fără să se audă una pe alta, după care Liusia ieși trântind atât de tare ușa, încât instrumentele Galinei Grigorievna, care stăteau într-un pahar pe o măsuţă înaltă, acoperită cu smalţ alb, zăngăniră jalnic și subţirel.

Rămasă singură, Galina Grigorievna vărsă câteva lacrimi de supărare și durere. Apoi, după ce se mai liniști puţin, începu să se gândească la cele întâmplate.

„Bineînţeles că totul e numai din cauza lui Volodea Ciuprov. Mă întreb ce-a găsit la el? Nici vorbă, e un băiat serios, nu un golan, un bulevardist, dar… e mic, slab, palid și cu ochelari. Filosof! Mie, la vârsta ei, nu-mi plăceau de loc filosofii, numai tinerii îndrăzneţi și veseli. E adevărat că Fedea nu era de loc îndrăzneţ. Ei, dar cu Fedea era cu totul altceva, el nu-mi era o simpatie trecătoare, un simplu flirt!

Aoleu, dar dacă cumva și acest Volodea Ciuprov e pentru Liusia «cu totul altceva»?", se gândi Galina

Grigorievna și, speriindu-se de propriul ei gând, spuse cu glas tare:

— Nu, nu! Ce idee! E doar o fetiţă încă!

„Pasiunea asta a ei pentru «filosof» o să treacă cu siguranţă, continuă să-și zică în gând Galina Grigorievna, și atunci toată nebunia asta cu plecarea la ţară va trece și ea, va deveni plicticoasă, fără interes.

Se va întoarce fuga acasă, dar rănită sufletește și stă bâtă fizicește. Și în plus va pierde un an, ba o să i se mai spună că e și dezertoare… Or s-o mai dea și la ziar! Groaznic! Trebuie neapărat s-o opresc, să fac ceva ! Dar cum să fac? Ce să fac?!”

Și deodată, Galina Grigorievna văzu clar ce are de făcut. Trebuie să se ducă numaidecât acasă la Ciuprov; tatăl „filosofului” e, se pare, economist și lucrează la o instituţie, așa că o va găsi numai pe maică-sa și va sta de vorbă cu ea, spunându-i direct: „Dumneata ești mamă, eu sunt mamă, noi o să ne înşele gem. Te implor, exercită-ţi toată influenţa asupra fiului dumitale și determină-l să-mi lase fata în pace.

Vrea, după absolvirea școlii de zece ani, să plece la ţară? Foarte bine, n-are decât să plece! Dar să n-o tragă și pe fată după el. Ea e o fetiţă slăbuţă, firavă, când a fost mică a suferit de tuse măgărească și de dublă pneumonie. E adevărat — eu sunt medic dentist, dar am făcut și studii de medicină generală și îmi dau seama că ea nu-i în stare să suporte munca la ţară. Îţi promit că va răspunde la scrisorile lui…”

Gândurile acestea îi fură întrerupte de zbârnâitul strident, insistent, al soneriei.

Galina Grigorievna se încruntă.

„Un pacient! Prost a mai picat și ăsta!”

Se duse în antreu și deschise ușa. Se văzu în faţa unei femei înalte, slabe, ce purta un trenci alburiu.

Pe cap — nimic, așa că i se vedea părul negru, ușor încărunţit. Dar pleoapele roșii și umflate, nasul lung și subţire, îi dădeau un aer de pasăre.

„Parcă e o cioară de câmp speriată!”, îşi spuse în gând Galina Grigorievna și zise cu glas tare:

— Nu pot să vă primesc, plec chiar acum de-acasă !

— Vă rog din tot sufletul! Trebuie neapărat să vă vorbesc!

— Vă doare așa de tare?

— Da, mă doare foarte tare! răspunse cu foc necunoscuta. Sunt mama lui Volodea Ciuprov.

Uluită, Galina Grigorievna se dădu un pas înapoi.

Femeia intră înăuntru, și se așezară amândouă pe o canapeluţă. Vizitatoarea îşi scoase batista din po șetă și o duse la ochi.

— Vă ascult, zise nerăbdătoare Galina Grigorievna.

Ciuprova îşi vârî batista înapoi în poșetă pe care o închise cu zgomot și începu pe un ton patetic:

— Dumneata ești mamă și eu sunt mamă! Nu se poate să nu ne înţelegem una pe alta.

„Doamne, parcă mi-a luat vorbele din gură!”, îşi zise Galina Grigorievna și

deveni și mai atentă.

— Am o rugăminte fierbinte la dumneata: să-i vorbești fiicei dumitale… Vrea să plece la ţară. Foarte bine! N-am nimic de zis, e o faptă lăudabilă, un act patriotic. Dar de ce vrea să-l tragă după ea și pe Volodea?!

— După părerea mea, Volodea al dumitale caută s-o tragă după el pe Liusia! exclamă Galina Grigorievna.

— Nu, nu, te asigur că vina o poartă ea!… Volodea e un băiat slăbuţ, bolnăvicios, când era mic a suferit de scarlatină, munca la ţară nu e pentru el… Și în general, visam să ajungă academician!

— Dar mi se pare că au de gând să urmeze cursurile fără frecvenţă la un institut agronomic.

— Fleacuri, fleacuri! O să vezi că toate astea au să se termine cu o rană în suflet! Dumneata ești mamă și eu sunt mamă. Te implor, stai de vorbă cu Liusia dumitale și convinge-o să-l lase pe fiul meu în pace. Îţi făgăduiesc în schimb că dacă o să-i scrie am să-l pun să-i răspundă imediat!…

Galina Grigorievna se simţi cuprinsă de un puternic sentiment de dezgust și antipatie.

— Nu pot să discut cu ea asemenea subiecte, îi spuse ea rece, răspicat. Liusia e o fiinţă foarte independentă. În timpul războiului eu am plecat pe front, am lucrat într-un batalion sanitar. Liusia a crescut singură, la bunica… și asta i-a imprimat un caracter independent.

Ciuprova tăcea, cu capul plecat într-o parte.

Galinei Grigorievna i se făcu milă de ea.

— Dar dumneata ai vorbit cu fiul dumitale?

— Am vorbit, și Ciuprova făcu un gest de disperare. Zice că eu… nu simt spiritul vremii!

Zâmbi trist și se sculă.

— Nu trebuia să vin la dumneata. Iartă-mă!

— Dă-mi voie să te conduc, spuse Galina Grigorievna, îmblânzită.

Era o seară caldă și senină. Luna plină sta cocoţată sus, pe cerul senin, albastru-închis, și se uita părintește la lunile mici și rotunde cocoţate pe felina rele de pe stradă. Dinspre ferestrele deschise și puternic luminate se auzea muzică. La radio un bas celebru cânta *Puricele* de Musorgski și hohotele lui de râs răsunau în lumea întreagă.

Galina Grigorievna și Ciuprova merseră în tăcere câţiva pași și deodată îi zăriră pe Liusia și Volodea, care veneau din direcţia opusă, pe celălalt trotuar.

Tinerii discutau ceva cu înflăcărare și pe feţele lor, palide în lumina lunii, se citea atâta fericire, încât ambele mame îşi dădură seama că nu trebuie să-i deranjeze și, parcă printr-o înţelegere tacită, se traseră în același timp deoparte, ascunzându-se la umbra deasă a unui tei bătrân.

O FAMILIE CÂT SE POATE DE OBIȘNUITĂ

Îmi telefonează deunăzi o veche prietenă, pe care n-o mai văzusem de câţiva ani, și-mi zice:

— Foarte urât să-ţi uiţi prietenii vechi.

Cu clasica mea prezenţă de spirit și cu abilitatea care mă caracterizează, îi răspund:

— Nu eu i-am uitat, ci ei m-au uitat pe mine !

— Noi ţi-am telefonat de mai multe ori, dar nu te-am găsit la Moscova.

— Și eu v-am telefonat și nu v-am găsit.

Am început să stabilim când, pe cât timp și unde am fost respectiv plecaţi, și după ce ne-am lămurit, vechea mea prietenă îmi zice:

— Ce coincidenţă ciudată; noi ţi-am telefonat toc mai când nu erai la Moscova, iar dumneata ne-ai căutat tocmai când nu eram noi. Dar hai să nu mai intrăm în amănunte. Să întoarcem fila. Voiam să te anunţ că acum un an am devenit bunică.

Mi-a apărut imediat în faţa ochilor un obraz proaspăt de femeie, cu gropiţe, cu ochi șireţi, căprui, scânteietori, și trupșorul ei mlădios și subţire de pasionată jucătoare de tenis. Câţi ani o fi având acum? Hai să zicem patruzeci! Poate ceva mai mult.

Îi zic cu uimire, ce-i drept, naivă:

— Dumneata, bunică?! Nu se poate!

Aud un râs vesel și melodios în care am simţit însă și un ușor regret:

— Dragul meu, aş fi fost și eu bucuroasă să fi devenit numai mătușă, dar, din păcate, sunt bunică.

— Și cine… ţi-a făcut figura asta? Nu cumva

Jenka?!

— Ciudată întrebare! Păi, cine altul? Bineînţeles că Jenka!

— Ei, lasă-mă! Piratul cela mic cu pistrui pe nas, care ne aducea mingile la tenis și miorlăia când pierdeai?

— Lasă că n-a avut el chiar atât de des prilejul să miorlăie, mi-a răspuns vechea mea prietenă, cu acea încredere în sine pe care i-o cunoșteam atât de bine. De altfel, piratul cela mic este acum pianist.

Și se zice că are talent. Cântă la marile concerte. Nevastă-sa e și ea pianistă. Când se așază să cânte la patru mâini, Dimka…

— Iartă-mă, te rog, dar cine e Dimka?

— Nepotul meu, îmi zice proaspăta bunică; și avui impresia că receptorul nu-și mai încăpea de mândria cu care fuseseră rostite aceste două cuvinte.

— Și ce ziceai că face Dimka, când piratul și soţia lui cântă la patru mâini?

— Urlă cu o voce de bas, și iese un trio încântător. Vino să-i auzi. Hai, vino chiar astăzi. Vii?

— Viu neapărat, spusei eu. Dar aș vrea mai întâi să știu ce face bătrânul meu prieten Vasili, „bunicuţul”? Cum o duce?! E acasă?

— Nu! Vasili a fost trimis de ziarul lui în Altai.

Dacă iei numărul de astăzi al gazetei ai să-i vezi fotografia. A fost și în Turkmenia. Iar înainte de asta a fost cu avionul la cercetătorii polari.

— Înseamnă că înainte a fost numai un simplu neastâmpărat, pe când acum a devenit un bunic neastâmpărat. Așa e?

— Așa e. Te așteptăm, vino!

Și m-am dus. Ne-am așezat la masa încărcată cu toate bunătăţile unui *Gastronom* din Capitală, ser vite cu dărnicia lui Lucullus, și am început să ne amintim de trecut și de bătăliile pe care le dădeam pe terenurile de tenis de lângă Moscova.

Amintindu-și de ele, ochii bunicuţei strălucesc tinereşte și eu văd înaintea mea nisipul auriu de pe teren, aud șuieratul mingii care zboară ca o ghiulea mititică, albă, și simt în mână greutatea rachetei. Iar în timp ce noi vorbim, piratul cel mic, devenit un vlăjgan simpatic, se uită fericit în gura maică-sii și caută din râs puteri să pară un tată și un soţ serios. Soţia lui — o blondă mititică, cu niște ochi căprui adorabili — se ridică la fiecare minut de la masă ca să se ducă să vadă cum doarme Dimka, care e în odaia vecină. Iar Dimka doarme de mama focului, face băşicuţe pe la colţurile gurii și îşi încreţește năsucul teribil de independent, deși e numai un bumbișor roz-alb.

Îmi făcea plăcere să privesc această idilă familială și nu mi-e rușine s-o mărturisesc, deși, dată fiind funcţia mea grea de satiric, sunt dator așa cum mă în viaţă unii critici să am o atitudine rezervată faţă de manifestările simple și calde ale sentimentelor omenești.

Admiram tânăra bunică, cu ochii ei scânteietori și strengărești, și deodată îmi zisei în gând: „Bunică, bunică, dar de fapt această bunicuţă se deosebește de altele; ea face parte dintr-o generaţie care n-a cunoscut niciodată un sergent de stradă său un capitalist în carne și oase". I-am spus acest lucru. Și bunicuţa s-a grăbit să-mi confirme profunda mea constatare:

— Așa e! M-am născut în 1917, când s-a terminat cu hidoșeniile astea.

— Splendid! Și în viaţa dumitale ce-ai văzut, bunicuţo?!

— Am apucat să văd destule și multe! Stai să-mi amintesc… Când eram mică, am asistat cu tatăl meu, care era inginer, la solemnitatea punerii în funcţiune a centralei hidroelectrice de pe Nipru. Mă luase cu el.

„Las să vadă copilul istoricul eveniment". Copilul eram eu, bunica de acum! îmi aduc aminte parcă ar fi fost azi…

— Stop! Va să zică, să reţinem acest lucru: bu nica n-a mai văzut capitaliști în carne și oase, în schimb a văzut un eveniment isoric — punerea în funcţiune a centralei hidroelectrice de pe Nipru. Să trecem la fecior. Hai, fost tinere pirat, e rândul tău să răspunzi. Bineînţeles că nici tu n-ai văzut vreun capitalist în carne și oase.

— Ba tocmai, eu am văzut!

— Unde, când, în ce împrejurări?

— Anul trecut, când am fost în excursie în Italia.

E Italia o ţară capitalistă? Este ! Clar deci că trebuie să fi văzut pe stradă, la

cafenea ori în automobil, un capitalist în carne și oase. Sunt doar acolo câţi vrei.

— M-am referit la un capitalist de-al nostru, rus.

— De-al nostru n-am văzut.

— Dar ce-ai văzut la viaţa ta, mare și epocal?

„Fostul pirat" se gândi și, după un moment de gândire, zise serios:

— Lucrul cel mai mare și mai emoţionant pe care l-am văzut a fost desigur parada victoriei de la Moscova, când au trecut diviziile în pas de paradă, și soldaţii azvârleau steagurile fasciste pe caldarâmul Pieţei Roșii, lângă Mausoleu. Eram cu tata…

— Stopl făcui eu. Va să zică, fiul a văzut și el cu ochii lui un mare eveniment istoric: finalul, ca să zic așa, al celui mai mare război din câte…

— Stop! mă întrerupse deodată blondina, care până atunci tăcuse sfioasă. Iar Dimka a văzut sputnikul, când a zburat pe deasupra Moscovei; asta chiar că a fost un eveniment cum n-a mai văzut lumea de când există, n-o să ziceţi că nu.

— Cum adică? S-a dat jos Dimka din pătuţ și s-a târât pe picioruşele lui până la planetariu?

— Firește că nu singur. Degeaba vrei să glumești.

Toţi voiam să vedem sputnikul, când o să treacă deasupra orașului. Dar trebuia să ne sculăm foarte de vreme pentru ca să putem fi în piaţă la cinci dimineaţa.

Mama și Jenka dormeau atât de adânc, încât mi-a fost imposibil să-i trezesc. Și atunci l-am îmbrăcat frumușel pe Dimka, l-am luat în braţe și m-am repezit până acolo. Căci de aici nu-i departe…

— Și cum a reacţionat Dimka la istoricul eveniment?

— A urlat înfiorător! îţi închipui ce-a fost. Era să intru în pământ de rușine! E drept că nimeni nu s-a uitat la el, aveau oamenii la ce să se uite când a apărut sputnikul. Totuși tovarășul Dimka S-a cafti făcut de râs, însă va putea spune că a văzut sputnikul deasupra Moscovei.

De alături, din dormitor, se auzi un scâncet. Era semnalul lui Dimka că s-a trezit. Ne-am ridicat de la masă și ne-am dus la el. Stătea în pătuţ, cu ochișorii deschiși, foarte demn, trandafiriu și cald.

— Ei, mă banditule, zise tânărul pirat de ieri, azi tată și soţ. Când ai să te faci mare tu ai să zbori cu siguranţă în Venus?

Dimka zâmbi drăgălaș. Zâmbi fiindcă stătea într-un pătuţ cald și moale, fiindcă se simţea bine și sătul, fiindcă vedea aplecată asupra lui privirea drăgăstoasă a maică-sii.

Eu mă uitam la bunică, la fiu, la noră și la nepot și mă gândeam la ceea ce au adus măreţ timpurile noastre minunate și grele în această familie atât de obișnuită, atât de simplă!

PROHOR ȘI LORD

La Moscova, pe strada Poleanka, locuia într-un vechi apartament boieresc dintr-o clădire mare și inimoasă, cu opt camere, toate cu ușile spre coridor, ste nodactilografa Vera Ilinicina Gusîkina. Vârsta? Să n-o precizăm. Nu era încă tomnatică, dar vai, nici…văratică. Înfăţișarea? Plăcută. Nu era o frumuseţe, dar toată lumea găsea, de pildă, că Vera Ilinicina are niște ochi minunaţi, de un albastru-cenușiu, ca valurile mării în secţiune transversală. Avea și gura frumos arcuită, proaspătă, numai că pe margini era crestată de niște cute de amărăciune — urme ale singurătăţii ei de femeie.

Vera Ilinicina era despărţită de soţul ei. Se despărţiseră în urmă cu șapte ani și după ce făcură schimb de locuinţe, dând apartamentul lor separat contra a doua camere în raioane diferite, acum locuia singură. Cine purta vina despărţeniei? Personal, dacă mă întrebaţi, cred că el, nu ea. Dar să nu intrăm nici aici în amănunte!

Ca funcţionară, Vera Ilinicina era un element de toată lauda. Lucra la organizaţiile oamenilor de artă

— La scriitori, la compozitori, la pictori. Și peste tot era considerată mare meșteră în meseria ei. Putea să vorbească oricât de repede, de confuz și de bramburit un orator, Vera Ilinicina nota totul clar, bătea apoi singură la mașină textul descifrat și abia după asta, când îl citeai, îţi puneai mâinile în cap de ce-ai putut spune în focul elocvenţei.

Trebuie să mai adăugăm că Vera Ilinicina avea un motan, pe nume Prohor — un admirabil exemplar de rasă felină, roșcat, cu ochi albaștri, enigmatici, foarte distanţaţi…

Vera Ilinicina pleca la lucru, iar Prohor rămânea toată ziua pe consola oglinzii din antreu, nemișcat, plin de importanţă și cu un aer aristocratic, dispreţuitor. Ochii pe jumătate închiși îi străluceau misterios, iar pe botul lui gras, mustăcios, sceptic parcă scria: „Vă dispreţuiesc pe toţi!”

Dar îndată ce Prohor auzea pasul greu al Verei Ilinicina pe scară (și el știa să deosebească pașii ei dintr-o mie), sărea într-o clipă jos și se ducea la ușă.

Vera Ilinicina intra cu cearcăne sub ochi de oboseală și îi spunea prietenos: „Bună-seara, Prohor”. Mota nul mieuna scurt, răspunzându-i la bună-seara, și torcând galeș, alerga cu coada bârligată pe coridor luând-o înaintea stăpânei.

Vara, Vera Ilinicina plecă să se odihnească la Alupka, în Crimeea. Prohor rămase în grija vecinei ei, Svetocika Tolokonţeva, asistentă medicală la o policli nică. Svetocika era prietenă cu Vera Ilinicina și îi făcea bucuros tot felul de mici servicii.

Când după o lună Vera Ilinicina se întoarse bronzată, cu puteri noi și cu reflexele încă nestinse ale valurilor albastre în ochii ei frumoși, Svetocika rămase cu gura căscată când o văzu intrând în apartament.

— Verocika Ilinicina, dar ești de nerecunoscut, așa de bine arăţi! Te-ai făcut… cum să-ţi spun, draga mea… Vai, tare aș vrea să te sărut, dar la noi la poli clinică

bântuie o gripă îngrozitoare, și mai bine renunţ!…

Vera Ilinicina zâmbi, o sărută pe Svetocika pe obrazul ei proaspăt și tare ca un măr, apoi îl luă în braţe pe Prohor, care torcea bucuros, și începu să-l mângâie și să-l sărute cu dor, parcă cu un fel de „pasionată melancolie", după cum i se păru Svetocikăi.

— Svetocika, treci pe la mine deseară, când vii de la serviciu, îi zise Vera Ilinicina, continuând să mângâie motanul. Ţi-am adus niște pere *Duchesse* veritabile, excepţionale. Și apoi aș vrea să mă sfătuiesc cu dum neata într-o chestiune.

Pe chipul stenodactilografei apăruse ceva neobişnuit, emoţionant, romantic. Parcă din toată figura ei se degaja lumină.

„S-o fi îndrăgostit acolo", îşi zise Svetocika.

Chiar așa era. Stenodactilografa noastră se îndrăgostise ! Se îndrăgostise de un medic veterinar din Voronej, un bărbat de cincizeci de ani, văduv, pe care-l cunoscuse la casa de odihnă din Alupka.

— Numai, pentru numele lui dumnezeu, te rog să nu crezi că am avut cumva cu el o idilă din acelea banale, ca la băi, îi povesti Vera Ilinicina seara Svetocikăi. Mă cunoști și știi că nu sunt eu omul să am asemenea aventuri. Și nici Serghei Ivanovici nu-i așa ceva. E un om serios, pasionat de ştiinţă, lucrează la teza de candidat despre profilaxia brucelozei la viţei.

Mi-a citit din ea, și e captivantă! Nici prin gând nu mi-a trecut că poate să mi se întâmple așa ceva!

— Vorba cântecului: *„Iubirea-n suflet se strecoară atunci cină nici nu te aştepţi",* zise Svetocika zâmbind și cu spiritul ei practic întrebă apoi: Dar el te iubeşte?

— Cred că mă iubește.

— Și ce-aţi hotărât?

— Serghei Ivanovici stăruie să mă mut cât de re pe de la el, la Voronej. Are acolo locuinţă, gospodărie, grădiniţă…

Svetocika clătină din cap și spuse:

— Adică să pleci din Moscova. Știi… chestia asta trebuie bine chibzuită, și ca să nu se stropească cu zeama dulce mușcă cu băgare de seamă dintr-o pară coaptă.

— Nu asta m-ar opri, spuse îngândurată Vera Ilinicina. Sigur că îmi pare rău să părăsesc Moscova, dar ce să-i faci dacă așa s-a nimerit. Cu omul pe care-l iubești poţi trăi oriunde: și în pădure, și în tundră, și în cel mai pierdut colţ din lume. Crede-mă, Svetocika. Și nu uita că Voronejul este un oraș frumos, un vechi oraș rusesc. Există însă un alt „dar" mai serios… Deși poate ai să râzi.

Și, după o scurtă tăcere, Vera Ilinicina spuse aproape în șoaptă:

— Nu știu ce să fac cu Prohor.

— Cum adică, ce să faci? Ia-l cu dumneata, la Voronej, ce mai vorbă ! Cu atât mai mult cu cât…alesul inimii dumitale e veterinar. Așa că trebuie să iubească animalele!

— El le iubește, dar are un pudel negru, care nu poate să sufere pisicile. Și pur

și simplu le sfâșie când le vede. Îl cheamă Lord. Am aflat tot.

— Atunci n-are decât Serghei Ivanovici al dumitale, în calitate de bărbat, să facă un sacrificiu și…să-l dea cuiva pe Lord al lui.

— Asta e exclus! !! adoră!

— Apoi să se decidă dumnealui pe cine adoră mai întâi: pe dumneata sau pudelul!

Vera Ilinicina oftă trist.

— Ei, nu-i chiar atât de simplu, Svetocika. Serghei Ivanovici e un om mai în vârstă: are deprinderile lui, tabieturile lui. Trebuie să ţinem seama de asta!

— Atunci fă dumneata un sacrificiu, Vera Ilinicina. N-ai să te apuci acum să renunţi la fericire din cauza unei pisici. Lasă-mi mie motanul. Îţi dau cuvântul meu că am să am toată grija de el. Sau dacă vrei, îl pot duce la policlinica noastră, am să vorbesc cu medicul-șef. Îl putem trece pe Prohor chiar în statul personalului.

— Cu niciun preţ! spuse cu înflăcărare Vera Ilinicina. Auzi, Prohor?! Să te dea pe tine la poli clinică!

Auzindu-și numele, motanul care stătea culcat pe covor se ridică și miorlăi politicos.

— Uită-te la el, parcă nici nu-i motan, continuă Vera Ilinicina cu aceeași pasiune. El e un adevărat omuleţ roșcovan, un prieten adevărat și atât de sensibil că înţelege toate cele! Și dumneata zici să-l părăsesc. Prohor, spune-mi, pot eu să te părăsesc?!

Încovoindu-și spinarea, Prohor începu să zgârje covorul cu labele din faţă ca să-și mai îndrepte șira spinării. Minunăţii lui ochi albaștri, cu irisul brăzdat de dunguliţe negre, priveau liniștit pe stăpână-sa și parcă spunea prin întreaga lui înfăţișare: „Personal n-am nicio grijă de soarta mea”.

Trecu o lună. Slăbită și tristă, Vera Ilinicina umbla ca o umbră. Se frământa. Veterinarul îndrăgostit tuna la telefon și fulgera la telegraf, chemând-o, implorând-o, zorind-o să vie.

Până la urmă, luându-se după sfatul prudentei Svetocika, hotărî să procedeze în felul următor: să-și păstreze deocamdată locuinţa din Moscova, să plece la Voronej, chipurile, în concediu fără plată și să vadă care e situaţia pe teren. Iar pe Prohor să-l ia cu dânsa, punându-i astfel pe veterinar și pe pudel în faţa unui fapt împlinit.

— La urma urmei, oamenii pot fi trataţi prin hipnoză, îi spusese Svetocika râzând. N-are decât și veterinarul dumitale să facă un efort și să-i aplice lui Lord al lui această metodă, să-l sugestioneze că-i interzice să se repeadă așa, fără niciun rost, la pisici.

Și cred că nici Proșka nu se va lăsa călcat pe coada, nu e el motanul ăla să se supună unei agresiuni!…

Vera Ilinicina și Prohor plecară. Peste o săptămână Svetocika primi o telegramă: „Serghei Ivanovici adevărat cavaler Lord fermecător. Speranţe sfârșit fericit. Sărutări Gusîkina”. După care Vera Ilinicina nu mai scrise nimic.

Între timp Svetocikăi începu să-i facă curte un oarecare Gheorghi Gheorghievici

Bliukin, crai cam răscopt, care avea oarecari legături cu teatrul. Sve tocika îi făcuse la policlinică diatermie, și astfel se cunoscură.

Gheorghi Gheorghievici îi. Plăcu. Șvetooikăi. Era înalt, uscăţiv, cu ghiocei la tâmple, elegant și foarte politicos. O invită să vadă, *Fata fără zestre* într-o nouă montare. Svetocika îşi puse o rochie de ştofă foarte drăguţă de altfel, îşi făcu manichiura, se coafă și se duse la teatru…

Vedea pentru prima oară *Fata fără zestre* și a plâns tot timpul spectacolului de mila soartei triste, a Larisei. Plânse atâta, încât nasul i se umflă, iar pleoapele i se făcură roșii, dar ce roșii !

Gheorghi Gheorghievici, se uita mereu la ea în întunericul sălii, ridica umărul bolnav, și îi șoptea, cu dulce ironie:

— Vai, vai, avem nervii slabi care va să zică. Ar trebui să ne tratăm!

O duse pe Svetocika acasă cu taxiul, (ea își spuse: „Imediat se vede când omul e cavaler, parcă ar fi veterinarul Verei Ilinicina”), iar la despărţire îi sărută mânuţa aspră de la atâta șpălat. Și asta îi făcu Svetei o impresie puternică…

După vreo trei zile, Gheorghi Gheorghievici o invită din nou pe Svetlana, de data asta la discutarea spectacolului *Fata fără zestre.* – „O, să iau și eu cuvântul!”, îi spuse el, dându-și aere…

Când Gheorghi Gheorghievici, se urcă la tribună în costumul lui gri-închis, înalt, şi prezentabil, cum era, lui Svetocika începu să-i bată inima ca la examenul de maturitate. Gheorghi, Gheorghievici se uită, grav la oamenii din sală și cu o voce scârţâitoare începu să critice spectacolul, care, îi plăcuse Svetocikăi atât de mult Ea află astfel că actriţa care a emoţionat-o până la lacrimi în Larisa „n-a atins nivelul cuvenit”, iar actorul care l-a interpretat pe Karandîșev „n-a exprimat bine personajul” și că în general tot spectacolul poartă „pecetea vetustă a eclectismului”. Gheorghi Gheorghievici vorbi foarte mult, cursiv, dar plicticos și cu toate că rosti de mai multe ori cuvântul „dragoste”, acest cuvânt suna în gura lui sec, rece, ca și cum nu s-ar fi referit la un sentiment înălţător și poetic, ci la boala sa — plexita.

În sfârșit, isprăvi de vorbit, se întoarse la locul său și o întrebă în șoaptă pe Svetocika:

— Cum ţi-a plăcut critica mea?

— Mi-a plăcut, răspunse plouată Svetocika. Numai că a fost cam lungă. Mă cam doare capul și vreau să plec.

— Bine, să mergem. Te conduc.

Îşi luară hainele de la garderobă și plecară. Pe drum Gheorghi Gheorghievici spuse Svetocikăi să intre cu el neapărat într-o cofetărie, să bea ceva, un vin eventual, să se încălzească și atunci „o să-i treacă căpșorul”. Svetocika se învoi ca să nu-și supere cavalerul.

În cofetărie nu era lume multă. Se așezară într-un colţ, la o măsuţă mică de marmură. Gheorghi Gheorghievici comandă pentru Svetocika îngheţată de nuci și un păhărel de porto, iar pentru el un coniac.

La radio se transmitea o melodie frumoasă și.ro manţioasă, dar Sveta simţea greutate și neliniște în suflet. Gheorghi Gheorghievici o privea printre gene cu ochii

lui. Cenușii și iscoditori, îşi mângâia tâmplele cărunte, sorbea din coniac, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, și vorbea despre garsoniera sa confortabilă pe care fetele din cercul lui o numesc „cuibușor Superplăcut”.

Povestind aceste lucruri, încercă să mângâie pe sub masă genunchiul cald și rotund al Svetocikăi, dar fata îşi retrase piciorul cu un gest atât de brusc, încât era cât pe-aci să răstoarne măsuţa cu tot ce era deasupra.

Gheorghi Gheorghievici se sperie și nu se mai legă de dânsa.

Ieșiră din cofetărie — el luă iarăși un taxi, dar nu ca să viziteze cuibușorul superplăcut, ci ca s-o conducă acasă pe Sveta. Gheorghi Gheorghievici stărui s-o în soţească până la ușa apartamentului, căci cine știe ce i se poate întâmpla unei fete pe care o doare atât de tare căpșorul.

Pe palierul cufundat în semiîntuneric, începu de-o dată să pufăie, o cuprinse pe Svetocika detalie și încercă s-o sărute, trimiţându-i mai întâi ca soli vestitori mirosurile de coniac și de pastă de dinţi. Sveta nu-și mai putu stăpâni sentimentul de dezgust și antipatie pe care i-l stârnise Gheorghi Gheorghievici Bliukin.

Se smulse din îmbrăţișarea lui și spuse ironic și tăios:

— Pacient, calmează-te!

Gheorghi Gheorghievici zâmbi cam albastru.

— Astăzi ești dumneata pacientă, nu eu. De ce faci mofturi, pisicuţo?! Și apoi mai încet: Hai să stăm puţin la dumneata. C amera dumitale e departe? N-o să ne audă nimeni. Ne strecurăm încetișor pe coridor…

ca niște șoricei, și râse dezgustător, parcă ar fi behăit.

Sveta îi repezi un pumn în piept cu toate puterile.

El se văzu proiectat la câţiva pași și căzu pe palier.

Căciula îi zbură din cap. Sveta profită și fugi sus pe scară, spre camera ei.

Când deschise ușa și aprinse lumina, zări pe consola oglinzii din antreu pe Prohor, dormind. Surpriza fu atât de neașteptată, încât Svetocika scoase un ţipăt și ca vântul alergă până la camera Verei Ilinicina. Bătu la ușă. Auzi o voce slabă:

— Intră!

Deschise ușa.

Vera Ilinicina, trasă la faţă, cu ochii triști, ședea pe divan în faţa valizei deschise şi-şi aranja lucrurile.

Cele două femei se sărutară. Câtva timp tăcură. Apoi Svetocika, zguduită, o întrebă:

— V-aţi despărţit?

Vera Ilinicina dădu trist din cap.

— Și chiar din cauza motanului?

— Nu. Lord și Prohor s-au împrietenit grozav. N-aș vrea acum să intrăm în amănunte, Svetocika… La vârsta noastră e greu să începi o viaţă în comun. Eu am obișnuinţele mele, el pe-ale lui… într-un cuvânt – ne-am certat… Și m-am gândit că a doua oară n-o să mai pot să îndur ceea ce am îndurat o dată. Așa că am hotărât să rup și să plec.

— Și cum te-a lăsat să pleci?! Te iubește doar!

Vera Ilinicina nu răspunse.

— Vera Ilinicina, cred că în general nu există dragoste, spuse Sveta, cu foc. De altfel lucrurile acestea trebuie privite mai simplu, fără fantezie.

— Nu, că dacă mă iubește cu adevărat, atunci… începu stenografa, dar lăsă fraza la mijloc și tăcu din nou.

— Și ce-o să faci acum, Vera Ilinicina?

— Ce-am făcut și până acum.

Și viaţa îşi reluă cursul ei dinainte. Vera Ilinicina alerga pe la consfătuiri, conferinţe, seminare. Sveta trata plexite și artrite la policlinică, iar Prohor dormea pe consola oglinzii.

Într-o zi apăru din nou la policlinică Gheorghi Gheorghievici Bliukin. Svetei nici nu-i dădu bună ziua, iar când sora-șefă spuse zâmbind și ou subînţeles: „O să se ocupe Svetlana de dumneata", el făcu o mutră acră și răspunse dinadins tare, ca să audă toată lumea:

„Nu, te rog, nu fata asta grosolană!" Svetocika, care stătea în spatele perdeluţei de mătase, în cabină, se aprinse la faţă și zise tot tare ca să audă". Dumnealui": „Dai câteodată peste un bolnav pentru care e păcat să consumi curent". Și ieși de după perdeluţă cu capul în sus, trecu pe lângă Gheorghi Gheorghievici, care stătea îmbufnat, și intră în cabinetul profesorului consultant, pe a cărui ușă scria pe o tăbliţă: „Boli de inimă". Nu era nimeni înăuntru. Aici, singură, Svetocika plânse înăbușit vreo cinci minute. În felul cum se răzbunase pe ea Gheorghi Gheorghievici Bliukin era ceva deosebit de ofensator, dureros și murdar. Totuși, după cinci minute, se mustră ea însăși reproșându-și că este prea „sensibilă" și „o proastă care dă apă la șoareci pentru orice fleac", se aranjă și îşi zise încet:

— Gata I Destul cu fanteziile!

Seara, Vera Ilinicina (pe a cărei figură Svetocika parcă zări iarăși lumină) îi arătă o telegramă pe care o primise cu puţin înainte: „Lord dor nespus Prohor Stop Necesar întrevedere Stop Omenia și dragostea animale mă constrâng să vin urgent Moscova cu câinele Stop Sper acordul dumitale Serghei".

Pricepi ce înseamnă asta, Șvetocika? o întrebă Vera Ilinicina, cu faţa radiind de bucurie.

— Să vedem ce-o să iasă, cum a zis orbul, îi răspunse Șvetocika și adăugă: Mă doare capul, Verocika. Iartă-mă, mă duc să mă culc!…

După două zile, întorcându-se acasă de la lucru, Svetocika auzi încă din antreu lătratul tare al unui câine.

„A sosit Lord", îşi zise ea și zâmbi, fiindcă era un lătrat vioi, ca de joacă.

Bătu la ușa stenodactilografei. Nu-i răspunse nimeni. Iar lătratul continua. Atunci Șvetocika întredeschise ușa și aruncă o privire în odaie. Un pudel negru, voinic, stătea cu labele desfăcute în mijlocul odăii și lătra la motanul, care îşi luase drept meterez piciorul mesei. Blana lui roșcovană se zburlise și era cu o labă în aer, gata de luptă, fixând cu ghearele botul câinelui.

Iar pe divan ședeau lipiţi unul de altul Vera Ilinicina și un bărbat simpatic, puţin cărunt, în costum bleu marin. După chipurile lor nespus de fericite fata îşi dădu

seama că pe ei nu-i interesează acum nici Lord, nici Prohor și, în general, nimic pe lume ! Închise ușa la loc încet, oftă și se retrase în odaia ei.

ÎN DEȘERT

De fapt ar fi trebuit de mult să decoleze: motorul fusese verificat și era ca totdeauna într-o stare perfectă, scrisorile și coletele fuseseră încărcate, iar comisioanele verbale notate în carnet ca să nu fie uitate.

Deci putea să pornească. Dar aviatoarea-Glafira Kocetova, o fată înaltă, cu faţa lată, rotundă, îmbrăcată într-o salopetă albastră cu fermoar, nu se decidea să decoleze. Se învârtea în jurul graţiosului avion „PO 2", și se uita la acest aparat solid și de toată încrederea cu o privire atât de îngrijorată de parcă ar fi trebuit să zboare pentru prima oară.

Nu departe, lângă un crâng de saksaul, se zăreau corturile și căsuţele albe ale exploratorilor și turlele negre de foraj ale geologilor. Dar pe vechea cărare pentru caravane, care trecea pe lângă aerodrom, nu se vedea nici ţipenie de om. Se auzea cum foșnesc prin nisip șopârlele.

Întârzierea plecării avea o explicaţie simplă: pe Glafira o conducea topograful expediţiei, Vasea Baskakov, un tânăr bronzat tare, cu nasul lung și gura delicată, și fata spera ca astăzi, chiar acum, Vasea îi va face așteptata declaraţie de dragoste.

Glafaira îl plăcea pe Vasea Baskakov. Se vedea că e un om bun, serios, un excelent lucrător (apăruse și o notiţă despre el în ziarul bazei), și Glafira îşi și pregătise răspunsul pentru eventualitatea în care Vasea îi va spune în sfârșit ceea ce trebuia să spună.

Dar nenorocirea era că topograful nu spunea ce trebuia să spună. Iar timpul trecea.

Înăbușindu-și un oftat, Glafira se sui în carlingă.

— Așadar, pleci de la noi, izbuti în sfârșit să spună

Baskakov, privind-o cu ochi plini de adoraţie pe Glafira, care i se părea mândră și ironică.

— Plec, Vasenka, plec! Vrei să dai drumul elicei?

— Dau! Pentru dumneata fac orice, Glașa! Dar mai stai un minut.

— De ce, ce s-a întâmplat?

— Nimic. Așa, pur și simplu… Mai stai puţin!

— Nu mai pot. Trebuie să plec. Cui să duc salutări din partea ta la grupul numărul cinci?

— Tuturor băieţilor! mai ales lui Kolea Secolokov.

Spune-le că ţinem drapelul zdravăn, așa că să nu spere c-o să ni-l poată lua!…

— O să le spun. Vai ce fete drăguţe lucrează la turlele de foraj din grupul numărul cinci! Au acolo o turkmenă, tehnician-geolog, care a descoperit o apă cu numai ! 5 la sută săruri. Parcă e limonată, nu apă! Bravo ei! N-ai nicio drăguţă în grupul numărul cinci. Vasenka? Dă-mi o scrisoare pentru ea, să n-ai nicio grijă c-o

predau.

— Nu te lași de glume, Glașa, spuse cu amărăciune topograful.

Tăcură.

Liniștea deșertului fu deodată întreruptă de un vuiet vesel de motor. În zare, pe vechiul drum de caravane, se ivi un șir de autocamioane, care veneau în mare viteză.

— Îs ale voastre, de la bază, spuse Vasea Baskakov.

Aduc cherestea. Și alimente… Glașa… vreau… să-ţi spun ceva.

Inima Glafirei se strânse ca la o cădere cu avionul într-un gol de aer de trei sute de metri.

Zâmbind silit, fata îi zise:

— Hai spune, Vasenka. Dar mai repede că pe cuvânt de onoare trebuie să plec.

— Îţi spun imediat. Numai să treacă astea.

Cu un huruit înverșunat, autocamioanele trecură unul după altul în viteză prin faţa avionului. Șoferul camionului din fruntea coloanei scoase capul pe fereastra cabinei și făcu semn cu mâna Glafirei și lui Vasea.

— Era Petea Smirnov, îi explică Glafira după ce trecu. Un șofer grozav, dar îi place să facă pe nebunul când conduce… Ce-ai vrut să-mi spui, Vasenka?!

Emoţionat din cale-afară, topograful puse mâna pe bordul avionului, dar deodată se auzi un scârţâit, ultimul autocamion frână și se opri. De pe platformă sări ușor pe cărare un turkmen bătrân, înalt și uscăţiv, cu căciulă neagră de oaie în cap, purtând un caftan uzat de culoare închisă și un ciomag în mână.

Autocamionul plecă mai departe, iar bătrânul îşi în dreptă pașii direct spre avion.

— Ia uite ce musafir, Durdi Memedov! exclamă mirată Glafira.

Topograful nu-și putu ascunde un zâmbet ironic.

— „Finul" dumitale; nici acum nu pot să pricep cum a sfeclit-o atunci. Cercetător de urme, fiu al deșertului, și a scrântit-o!

— Nu râde, Vasenka. Deșertul e totuși deșert. Ţi s-a întâmplat vreodată să te-apuce o furtună de nisip?

— Ani! avut plăcerea. Timp de trei ore am zăcut cu faţa în nisip. Vântul era atât de tare, încât aveam impresia că-mi intră pe-o ureche și-mi iese pe cealaltă!…

— Exact, și Durdi e doar bătrân. Afară de asta era obosit, căci căutase atunci timp de nu știu câte ore o cămilă. Când s-a pornit furtuna n-a mai văzut nimic în jur. Și s-a rătăcit. Fără apă, fără pâine… Oricui i se poate întâmpla asta. Of, dar greu am aterizat atunci !

Cât p-aci să capotez… *Salam,* tovarășe Durdi! strigă ea veselă bătrânului.

— *Salam, salam,* Glafir.

Durdi, maiestuos, cu barba-i aibă, se apropie repede de avion și luă cu delicateţe în mâinile sale aproape negre, tăbăcite de soarele dogoritor, mâna mică, dar puternică a rusoaicei, care îi salvase viaţa.

— Bun fati, spuse el lui Vasea Baskakov, rostind cu greu cuvintele rusești.

— Sigur că e bună, îl aprobă Vasea Baskakov, chiar foarte bună.

— Forte, chiar bun, repetă Durdi Memedov, zâmbind cu gura-i știrbă.

— Cum o mai duci, tovarășe Durdi? Ce face ne potul dumitale? îl întrebă Glalira.

Durdi Memedov îi răspunse cu fraze lungi și înflorate, amestecând vorbele turkmene cu cele rusești. Îi spuse că nepotul său Mahomed — „elev la Universitatea de stat din Asia Mijlocie" (unde învaţă ca să ajungă doctor) — o duce, slavă domnului, bine. Apoi îi mai zise că i-a trimis lui Mahomed de curând o scrisoare, în care l-a rugat să dea atenţie deosebită acestei ştiinţe care te învaţă să prelungești viaţa omului, fiindcă el, Durdi, vrea neapărat să mai apuce vremea când aici, în deșert, se va aduce apă multă și în locul nisipurilor sterpe, pe care el totuși le iubește, vor în flori grădini bogate și vor înverzi ogoarele.

— Un înţelept a spus că omul care descoperă apă în deșert este mai presus de han și de comandanţii de oști, încheie în turkmenă Durdi Memedov și făcu o plecăciune Glafirei și lui Vasea Baskakov.

Stingherită oarecum de această elocvenţă și de aceste plecăciuni, Glafira îi spuse lui Vasea:

— Îl auzi? Adevărat orator ! Dar știit Vasenka, eu îl înţeleg perfect. Și eu am hotărât același lucru: până nu se va construi canalul, până nu voi vedea cu ochii mei adusă aici apa, nu plec nicăieri. Voi lucra pe linia asta!

— Adevărat, Glașenka?! exclamă Vasea Baskakov, foarte bucuros. Și eu tare mă temeam…

— De ce te temeai, Vasenka?

— Mă temeam să nu te mute într-o bună zi pe linia Soci Suhumi, să nu-ţi iei zborul și… dusă ai fi fost!

— Păi și dumneata aici nu ești decât explorator. Într-o zi ai să termini prospecţiunile și… o să-ţi iei valea.

— Nu, eu am luat hotărârea fermă să rămân pe șantier până la capăt. Am și discutat cu cine trebuie și mi s-a promis că voi rămâne. Eu doar, în afară de topografie, mai cunosc și radiotehnica.

Amândurora le vine greu să-și ascundă bucuria și râd fericiţi. Uitându-se la ei, râde și Durdi Memedov, cel cu barba albă, fără să-i treacă niciun moment prin gând că cel mai bun lucru pe care l-ar avea de tăcut ar fi să se care pe nesimţite.

— Ei, am plecat! spuse voioasă Glafira. La revedere, tovarășe Memedov! Mă întorc peste o săptămână, Vasenka! Așteaptă-mă.

Vasea trecu la elice.

Cu casca pe cap, cu un aer foarte grav, Glafira comandă:

— Contact !

Motorul începu să duduie, elicea se învârtea ca tur bată transformându-și deodată aripile, care nu se mai puteau distinge, într-o roată sclipitoare. Vasea și Me medov se dădură fuga la o parte, acoperindu-și faţa cu palmele ca să nu le intre nisipul în ochi. Săltând, avionul se puse în mișcare pe terenul nisipos și, după vreo două secunde, Glafira zbura în văzduh.

Vasea Baskakov o urmări cu privirea. Mai întâi avionul se văzu clar pe cerul de un albastru-palid, apoi se făcu cât o rândunică, peste puţin timp se reduse la un punct negru, și în cele din urmă se topi cu totul dispărând de pe firmament.

Topograful îl atinse pe umăr pe bătrânul turkmen și îi spuse încet:

— Să mergem, Durdi.

Porniră spre tabără. Durdi Memedov îşi mișca energic toiagul său apostolic, străduindu-se să nu rămână în urma tânărului său tovarăș. Iar acesta făcea pași mari și siguri. Dar mergând, se întorcea adesea și privea lung, cu melancolie și duioșie, cerul pustiu.

„Te aștept, Glafira !".

ZARVĂ MARE

Stăteam în biroul lui Ceașkin și așteptam să termine de vorbit la telefon.

Era un spectacol interesant să-l vezi pe Ceașkin vorbind la telefon.

Amândouă mâinile îi erau ocupate: cu dreapta semna niște hârtii, cu stânga ţinea un tampon enorm, de-ai fi zis că e un fier de călcat, și pe care el îl mânuia cu iuţeala uimitoare a unui scamator chinez. Iar receptorul îl ţinea lipit de ureche, susţinându-l cu umărul drept ridicat.

Cu capul aplecat într-o parte și uitându-se la mine cu niște ochi pierduţi, înnebuniţi, care nu vedeau nimic, Ceașkin ţipa la telefon:

— Hai să zicem săptămâna viitoare! Bine?… Lunea viitoare! Că la noi aici e zarvă mare, frate! Nu mai știm unde ni-i capul!… Rămâne așa… Gata… Am terminat!"

În același timp Ceașkin mesteca ceva. În sfârșit, puse jos receptorul și mă observă.

Mă prezentai și-i zisei:

— În odaia mea a căzut tencuiala. Trebuie reparat urgent. Totul s-a stabilit cu cei în drept. Trebuie nu mai ca dumneata să faci formele necesare.

Și îi pusei pe masă ohârtie plină pe toate marginile de semnături și rezoluţii. Dar Ceașkin nici nu-și aruncă ochii pe cererea mea:

— Uite ce e, tovarășe, vino săptămâna viitoare. Bine?

— În camera mea nu se paté sta, tovarășe Ceașkin!

Îmi curge tot varul în cap!

— Ei, mai rabdă și dumneata… Mai puteţi sta deocamdată în casă cu căciula în cap. Vino lunea viitoare și rezolvăm totul într-o clipă! Acum suntem în zarvă mare! Nu ne mai vedem capul de treabă: ne-a căzut pe cap Ziua femeii.

— Dar ce, dumneata eşti femeie, tovarășe Ceașkin?

Zâmbindu-mi naiv, Ceașkin îmi răspunse:

— Când nu-ţi vezi capul, frate, parcă mai știi dacă eşti bărbat sau femeie…

În clipa aceea sună iarăși telefonul. Ceașkin luă receptorul, îl propti cu umărul drept de ureche și ochii îi deveniră iarăși pierduţi și parcă orbi.

Îmi luai înapoi cererea și plecai. „Lunea viitoare" mă înfiinţai din nou la Ceașkin.

Cu paltonul și cu căciula în cap, Ceașkin stătea lângă biroul secretarei sale și îi vorbea grăbit.

— Oricine telefonează îi spui să revină săptămâna viitoare, miercuri. Dacă

înjură, îi spui că suntem în mare zarvă. Nu mai știm nici unde ni-i capul! Asta e, și gata!

Când mă văzu, Ceașkin încercă s-o întindă, dar eu îi barai drumul și-i zisei:

— Mi-aţi spus să vin astăzi, Tovarășe Ceașkin. Eu sunt ăla căruia îi curge tencuiala în cap. Vă aduceţi aminte?

Ceașkin făcuo mutră nenorocită și faţa-i grasă căpătă o expresie plângăreaţă.

— Mi-aduc aminte, dragă tovarășe, mi-aduc aminte!

Dar… nu vezi? Suntem toţi în zarvă mare. Rabdă puţin! Lasă să-ţi mai curgă tencuiala în cap vreo săptămână și vino miercurea viitoare că aranjăm totul într-o clipă. Bine?

— Ziua femeii a trecut, tovarășe Ceașkin!

— Ziua femeii a trecut, e adevărat, dar a început sesiunea la Academie.

— Dumneata doar nu ești academician…

— Noi, frate, eu, frate… vezi, frate… am mai multe pe cap decât un academician, îmi răspunse vag, dar cu înţeles, și mă dădu în lături cu umărul, dispărând în coridor.

A venit și „miercurea viitoare”. Dis-de-dimineaţă eram la biroul de reparaţii să dau de tovarășul Ceașkin.

Pe scară mă ciocnii cu cineva care alerga ca năuc nu se știe unde și era aproape să mă doboare. Cine era? Ceașkin!

Îl prinsei de mânecă și mă grăbii să-i spun tele grafic de ce am venit:

— Eu sunt tencuiala ! Ai zis miercuri!

— Știu! strigă Ceașkin. Tencuială dragă, vino săptămâna viitoare, vineri. Acum iartă-mă, dar nu-mi e capul la asta.

Și vru să fugă, dar nu-i dădui drumul.

— Și acum la ce ţi-e capul, tovarășe Ceașkin?

— În orice caz nu la tencuială ! Nu citești ziarele, dragă tovarășe? Hai, vino vinerea ailaltă! Asta e… Gata !

Și îşi smulse braţul, auzii cum îi pârâiră cusăturile sub braţ, totuși o luă la goană în jos pe scară, sărind câte trei trepte deodată, ca un ţap de munte.

N-am mai așteptat „vinerea aialaltă”. Chiar a doua zi, subsemnatul, nevastă-mea Elena Nikolaevna, o femeie nervoasă, mătușa ei Olga Filatovna, o bătrână de șaizeci și cinci de ani, care stă la mine și-i energia în persoană, precum și fiul meu Bobka de șapte ani, după ce-am înfrânt slaba rezistenţă a secretarei lui Ceașkin, am pătruns în cabinetul lui.

Eram încărcaţi cu boccele și geamantane. Eu în tocmisem amănunţit planul operaţiunii, și fiecare din ostașii mei știa exact ce are de făcut.

— Olga Filatovna, comandai eu. Ocupă pervazul și aprinde primusul! Bobocika, du-te la nenea și joacă-te cu telefonul… Du-te, du-te puiule, nu-ţi fie teamă.

Lui nenea îi place când se joacă cineva cu telefonul lui ! Iar tu, scumpa mea, culcă-te deocamdată aici pe canapea, îi spusei soţiei. Nervii te-au cam lăsat și probabil că vrei să plângi puţin.

Bietul Ceașkin se făcuse cât un purice. Ne măsura pe rând cu privirea și nu

pricepea nimic.

Iar ostașii mei trecură la acţiune. Energica noastră mătușă scoase imediat primusul din coș, îl puse pe pervaz și începu să pompeze cu zgomot gazul.

Bobka sechestrase telefonul și forma numere de câte zece cifre.

Nevastă-mea plângea teatral pe canapea. Jucase cândva pe scenă și știa să plângă de ţi se făcea leha mite.

— Ce-i asta? începu să urle Ceașkin furios. Ce-i huliganismul ăsta?!

— Nu, ăsta nu e huliganism! îi răspunsei eu ferm.

Noi nu putem trăi într-o odaie în care ne cade tencuiala în cap. De aceea, am venit aici, unde nu ne cade nimic în cap… Bobocika, să nu rupi hârtiile că nenea mai are nevoie de ele ca să se joace el singur! Olga Filatovna, pune chiftelele la prăjit. Nu-i nimic dacă se umple odaia de miros de ceapă, o să deschidem pe urmă oberlihtul. Sufleţelule, liniștește-te. Tovarășul Ceașkin pleacă acuși, așa că ai să poţi să te dezbraci și să te culci ca lumea…

Ceașkin îşi pierdu într-adevăr capul. Ochii îi alergau de la unul la altul.

— Și… o să staţi mult aici? întrebă el cu glas răgușit.

— Treci săptămâna afalaltă, vineri! i-am retezat-o eu. Vezi doar în ce zarvă suntem…

Și atunci, în sfârșit, Ceașkin pricepu.

— Dă-mi cererea i se răsti el.

Îmi luă cererea şi-şi puse semnătura pe ea, ceea ce dură exact o jumătate de secundă.

— Du-te la Fedotov ! răcni el mai departe. Al doi le-a birou pe dreapta. Muncitorii o să vă vină peste două ore. Căraţi-vă acasă! Asta e ! Gata!

Și, într-adevăr, peste două ore veniră muncitorii.

Reparaţiile fură făcute în condiţii excelente. Asta e! Gata !

NUMAI AȘA…

…Era. Un revelion destul de obișnuit, zgomotos, puţin cam dezorganizat, un revelion din Acelea cu picnic la care fiecare aduce câte ceva și. La care. Constaţi deodată că oamenii care stau. În jurul mesei nu se cunosc între ei, că farfuriile sunt qatastrofal.de puţine, iar scaunele reu ajung.

Vreţi să ştiţi cum se întâmplă asta? Foarte simplu!

Exact în ultimul moment constaţi că Petrovii au adus cu ei o nepoată și pe Soţul acesteia, care nu erau prevăzuţi în program („Știţi, au picat chiar acum din Taganrog. Nu puteam sa-i lăsăm acasă. Dar n-aveţi nicio grijă, nu depășim tainul: ea n-are voie să bea, iar el n-are voie să mănânce sărat și piperat !), mai constaţi că împreună cât frumoasa; Tatocikă-Barannikovă — poftim!, acurm altă dandana ! — au venit dintr-o dată doi admiratori, nu unul, cum era planificat (… Iartă-mă, scumpo, dar Nikolai Feddorovici a aflat nu știu cum că faci revelionul cu Iura și a trebuit să-l ia și pe el, altminteri ieșea, o dramă!”)…

Se mobilizează toate taburetele din bucătărie… iar gelosul Nikolai.

Feodorovicke instalat pe măsuţa de la televizor.

Până la douăsprezece jumătate toţi sunt tăcuţi. Nimeni nu ascultă ce spune celălalt, toţi vorbesc o dată și foarte tare. În odaie e cald, zgomot și plutește un fum să-l tai cu cuţitul. Nepoata din Taganrog într-adevăr nu bea de loc, dar mănâncă cât trei, iar soţul ei, ce-i drept, nu se atinge de mâncărurile picante, dar în schimb bea de stinge. Tatocika Barannikova „are explicaţii" mai întâi cu Nikolai Feodorovici, apoi cu Iura, după aceea din nou cu Nikolai Feodorovici și iar cu Iura. Până la urmă, cei doi admiratori, încheind un pact secret de neagresiune, dispar împreună, iar Tatocika Barannikova plânge în hohote la pieptul gazdei.

Gând în cele din urmă biata Tatocika se mai liniștește, gazda, istovită, se duce în odaia de alături și se trântește sleită pe divan, de-a dreptul pe tava cu pește în aspic, iar soţul ei, în loc s-o „mângâie" și s-o „salveze", se lansează într-un monolog plin de indignare și mânie, susţinând că „a prevăzut toate acestea".

— N-am spus eu că revelionul trebuie sărbătorit la un local, nu în bârlog, ca pe vremea lui tata Noe?

Cam așa începuse revelionul și la inginerul Kocerighin, dar când toţi participanţii se așezară în sfârșit la masă, se constată că problema farfuriilor și scaunelor se rezolvase mai mult sau mai puţin satisfăcător.

La masă frânele conducerii fură preluate de fratele gazdei, Mitea Kocerîghin, un tânăr avocat începător, un tovarăș extrem de energic, cu un profil napoleonian.

Bătea atât de tare cu cuţitul în farfurie (spre groaza gazdei), ţipa atât de imperativ la musafiri, și gesticula atât de disperat, încât până la urma izbuti să capteze atenţia celor care ședeau în jurul mesei.

— Tovarăși! Prieteni! Comeseni! striga el… Un minut de atenţie! O clipă de liniște! Un pic de luare-aminte!

Când tovarășii, prietenii și comesenii dădură în sfârșit ascultare acestor apeluri înfocate și lăsară deoparte cuţitele și furculiţele, făcând totodată liniște, avocatul — președintele ospăţului — declară:

— E momentul să trecem la rostirea speach-urilor de anul nou! Propun oratorilor să vorbească, ca să zic așa, în lumina profesiunii lor. E cineva contra? Nimeni? Deci propunerea s-a adoptat în unanimitate !

Vă reamintesc că în timpul cât oratorii vorbesc nu este voie să mestecaţi cu zgomot, să faceţi curte activ veci noi de la masă, să povestiţi anecdote, sau să strigaţi

„Bravo" înainte ca oratorul să îi terminat. Într-un cuvânt, vă rog să nu împiedicaţi pe Ciceronii noștri să-și desfășoare aici strălucita lor elocvenţă și gândirea lor profundă… Are cuvântul Vasili Nikolaevici Pistoletov!

Tovarăși, atenţie: vorbește un reprezentant al gândirii noastre critice.

Reprezentantul gândirii critice — un bărbat cam șubred și chel, dar foarte vioi — se sculă și spuse cu un zâmbet amabil:

— Mă rog, eu… e… e… e… nu zic nu! Dar sunt întrucâtva… e… e… e… e… într-o situaţie dificilă… Totuși ridic paharul pentru ca în literatura noastră să se dezvolte tendinţele bune, sănătoase, și să nu se dezvolte cele rele și nesănătoase!

Cum? Ce tendinţe consider eu că sunt sănătoase? Tovarăşe, asta e clar pentru oricine ! La această întrebare ne vor răspunde scriitorii înşişi prin operele lor… Vom trăi, vom citi, vom vedea ! Doar eu nu sunt numai critic, ci şi… e… e… e…un cititor recunoscător… Urăm scriitorilor noştri pentru noul an să creeze cât mai multe opere cu tendinţe bune, sănătoase!

Pistoletov fu aplaudat cu destulă răceală.

Al doilea vorbi metalurgistul Poliâhaev, un tip masiv, greoi, cu maxilarele late. El fu scurt:

— Vă rog să-mi iertaţi lipsa de elocinţă şi de spirit, dar nu sunt Cicero şi nici crainic, meseria mea e să elaborez oţel. Aşa că, fără multe cuvinte, să bem pentru metalurgie, care este osatura industriei !

Se bău pentru „osatură”…

După aceea intră în arenă folcloristul Zaicikov, de la Casa de creaţie populară din localitate —, trăsese serios la măsea: se sculă şi, clătinându-se uşor, aduse la cunoştinţa comesenilor că în loc de *speach* va istorisi o „poveste originală” pe care el, Zaicikov, a notat-o personal într-un colhoz din Vologda şi care „vă va face pe toţi să vă prăpădiţi de râs”. Şi, într-adevăr, începu să istorisească. Dar povestea era una tipărită în toate crestomaţiile şi unde e vorba de un urs şi un ţaran, care au sădit împreună cartofi, iar apoi, la împărţire, ţăranul a început aşa: „Ţie, moş Martin, frunzele, mie, rădăcinile”, şi aşa mai departe. Fără să-şi dea seama, povestitorul transformă mai întâi pe urs în cocoş, iar la împărţeala cartofilor, pe cocoş în iepure.

Avocatul din capul mesei zise:

— Curat fabula lui Mihalkov *Zaicikov cherchelit*[8].

Folcloristul se aşeză şi, bosumflat, arătă cu degetul spre platoul cu friptură de gâscă, cerând să i se mai dea o bucată din „această fantastică Phenix”.

În clipa aceea Mitea Kocerîghin observă în capătul celălalt al mesei un bărbat blond, cu obraji rumeni şi o mutră simpatică, pe care nu-l cunoştea. Se vedea pe figura lui că şi el are ceva de spus.

— Poftim, aveţi cuvântul, îi spuse avocatul şi, cu un gest amabil, îl invită să vorbească.

Blondul se ridică imediat.

— Vă rog să mă iertaţi, îl opri preşedintele ospăţului. Nu vă ştiu numele.

— Andrei Filatâci Mudreţov, răspunse blondul, zâmbind.

— *„De unde eşti, minune de copilă?”*[9] cântă fals, luându-l în zeflemea, Mitea Kocerîghin. Cu alte cuvinte, cine eşti de fapt, Andrei Filatâci?

— *„Sunt cel al cărui ochi striveşte orice nădejde şi pe care nimeni nu-l iubeşte!*[10]*”* îi răspunse, tot cântând dar foarte corect şi cu o voce plăcută de bariton, simpaticul

---

[8] Referire la fabula lut Mihailkov *Iepurele cherchelit*. În text — joc de cuvinte, deoarece în Ib. Rusa „zaicik” înseamnă iepuraş (n.r.).

[9] Vers din *Rusalk*a de A.S. Puşkin, în româneşte de Victor Tulbure (n.r.).

[10] Vers din *Demonul* de M.I. Lermontov, în româneşte de George Lesnea (n.r.).

Andrei Filatâci.

— Nu s-ar putea mai precis?

— Mai precis, sunt responsabilul unei secţii raionale a spaţiului locativ, răspunse Mudreţov, oftând comic, și profitând de liniștea care se făcuse îşi începu toastul său de Anul Nou.

— Desigur, nu-i o profesie să fii responsabil la spaţiul locativ, ci o funcţie, spuse Andrei Filatâci, și deocamdată o funcţie afurisită, ultranenorocită, pot să vă asigur! Totuși vă rog să-mi permiteţi să spun și eu câteva cuvinte… ca să zic așa, în lumina activităţii locative. După cum știţi, cu locuinţele la noi situaţia este încă… destul de grea! De aceea nu ne vine ușor de loc nici nouă, celor de la spaţiul locativ. Noi suntem ţapii ispășitori. De pildă, eu mi-am pierdut toţi prietenii de când lucrez în sectorul ăsta. Îl refuz pe unul — pe temei legal! – într-o chestiune de schimb de locuinţă, și el nu-ţi mai dă bună-ziua. Altuia nu-i dai repartiţia, fiindcă nu i-a venit încă rândul, și l-ai lovit cu cuţitul în inimă! Trebuie să vă mai spun că am rămas până acum burlac, fiindcă în funcţia mea am ajuns să nu mai cred în dragoste dezinteresată, deoarece am constatat că toate fetele, care se interesează de persoana mea, o fac numai în măsura în care pot să le fiu de folos ca să obţină un spaţiu locativ sau să-și îmbunătăţească condiţiile locative existente. Îţi faci un costum nou, și numai bucurie nu simţi când îl îmbraci. Mergi pe stradă și auzi în spate; „Știm noi din ce venituri și-a făcut banditul haine noi”. Dragi tovarăși, nici nu găsesc cuvinte ca să vă descriu grelele mele suferinţe sufletești. Totuși ridic paharul pentru activitatea din sectorul locativ. Aţi auzit și aţi citit desigur despre mărirea planului de construcţie a locuinţelor. Ne apucăm de treaba asta serios. Problema va căpăta o amploare, aș zice, gigantică. În general, o să lichidăm cu lipsa de locuinţe în timpul cel mai scurt. Atunci, desigur că și noi, cei care lucrăm la spaţiul locativ, vom avea o viaţă mai ușoară. Nu este departe ziua când eu, responsabilul secţiei spaţiului locativ, care astăzi, dragi tovarăși, vă ţin la coadă și vă primesc numai de două ori pe săptămână, am să vă telefonez în fiecare zi și o să vă bat la cap: „Când vii odată după repartiţie, tovarășe cutăriţă?! Îţi stă la dispoziţie un apartament separat cu două camere și tot confortul, iar dumneata nu te grăbești de loc!”

Așadar, ridic paharul meu pentru construcţia de locuinţe și pentru perspectivele luminoase, ale voastre și ale noastre.

Ca să folosim limbajul reportajelor din ziare, *speach-ul* lui Andrei Filatâci a fost primit cu căldură de public” și a avut un succes răsunător. După ce aplauzele se potoliră, drăgălașa Șurocika Lojkina, pictoriţă de ţesături (un fel de Tatocika Barannikova în casa Kocerâghinilor) se apropie de Mudreţov cu paharul în mână și îi zise cu un zâmbet fermecător:

— Aţi ţinut un toast minunat! Daţi-mi voie să ciocnesc personal cu dumneavoastră! Și să vă spun… că m-a bucurat mult că v-am cunoscut.

Andrei Filatâci se lumină la faţă și se înclină cam stângaci.

— Și… dă-mi un telefon! Sau treci pe la noi. E adevărat că stau împreună cu mama într-o singură odaie de zece metri pătraţi…

Responsabilul secţiei spaţiului locativ se întunecă dintr-odată la faţă:

— Am înţeles, am înţeles.

— Nu, nu, ţi-am spus-o așa… fiindcă veni vorba, preciză drăgălașa Șurocika Lojkina. Voiam să-ţi zic să treci… numai așa !

— A, numai așa, atunci cu plăcere!

Și ciocniră paharele. Se auzi un clinchet fin, gingaș, care făgăduia cu adevărat perspective frumoase.

CUPRINS

Dacă vreţi să vă amuzaţi. 2
I
Când medicina e neputincioasă… 7
Tic nervos… 10
Convocare urgentă… 13
Un exemplar… 17
Sufletul copilului… 20
Scrisoarea unui prieten… 23
Cu capul altuia 27
O mamă plină de talente… 31
Mama lui Vaska 33
Albumul Liusiei 37
Fluierarul 42
O amendă cu bucluc. 45
Stenocardie 50
Mutare în casă nouă… 54
Unchiul și nepotul 59
Un câine perspicace 62
II
O frază 66
Ce să scrii, cum să scrii, unde să-ţi vinzi marfa? 69
Urechea care aude tot 73
Carnetul ei de însemnări 78
III
Slujbă grea… 82
Un număr misterios… 85
Inimă credincioasă 88
Nenorocirea vieţii mele 92
Krendeliova 94
O persoană cunoscută 98
Spiritul vremii 101
O familie cât se poate de obișnuită… 105
Prohor și Lord 108
În deșert 114
Zarvă mare 117
Numai așa 119